Martin Page

M-am hotărât să devin prost

Despre autor şi traducător

Născut la 7 februarie 1975, scriitorul francez MARTIN PAGE reuşeşte performanţa de a se impune ca romancier de enorm succes încă de la prima carte publicată, *Comment je suis devenu stupide* (ianuarie 2001). Avea 25 de ani când şi-a scris romanul, exact ca eroul său stânjenitor de inteligent. Şi-a întrerupt studiile universitare (antropologie) şi a mai scris, de atunci, două cărţi: *Une parfaite journée parfaite* şi *La Libellule de ses huit ans* (în curs de apariţie în *Cartea de pe noptieră*). Biografia pe care i-o dezvăluie revistele şi internetul este una nonconformistă. Ceea ce spune Page despre viaţa lui sunt amănunte care altora li se par frivole, dar care se înlănţuie, până la urmă, mai semnificativ decât o banală cronologie: are 1,80 m, îi place să bea ceai, îşi adoră prietenii, e pasionat de film, de teatrul elisabetan, de muzică şi, fireşte, de literatură. Îi plac bicicletele olandeze şi zăpada de Crăciun. A călătorit, graţie companiei *Eurolines* şi „câtorva miracole” în vreo zece ţări, inclusiv U.R.S.S., în 1989. Scriitorii preferaţi sunt Shakespeare, Wilde, Waugh, Saki, McCullers, Calvino, Dickens, Dahl, Austen, Dick, Chandler, Parker, Dostoievski, Jerome, Poe, dar în primul său roman cel mai sus stă totuşi un francez, Flaubert. Martin Page este una dintre bucuriile literare ale acestui început de secol. Biografia şi bibliografia lui sunt în curs de formare şi mai pot oferi multe surprize.

Adriana Gliga a mai tradus: Emanuel Roblès, *Sirenele,* Univers, 1979; Alain Monchablon, *Cartea*

cetăţeanului, Humanitas, 1991; Robert Ludlum, *Identitatea lui Bourne*, Elite, 1992; Julian Amery, *Ia-o spre Est, tinere!*, Ed. Militară, 1993; H. Tarnower şi S. Baker, *Regimul medical Scarsdale,* Humanitas, 1998; Dominique Fernandez, *Rapsodia română*, Humanitas, 2000.

M-am hotărât să devin prost

Intro

„Îi invidia pentru tot ceea ce nu ştiau.”

Oscar Wilde

Crima Lordului Arthur Savile

„Ob-la-di ob-la-da life goes on bra.”

The Beatles,

Ob-la-di ob-la-da,

White Album

1

Lui Antoine i se păruse dintotdeauna că are vârsta câinilor. Când avea şapte ani, se simţea obosit ca un om de patruzeci şi nouă; la unsprezece, avea deziluziile unui bătrân de şaptezeci şi şapte. Acum, la douăzeci şi cinci de ani, sperând într-o viaţă ceva mai blândă, Antoine a luat hotărârea să aştearnă peste creierul lui giulgiul prostiei. Constatase de prea multe ori că inteligenţa este cuvântul care desemnează prostii bine ticluite şi frumos pronunţate, că este atât de pervertită, încât de multe ori eşti mai avantajat fiind prost, decât intelectual consacrat. Inteligenţa te face nefericit, singuratic, sărac, pe când deghizarea inteligenţei îţi conferă o imortalitate de hârtie de ziar şi admiraţia celor care cred în ce citesc.

Ceainicul începu să scoată un ţiuit anemic. Antoine turnă apa care bolborosea într-o ceaşcă albastră împodobită cu o lună înconjurată de doi trandafiri roşii. Frunzele de ceai se deschiseră învolburându-se, răspândindu-şi culoarea şi mirosul, în timp ce aburii se înălţau şi se amestecau cu masa de aer. Antoine se aşeză la birou, în faţa singurei ferestre a garsonierei lui răvăşite.

Îşi petrecuse noaptea scriind. Într-un caiet mare de şcolar, după numeroase tatonări, după pagini de ciorne, reuşise în fine să dea o formă manifestului său. Înainte de asta, se istovise săptămâni în şir căutând o portiţă de scăpare, nişte subterfugii convingătoare. Dar sfârşise prin a recunoaşte groaznicul adevăr: cauza nefericirii lui era propria-i minte. În această noapte de iulie, Antoine consemnase aşadar argumentele care urmau să explice renunţarea lui la gândire. Caietul avea să rămână ca mărturie a proiectului său, în caz că nu va ieşi teafăr din această experienţă periculoasă. Dar fără îndoială că reprezenta în primul rând un mijloc de a se convinge pe sine însuşi de valabilitatea acţiunii lui, căci aceste pagini

justificative aveau seriozitatea unei demonstraţii raţionale.

Un măcăleandru bătu cu ciocul în geam. Antoine îşi ridică privirea de pe caiet şi, parcă spre a răspunde, bătu în el cu stiloul. Luă o înghiţitură de ceai, se întinse şi, trecându-şi o mână prin părul cam gras, se gândi c-ar trebui să fure şampon de la Champion, magazinul din colţ. Antoine nu se considera un hoţ, nu era suficient de neserios pentru aşa ceva şi de aceea subtiliza doar ce-i trebuia: şampon cât o alună presată discret într-o cutiuţă de bomboane. La fel proceda pentru pastă de dinţi, săpun, cremă de ras, boabe de struguri, cireşe; astfel, luându-şi dijma, ciupea zilnic de prin marile magazine şi supermarketuri. Neavând destui bani nici ca să-şi cumpere toate cărţile pe care le dorea, şi constatând acuitatea supraveghetorilor şi a porţilor de securitate de la F.N.A.C., fura cărţile pagină cu pagină şi le reconstituia la adăpost, în apartamentul său, ca un editor clandestin. Fiecare pagină, fiind câştigată printr-un delict, căpăta o valoare simbolică mult mai mare decât dacă ar fi fost lipită şi pierdută printre suratele ei; desprinsă dintr-o carte, şterpelită, pe urmă legată la loc cu răbdare, ea devenea sacră. Biblioteca lui Antoine număra astfel vreo douăzeci de cărţi reconstituite în preţioasa lui ediţie particulară.

Pe când se lumina de ziuă, epuizat de noaptea albă, se pregătea să dea o încheiere proclamaţiei lui. După o clipă de şovăială cu capătul stiloului între dinţi, începu să scrie, cu capul aplecat aproape de caiet, trecându-şi limba peste buze:

„Nimic nu mă enervează mai mult decât poveştile în care eroul, la final, va ajunge în situaţia lui de la început, după ce a câştigat ceva. Şi-a asumat riscuri, a trăit aventuri, dar, la sfârşit, va cădea tot în picioare. Nu pot să particip la această minciună: să mă prefac că nu cunosc deja cum se încheie totul. Ştiu că această călătorie în prostie se va transforma într-un imn al inteligenţei. Va fi mica mea *Odisee* personală, iar după multe încercări şi aventuri primejdioase voi sfârşi prin a ajunge înapoi în Ithaca. Simt deja mirosul acela de ouzo şi de foi de viţă

umplute. Ar fi o ipocrizie să n-o spun, să nu spun că, încă de la începutul poveştii, se ştie că eroul va scăpa, ba chiar va ieşi înnobilat de atâtea încercări. Un deznodământ construit în mod artificial pentru a părea firesc va proclama o lecţie de genul: «E bine să gândeşti, dar trebuie să profiţi de viaţă.» Orice am spune, orice am face, există întotdeauna o morală care paşte pe imaşul personalităţii noastre.

Este miercuri 19 iulie, soarele se hotărăşte în sfârşit să iasă din ascunzătoare. Aş vrea să pot spune, la încheierea acestei aventuri, precum personajul Joker din *Full Metal Jacket*: «Sunt într-o lume de rahat, dar sunt viu şi nu mi-e teamă.»”

Antoine puse jos stiloul şi închise caietul. Bău o gură de ceai; dar lichidul se răcise. Îşi dezmorţi oasele şi încălzi nişte apă pe micul reşou de camping pus direct pe podea. Măcăleandrul ciocăni cu pliscul în geam. Antoine deschise fereastra şi puse un pumn de seminţe de floarea-soarelui pe pervaz.

2

Pe jumătate, familia lui Antoine se trăgea din Birmania. Bunicii lui din partea tatălui veniseră în Franţa prin anii treizeci, pe urmele lui Shan, ilustra lor strămoaşă, care, cu opt secole în urmă, descoperise Europa. Shan era o aventurieră botanistă; o pasionau artele, leacurile, încerca să schiţeze o cartografie a regiunii. După fiecare expediţie se întorcea la Pagan, oraşul ei natal, îşi regăsea familia şi le împărtăşea alor ei şi învăţaţilor descoperirile făcute. Anawratha, primul mare suveran birman, a auzit de pasiunea ei pentru cercetare şi aventură şi i-a oferit mijloacele materiale şi financiare pentru a descoperi vasta lume necunoscută. Luni în şir, Shan şi echipajele ei au călătorit pe uscat, pe mare, şi s-au rătăcit destul cât să găsească drumul spre Lumea Nouă, Europa. Traversând Mediterana, au debarcat în sudul Franţei şi au ajuns până la Paris. Au oferit mărgele de sticlă şi haine din mătase proastă indigenilor din ţinuturile europene şi au încheiat acorduri de negoţ cu şefii acestor triburi palide. Înapoindu-

se acasă, Shan a avut parte, pentru descoperirea ei, de o primire triumfală; a fost sărbătorită şi şi-a sfârşit zilele în glorie. În mijlocul tulburărilor şi violenţelor din secolul XX, bunicii lui Antoine au hotărât să plece pe urmele strămoaşei lor, cu speranţa de a găsi o fericire pe potrivă. Se instalaseră aşadar în Bretania, la începutul anilor treizeci; în 1941 au fost chiar întemeietorii celebrei celule de rezistenţi F.T.P. Birmania. Se integraseră treptat, învăţaseră bretona şi, ceva mai greu, să le placă stridiile.

Inspectoare a litoralului din partea Ministerului Mediului, mama lui Antoine era bretonă; tatăl lui, birman, îşi împărţea timpul între pasiunea de bucătar şi activitatea de pescar pe un trauler. La vârsta de optsprezece ani, Antoine îşi părăsise părinţii grijulii şi neliniştiţi, plecând în capitală, dornic să-şi croiască aici un drum propriu. În copilărie, ambiţia lui fusese să devină Bugs Bunny, iar mai târziu, când s-a mai copt, voise să fie Vasco da Gama. Dar consiliera de orientare şcolară i-a cerut să aleagă nişte studii care figurau în documentele ministerului. Parcursul lui universitar avea forma labirintică a pasiunilor sale, şi nu înceta să-şi descopere altele noi. Antoine nu pricepuse niciodată separarea arbitrară a materiilor: asista la cursurile care-l interesau, indiferent de disciplină, şi le neglija pe cele la care profesorii nu erau la înălţime. Şi reuşea să obţină validarea unor diplome oarecum la întâmplare, datorită cumulării unităţilor valorice şi modulelor.

Avea puţini prieteni, căci suferea de acel soi de asociabilitate care se trage din prea multă toleranţă şi înţelegere. Gusturile lui nediscriminatorii, disparate, îl excludeau din grupurile care se formează pe baza dezgusturilor. Nu avea încredere în anatomia duşmănoasă a mulţimilor, iar curiozitatea şi pasiunea lui, care ignorau frontierele şi clanurile, făceau din el un apatrid în propria lui ţară. Într-o lume în care opinia publică este îngrădită în răspunsul la sondaje între *da, nu* şi *fără opinie*, Antoine nu voia să bifeze nicio rubrică. A fi *pentru* sau *împotrivă* era pentru el o insuportabilă limitare a unor întrebări

complexe. În plus, avea o uşoară timiditate la care ţinea ca la un vestigiu al copilăriei. Avea impresia că o fiinţă omenească este atât de vastă şi de bogată, încât nu există vanitate mai mare pe lumea asta decât să fii prea sigur pe tine faţă de alţii, faţă de necunoscut şi de incertitudinile pe care le reprezintă fiecare. La un moment dat, îi fusese teamă să nu-şi piardă stropul de timiditate şi să intre în tagma celor care te dispreţuiesc dacă nu-i domini; dar, cu o voinţă îndârjită, a izbutit să o păstreze ca pe o oază a personalităţii lui. Chiar dacă încasase răni multe şi adânci, asta nu-i înăsprise cu nimic caracterul; îşi păstra intactă sensibilitatea foarte mare, care, asemeni unui fenixian trup de mătase, renăştea mai pură ca niciodată de câte ori era şifonată şi lovită. În fine, dacă, în mod rezonabil, credea în el însuşi, se străduia să nu se creadă prea deştept, să nu accepte prea uşor ceea ce gândea, căci ştia cât de mult le place vorbelor minţii noastre să ne fie pe plac şi să ne încurajeze păcălindu-ne.

Înainte de a lua hotărârea ce avea să-i schimbe existenţa sub multe aspecte, deci înainte de a deveni prost, Antoine încercase şi alte căi, alte soluţii pentru a rezolva dificultatea pe care o avea de a lua parte la viaţă.

Iată prima lui tentativă, pe care am putea-o considera stângace, dar care a fost plină de o speranţă sinceră.

Antoine nu se atinsese niciodată de vreo picătură de alcool. Chiar dacă se rănea uşor, se zgâria, refuza, ca un bun abstinent, să se dezinfecteze cu alcool de şaptezeci de grade, preferând Betadina sau Mercurocromul.

Acasă, nu exista vin, nici aperitive. Mai apoi, a dispreţuit utilizarea unor artificii fermentate sau distilate care să suplinească o lipsă de imaginaţie sau să facă să dispară efectele unei depresii.

Constatând cât de vagă şi desprinsă de orice preocupare pentru realitate era gândirea persoanelor băute, cât de incoerente puteau fi frazele lor şi, ca să încununeze totul, cum aveau ele iluzia de a debita adevăruri remarcabile, Antoine s-a decis să adere la

această filosofie promiţătoare. Beţia i se părea mijlocul de a suprima orice veleitate reflexivă a inteligenţei lui. Beat, n-ar mai avea nevoie să gândească, n-ar mai putea: ar fi un declamator de aproximaţii lirice, elocvent şi volubil. În sânul beţiei, inteligenţa nu ar mai avea sens; odată slăbite parâmele, ar putea să naufragieze sau să fie devorată de rechini fără ca lui să-i pese. Râsete fără motiv, exclamaţii absurde, în stare de ebrietate ar iubi pe toată lumea, ar fi dezinhibat. Ar dansa, ar face piruete! Ei, bineînţeles că nu uita partea sumbră a alcoolului: mahmureala, vomele, ciroza la orizont. Şi dependenţa.

Se gândea serios să devină alcoolic. E o preocupare. Alcoolul ocupă gândurile în întregime şi dă un scop în disperare: să te vindeci. Atunci ar frecventa reuniunile Alcoolicilor anonimi, şi-ar povesti parcursul, ar fi susţinut şi înţeles de fiinţe asemeni lui aplaudându-i curajul şi voinţa de a se lăsa. Ar fi un alcoolic, adică cineva care are o boală recunoscută pe plan social. Pe alcoolici lumea îi deplânge, îi îngrijeşte, ei se bucură de consideraţie medicală, umană. Pe când pe oamenii inteligenţi nimeni nu se gândeşte să-i plângă: „El studiază comportamentele umane, cred că asta îl face foarte nefericit”, „Nepoata mea e inteligentă, dar e o fată foarte în regulă. Vrea să scape”, „La un moment dat, mi-a fost teamă c-o să devii inteligent”. Iată genul de cugetări binevoitoare, pline de compasiune, care i s-ar fi cuvenit dacă lumea ar fi fost dreaptă. Dar nu, inteligenţa e de două ori rea: te face să suferi şi nimeni nu se gândeşte să o considere ca pe o boală.

Prin comparaţie, a fi alcoolic ar fi o promovare. Ar suferi de un rău vizibil, cu o cauză cunoscută şi tratamente prevăzute; nu există cură de dezintoxicare pentru inteligenţă. Dacă gândirea conduce la o anume excludere, prin distanţa observatorului faţă de lumea observată, în schimb a fi alcoolic ar fi un mijloc de a găsi un loc. Iar a fi perfect integrat în societate, în caz că asta nu s-a realizat firesc, nu poate fi decât dorinţa unui alcoolic. Datorită alcoolului, nu ar mai avea această reţinere faţă de jocurile

omeneşti şi ar putea liniştit să se lase în voia lor.

Neavând niciun fel de cunoştinţe în domeniu, Antoine nu ştia cum să debuteze în noua carieră. Trebuia să-nceapă prin a o ţine într-o beţie, sau, dimpotrivă, să avanseze pas cu pas în smârcul spirtoaselor?

Nu putuse să se abţină. Curiozitatea lui vie l-a împins să se repeadă la biblioteca municipală din Montreuil, la doi paşi de casă: voia să devină alcoolic în mod inteligent, constructiv şi cultivat, să cunoască secretele otrăvii care avea să-l salveze. Antoine a scotocit prin rafturi, a ales cărţile care i se păreau cele mai interesante, sub privirea condescendentă a bibliotecarului, convins în sinea lui că este inteligent fiindcă e prost îmbrăcat. Îl cunoştea bine pe Antoine, de patru ani la rând era desemnat „cititorul anului”. În ciuda protestelor lui Antoine faţă de acest exhibiţionism cultural, bibliotecarul afişase o fotocopie a legitimaţiei lui de bibliotecă cu inscripţia în caractere grase: „Cititorul anului”. Era ridicol.

Antoine s-a prezentat la pupitru cu *Dicţionarul băuturilor alcoolice din lumea întreagă, Ghid istoric al băuturilor alcoolice, Băuturi alcoolice şi Vinuri, Cele mai faimoase băuturi alcoolice, Abecedarul băuturilor alcoolice…* Bibliotecarul a înregistrat împrumutul şi i-a spus:

— Iarăşi! O să vă depăşiţi recordul de anul trecut, felicitări. Faceţi cercetări istorice despre băuturile alcoolice?

— Nu, de fapt, eu… încerc să devin alcoolic. Dar înainte de a mă apuca de băut, aş prefera să cunosc subiectul.

Bibliotecarul şi-a petrecut următoarele zile întrebându-se dacă asta era o glumă, iar apoi a murit, sufocat în mod misterios sub un grup de turişti germani, aproape de turnul Eiffel.

După trei zile petrecute citind pe nerăsuflate aceste cărţi, luând notiţe şi făcând fişe de lectură, considerând că stăpâneşte oarecum subiectul, Antoine s-a apucat să caute

printre cunoştinţele lui un alcoolic care ar putea să-l înveţe metoda. O persoană care să aibă stofă de profesor în materie de vinuri şi alcooluri albe, un Platon al lichiorului, un Einstein al calvadosului, un Newton al votcăi, Yoda[1] al whiskyului. Printre apropiaţii săi, rude îndepărtate, colegi şi vecini, a găsit şi a descoperit psihotici, catolici, un baron, o integramistă, un pârţoman, un heroinoman, aderenţi la partide politice… şi multe alte tare. Dar niciun alcoolic.

La cincizeci de metri, pe trotuarul de peste drum de apartamentul lui, se afla un bistrou numit Căpitanul Elefant. S-a decis să prospecteze acolo.

Antoine îşi luă cărţile, precum şi un caieţel ca să-şi noteze viitoarele experienţe şi toate cunoştinţele noi pe care spera să şi le însuşească. Uşa făcu să clincăne un clopoţel, dar nimeni nu întoarse capul la intrarea lui. Se uită la clienţi, îi măsură din priviri pentru a-l alege pe cel care avea să-i fie profesor. Nu era decât opt şi jumătate dimineaţa, dar toţi beau deja vârtos. Nu se aflau acolo decât bărbaţi, unii tineri, majoritatea peste patruzeci de ani; aveau vârsta aceea patinată, incertă, a alcoolicilor. Vieţile lor amărâte nu putuseră să le dea gustul şi forţa pasiunilor sănătoase, de aceea îşi cheltuiau micile salarii pe substitutele de fericire şi de frumuseţe care sunt băuturile alcoolice.

Barul semăna cu o mie de alte baruri: tejghea acoperită cu tablă de zinc, sticle aliniate precum soldaţii unei armate secrete, câteva mese, un tonomat vechi. Şi, mai ales, cocktailul acela de mirosuri de ţigări, de cafea, de alcool şi de detergent, care impregna amintirile.

Aşezat la tejghea, un bărbat, cu o şapcă pe cap, aliniase unsprezece pahare umplute cu lichide diferite. Antoine văzu în el un specialist. Şovăind, îşi puse cărţile pe tejghea. Bărbatul nu-i acordă nicio privire şi goli primul pahar. Pe baza fotografiilor din enciclopedia lui, Antoine deduse care sunt diferitele băuturi şi le spuse pe nume

1 Yoda — personaj din Războiul stelelor, maestru spiritual.

arătându-le cu degetul:

— Porto, gin, vin roşu, calvados, whisky, coniac, bere blondă, Guinness, bloody mary, iar aceea, fără-ndoială, şampanie. Vinul roşu ar putea fi bordeaux, iar dumneata tocmai ai băut un pastis.

Omul cu şapcă îl privi pe Antoine cu un aer suspicios. Apoi, văzând aspectul inofensiv al acestui tânăr cu părul ciufulit, zâmbi.

— Nu-i rău, recunoscu el. Eşti dotat, puştiule. Dădu pe gât paharul de whisky dintr-o înghiţitură.

— Mulţumesc, domnule.

— Eşti un fizionomist al alcoolului? E o artă originală, chiar dacă n-am nici cea mai vagă idee la ce foloseşte. În general, există o etichetă pe sticlă.

— Nu, spuse Antoine întorcând capul ca să evite discret răsuflarea încărcată a bărbatului. Citesc cărţi despre băuturile alcoolice ca să învăţ cum sunt fabricate, ce materiale se folosesc… Vreau să ştiu totul despre alcool.

— La ce o să-ţi folosească? replică bărbatul zâmbind, după ce goli paharul cu gin.

— Vreau să devin alcoolic.

Bărbatul închise ochii şi strânse paharul în mână; încheieturile i se albiră, paharul se sparse. Se auzeau zgomotele străzii, ale maşinilor, ale conversaţiilor animate ale negustorilor. Bărbatul inspiră adânc şi suflă uşor. Redeschise ochii şi-i întinse mâna lui Antoine. Zâmbea iarăşi.

— Pe mine mă cheamă Léonard.

— Încântat. Eu sunt Antoine.

Îşi strânseră mâna. Léonard îl privea atent pe Antoine, intrigat şi amuzat. Strângerea de mână se prelungea. Antoine sfârşi prin a-şi retrage mâna.

— Vrei să devii alcoolic… murmură Léonard. Acum douăzeci de ani, aş fi crezut că eşti o halucinaţie, dar a trecut ceva vreme de când alcoolul nu-mi mai oferă drept miraj decât realitatea. Vrei să devii alcoolic, şi de-asta ai toate cărţile astea. E logic.

— Cărţile astea sunt ca să… Nu vreau să devin alcoolic oricum. Mă interesează asta cu-adevărat, diferitele feluri de alcool, alcoolurile albe, lichiorurile, vinurile, e aşa o bogăţie! Am descoperit că alcoolul este legat de istoria omenirii şi că numără mai mulţi adepţi decât creştinismul, budismul şi islamismul la un loc. Tocmai citesc un eseu pasionant al lui Raymond Dumay pe tema asta…

— Dacă citeşti prea mult, n-o să ajungi niciodată alcoolic, remarcă Léonard impasibil. E o activitate care necesită o anumită angajare, trebuie să i te dedici mai multe ceasuri pe zi. E o disciplină, cum s-ar zice, olimpică. Nu cred că eşti bun de aşa ceva, puştiule.

— Ei bine, nu vreau să par lipsit de modestie, dar… în fine, vorbesc limba aramaică, am învăţat să repar motorul avioanelor de vânătoare din Primul Război Mondial, să recoltez miere, să schimb scutecele câinelui vecinei mele, iar când aveam cincisprezece ani am petrecut o lună de vacanţă la unchiul Joseph şi mătuşa Miranda. Aşadar, cu ajutorul dumitale, cred să sunt în stare să devin alcoolic. Am voinţa necesară.

— Cu ajutorul meu? întrebă mirat şi jovial Léonard. Se uită în cupa de şampanie – bule mici se ridicau la suprafaţă – şi chicoti.

— Da. Eu, eu cunosc teoria, dar n-am pic de practică. Dumneata, dumneata ai aerul unui specialist.

Antoine arătă spre şirul de pahare de pe tejghea. Léonard aspiră coniacul şi-l ţinu câteva clipe în gură. Obrajii începeau să i se rumenească. Patronul barului şterse tejgheaua cu o cârpă şi luă paharele goale. Léonard încruntă din sprâncene.

— Şi cine-ţi spune că ai aptitudini pentru asta? Crezi că devii alcoolic aşa…? Că ajunge să vrei şi să bei câteva pahare? Cunosc oameni care şi-au petrecut toată viaţa bând, dar n-au reuşit niciodată să devină alcoolici. Nu aveau predispoziţie pentru asta. Aşa că tu… tu crezi că ai harul? Vii liniştit şi declari că vrei să devii alcoolic, ca şi cum ar fi ceva ce ţi s-ar cuveni! Lasă-mă să-ţi spun o

chestie, tinere: alcoolul e cel care alege, alcoolul hotărăşte dacă eşti apt să devii beţivan.

Antoine ridică din umeri, dezamăgit: nu avusese niciodată pretenţia să creadă că va fi ceva uşor, de aceea şi venise să caute un antrenor în acest bistrou. Léonard reacţionase cu năduful care-i caracterizează pe bătrânii lupi de mare atunci când un tânăr, lipsit de experienţă şi naiv, declară că vrea să plece pe mare. Dat fiind că-şi petrecuse copilăria prin mici porturi bretone, Antoine cunoştea bine acest sentiment şi-l înţelegea: meşteşugarii sunt mândri de arta lor şi geloşi.

— Nu vreau să dau această impresie, domnule Léonard. Îmi mărturisesc ignoranţa şi nu ştiu dacă sunt dotat pentru asta. Vă rog să mă acceptaţi ca elev. Puteţi să mă învăţaţi.

— Sunt dispus să-ncerc, băiete, răspunse Léonard, flatat, dar nu-ţi pot garanta nimic. Dacă n-ai ce trebuie… Nu oricine poate deveni alcoolic, asta e cert, există o selecţie; e trist, dar asta-i viaţa. Aşa că să nu-mi porţi ranchiună dacă rămâi pe chei. Mai sunt şi alte vapoare.

— Înţeleg.

Léonard şovăi între bloody mary şi paharul de Guinness. Alese berea. Îi rămase lipită de perii bărbii sure nişte spumă, pe care o şterse cu mâneca scurteicii groase bleumarin.

— Bun. Trebuie să-ţi pun câteva întrebări. Un soi de examen prealabil.

— Un concurs de admitere?

— Ei, puştiule, înţelege că există unele condiţii pentru exercitarea alcoolismului, e treabă serioasă…

— Dar nu trebuie chiar un permis, spuse Antoine zâmbind şi ridicând din umeri.

— Ar trebui, totuşi. Unii nu rezistă la alcool, îşi stâlcesc în bătaie nevasta şi plozii, conduc aiurea şi votează… Statul ar trebui să se ocupe de formarea alcoolicilor, ca să-şi cunoască limitele, schimbările în modul cum percep timpul şi spaţiul şi în personalitatea

lor… La fel ca pentru înot, e mai bine să te asiguri că ştii să înoţi înainte de a te arunca în bazinul cel mare.

— În cazul de faţă, remarcă Antoine, va trebui să te asiguri mai degrabă dacă voi fi în stare să mă duc la fund.

— Exact, puştiule. Vreau să ştiu dacă ai înotătoarele necesare ca să te duci la fund. Ia să vedem… Prima întrebare: de ce vrei să devii alcoolic? Mi se pare esenţial să-ţi cunosc motivaţia.

Frecându-şi fruntea, Antoine cugetă. Îi privi pe ceilalţi clienţi ai barului şi constată că se potriveau perfect cu decorul. Aveau un fel de aer familial căci, şi dacă nu semănau între ei, erau făcuţi cu toţii din aceeaşi materie tristă.

— „Alcoolismul are drept cauză urâţenia, derutanta sterilitate a existenţei aşa cum ne este ea vândută.”

— E un citat? întrebă Léonard după ce dădu peste cap bloody mary-ul.

— Da, din Malcolm Lowry.

— O întrebare, puştiule: când te duci să cumperi pâine, îi citezi brutăresei din Shakespeare? „A cumpăra cornuri cu unt sau chifle cu ciocolată, aceasta-i întrebarea”. Aş prefera să vorbeşti tu însuţi, nu să invoci un mare scriitor tâmpit. Dacă vrei părerea mea, cu citatele scapi prea uşor, fiindcă-s atâţia scriitori mari care au spus atâtea lucruri, încât nici n-ar mai fi nevoie ca cineva să exprime o opinie personală.

— Atunci, să zicem că sunt sărman, fără niciun viitor… Şi mai ales gândesc prea mult, nu mă pot abţine să nu analizez şi să nu încerc să-nţeleg cum rezistă şi funcţionează toată harababura asta, mă întristează enorm să văd că nu suntem liberi şi că fiecare gând, fiecare act liber se face cu preţul unei răni care nu coagulează.

— Puştiule, tu eşti poet: vrei să spui că eşti deprimat…

— Asta e starea mea naturală, sufăr de o depresie de douăzeci şi cinci de ani.

Léonard îl bătu prietenește pe umăr pe Antoine. Un

client intră şi se aşează la o masă unde se desfăşura o partidă de cărţi. Comandă o cafea şi un pahar de calvados. Patronul deschise radioul ca să asculte ştirile de la ora nouă.

— Dar, să ştii, alcoolul nu o să te vindece. Nu trebuie să crezi asta. Îţi va alina rănile, dar o să-ţi facă altele, poate chiar mai rele. N-o să te mai poţi lipsi de alcool şi chiar dacă, la început, o să simţi o euforie, o bucurie să bei, or să dispară repede şi n-o să mai rămână decât tirania dependenţei şi a privaţiunii. Viaţa ta nu va fi decât ceţuri, stări de semiconştienţă, halucinaţii, paranoia, crize de delirium tremens, violenţă împotriva anturajului tău. Personalitatea ta se va dezagrega…

— Asta şi vreau! spuse hotărât Antoine, lovind cu pumnul lui mic tejgheaua. Nu mai am tăria să fiu eu însumi, nu mai am curaj, nici chef să am ceva de genul unei personalităţi. O personalitate, ăsta-i un lux care mă costă prea scump. Vreau să fiu un spectru banal. M-am săturat de libertatea mea de gândire, de toate cunoştinţele mele, de blestemata mea de conştiinţă!

După ce goli paharul de porto, Léonard făcu o grimasă. Rămase dus pe gânduri, cu paharul ridicat, privindu-se în oglinda din faţa lui, ascunsă parţial de sticle. Pe măsură ce golea paharele, se lăsa tot mai mult peste tejghea, ochii i se micşorau şi, în acelaşi timp, gesturile îi deveneau mai puţin tremurătoare, mai largi şi mai fluide. Ca ultimă întrebare de „examen”, Léonard îl puse pe Antoine să ghicească de ce aliniase pe tejghea unsprezece pahare cu băuturi diferite.

— Ca să nu existe gelozii? răspunse pe loc Antoine.

— Ca să nu existe gelozii… murmură Léonard zâmbind şi ciocănind uşor cu un pahar în tejghea. Poţi fi mai clar?

— Poate că în felul acesta aduci un omagiu, la egalitate, tuturor acestor soiuri de alcool. Dumneata nu eşti un amator de bere sau de whisky scoţian, nu de ceva atât de sectar: îţi place alcoolul în toate formele lui. Eşti un

îndrăgostit de Alcool cu A mare.

— Nu m-am gândit niciodată la asta aşa, dar… da, sunt de acord. Antoine, Antoine… Îmi pari a avea aptitudinile, natura în marea ei milostivenie poate că ţi-a dat harul. Dar trebuie să te pun la curent cu toate neplăcerile la care vei avea dreptul. O să vomiţi des, stomacul îţi va fi încordat şi acid, o să ai tot felul de migrene, oftalmice, cerebrale, dureri cervicale, în muşchi şi în oase, o să ai des diaree, ulcere, tulburări de vedere, insomnii, bufeuri de căldură, crize de angoasă. Pentru un pic de căldură şi de alinare, alcoolul îţi va oferi toate astea, trebuie să fii conştient.

Intrară doi clienţi noi. Dădură mâna cu patronul, îl salutară pe Léonard. Se aşezară la o masă din fundul barului, îşi aprinseră pipa şi băură bere împărţind între ei paginile *Monde*-ului. Antoine se uită la Léonard cu privirea lui francă; ca întotdeauna, era foarte calm, foarte sigur pe decizia lui. Îşi trecu mâna prin păr, zburlindu-l.

— Asta e ceea ce vreau, vreau alte chinuri, un rău real, manifestări fizice ale unui comportament precis. Cauza răului meu va fi alcoolul; nu adevărul, alcoolul. Prefer o boală care încape într-o sticlă, mai degrabă decât o boală imaterială şi atotputernică căreia nu pot să-i dau un nume. Îmi voi cunoaşte cauza durerilor. Alcoolul îmi va ocupa toate gândurile, îmi va umple toate clipele ca pe nişte păhărele…

— Accept, spuse Léonard după ce-şi mângâie barba. O să fiu profesorul tău de alcoolism. O să fiu sever, o să te pun la treabă. E o ucenicie pe termen lung, aproape o ascezã.

— Mulţumesc, mulţumesc din tot sufletul, spuse liniştit Antoine strângând mâna uscată şi aspră a alcoolicului.

Léonard ridică mâna şi pocni din degete ca să-l cheme pe patronul care citea *Le Parisien* la celălalt capăt al tejghelei, lângă casa de marcat:

— Roger, o bere la halbă pentru puşti! (Patronul puse

berea în faţa lui Antoine.) Mulţumesc. O să o luăm cuncetul. E bere de cinci grade, alunecă de la sine, trebuie să-ţi obişnuieşti cerul gurii, să-ţi deprinzi ficatul juvenil. Nu devii alcoolic trăgând o beţie în fiecare sâmbătă seara, e nevoie de perseverenţă şi constanţă. Să bei tot timpul, nu neapărat chestii tari, dar să faci asta cu seriozitate, cu sârguinţă. Majoritatea oamenilor devin alcoolici fără metodă, beau whisky, votcă în cantitate uriaşă, li se face rău, şi o iau de la capăt cu băutura. Dacă vrei părerea mea, Antoine, sunt nişte cretini. Cretini şi amatori! Poţi foarte bine să devii alcoolic într-un mod mai inteligent, printr-o utilizare savantă a dozelor şi a gradelor alcoolului.

Antoine privea paharul mare de bere încununat cu spumă albă; prin prisma asta, totul era auriu. Léonard îşi scoase şapca şi o îndesă peste părul lui Antoine.

— Haide, omule, nu trebuie să-ţi fie teamă, nu în ăsta o să te îneci.

— Trebuie să beau totul deodată, întrebă Antoine, puţin intimidat, sau cu înghiţituri mici?

— Asta tu va trebui să vezi. Dacă-ţi place gustul şi dacă nu vrei să te îmbeţi prea repede, bea cu înghiţituri mici, degustă acest nectar de hamei. Dacă nu, dacă ţi se pare prea greţoasă, dă paharul peste cap dintr-una.

După ce adulmecă lichidul şi-şi puse spumă pe nas, Antoine începu să bea. Trase o strâmbătură, dar continuă să golească paharul.

Cinci minute mai târziu, o ambulanţă oprea derapând pe trotuarul din faţa Căpitanului Elefant. Doi infirmieri înarmaţi cu o targă intrară grăbiţi în bar şi-l luară cu ei pe Antoine, aflat în plină comă etilică. Pe tejghea, paharul lui de bere era încă pe jumătate plin.

3

Din cauza unei sensibilităţi fiziologice deosebite, Antoine nu putuse să fie alcoolic. Ca remediu de substituţie, a luat hotărârea să se sinucidă. Să fie alcoolic fusese ultima lui ambiţie de integrare socială, a-şi lua viaţa era ultimul mijloc pe care-l vedea de a adera la lume.

Personaje pe care le admira avuseseră curajul să-şi aleagă momentul morţii: Hemingway, draga lui Virginia Woolf, dragul lui Seneca, Debord, Cato din Utica, Sylvia Plath, Demostene, Cleopatra, Lafargue…

Viaţa nu mai era decât un chin nesfârşit. Nu mai simţea nicio plăcere să vadă că se face ziuă, toate clipele lui erau acide şi stricau gustul a ceea ce-ar mai fi putut fi încă plăcut. Cum nu avusese niciodată cu-adevărat impresia că trăieşte, nu-i era frică de moarte. Ba chiar era fericit să găsească în moarte singura dovadă tangibilă că a fost în viaţă. Calitatea incredibil de proastă a mâncării ce i se servea de când era în spital a sfârşit prin a-l convinge să-şi pună capăt zilelor.

Antoine fusese internat la secţia de urgenţe a spitalului La Pitié-Salpêtrière, în pofida actului plastifiat din portofelul său, în care spunea că îşi donează organele în caz de moarte cerebrală şi că preferă să agonizeze pe trotuar, decât să fie îngrijit la Pitié. Motivul pentru care nu voia să ajungă la acest spital este că risca să-i întâlnească aici pe unchiul său Joseph şi pe mătuşa Miranda. Antoine era o fire paşnică, dar nu îi putea suporta, de altfel nimeni nu-i suporta. Nu că ar fi fost periculoşi, doar că se văitau tot timpul, protestau şi făceau un caz din orice fleac. Nişte budişti fermecători au intrat într-o miliţie paramilitară după ce i-au frecventat prea mult. La fiecare călătorie a lor în străinătate, creau incidente diplomatice. De aceea, aveau interdicţie de sejur în mai multe ţări: în Israel, în Elveţia, în Belgia şi Olanda, în Japonia, în Statele Unite. I.R.A., E.T.A., Hezbollah-ul publicaseră comunicate în care afirmau că vor executa acest cuplu dacă mai calcă pe teritoriul lor. Autorităţile ţărilor respective n-au făcut şi n-au spus nimic care să dea de înţeles că s-ar opune. Poate că într-o bună zi armata va avea curajul să folosească potenţialul distructiv al acestui cuplu şi îl va folosi când bombele atomice se vor fi dovedit prea ineficace. Unchiul Joseph şi mătuşa Miranda îşi petreceau viaţa în spital de ani de zile; se mutau de la o secţie la alta, de la un etaj la altul, în funcţie de operaţii, de bolile reale sau inventate de

ipohondria lor arţăgoasă. Făceau turul tuturor serviciilor, treceau de la urologie la alergologie, încercau angiologia, gastroenterologia, oto-rino-laringologia, stomatologia, dermatologia, diabetologia… Călătoreau astfel prin spitalele capitalei ca prin nişte ţinuturi exotice, evitând mereu cele două servicii care ar fi putut face ceva pentru ei şi pentru restul lumii: psihiatria şi medicina legală.

Fără succes, Antoine a încercat să convingă nişte infirmiere să-i şteargă numele din registrul spitalului ca să nu primească vizita unchiului şi mătuşii sale. Revenindu-şi încet-încet după comă, a luat hotărârea să se sinucidă, şezând în patul lui de spital, cu o linguriţă băgată într-un borcănaş de gem de mere, rozaliu şi cu gogoloaie.

Prietenii lui – Ganja, Charlotte, Aslee şi Rodolphe – au venit să-l viziteze. Ganja, un fost codiscipol de la facultatea de biologie, omul cel mai destins din lume, bunătatea întruchipată, avea obiceiul să-l îmbărbăteze pe Antoine pregătindu-i ceaiuri din plante medicinale extraordinare care le înveseleau serile. Jucau şah de mai multe ori pe săptămână, sus pe observatorul de la Sorbona, şi hoinăreau pe străzi sporovăind. Antoine n-avea idee ce meserie are Ganja, iar acesta era foarte misterios în privinţa asta, dar avea destul de mulţi bani şi prin urmare de multe ori el lua nota de plată. Traducătoare la o editură, Charlotte era o fostă vecină a lui Antoine. Marele ei vis era să aibă un copil, dar fiind lesbiană nu dorea câtuşi de puţin să reuşească pe căi naturale. De aceea, cu regularitate, datorită complicităţii prietenei ei care era medic, se ducea la inseminare. Pentru a-şi spori şansele, după fiecare inseminare, Antoine o însoţea la târgul de la Trône sau la orice serbare câmpenească şi, după-amieze întregi, se dădeau în roata mare. Nu era o tehnică foarte ştiinţifică, dar Charlotte credea că forţa centrifugă a acestor maşinării putea să propulseze acolo unde trebuie spermatozoizii recalcitranţi. Rodolphe, un coleg de facultate, era indispensabilul opozant. Era cu doi ani mai mare ca Antoine, şi ţinea un curs de filosofie intitulat „Kant sau domnia absolutei gândiri”. Pur produs al sistemului de

învăţământ, Rodolphe putea spera să obţină un post de conferenţiar peste doi ani, să ajungă profesor universitar peste şapte ani şi să moară complet uitat peste şaizeci de ani, lăsând o operă care va influenţa generaţii de termite. Punctul lor comun, ceea ce îi apropia pe Antoine şi pe Rodolphe, era că nu cădeau niciodată de acord în nicio privinţă. Ultima lor dispută fusese pe tema gândirii, Rodolphe afirmând, ca un bun filosof, că produce acte de gândire pură prin simpla funcţionare a voinţei lui atotputernice şi a perfectului său liber arbitru. Antoine îl luase peste picior, amintindu-i de contingenţe şi de multiplele determinisme care apasă asupra fiinţelor umane. Dar Rodolphe nu părea a crede că un profesor de filosofie este atins de aceeaşi ploaie ca un muritor de rând. Pe scurt, Antoine era dilema, Rodolphe certitudinea, şi putem spune că fiecare îşi exagera înclinaţia în felul lui. În fine, Aslee era cel mai bun prieten al lui Antoine, dar vom vorbi despre el mai târziu.

La prima lor vizită la spital, Ganja a adus ceai, Charlotte flori, Aslee un palmier pitic de un metru cincizeci, în ghiveci, iar Rodolphe a regretat că Antoine nu era legat la un respirator artificial pe care l-ar fi putut debranşa.

Solicitudinea prietenilor lui nu a schimbat decizia tăcută a lui Antoine: hotărâse, o dată în viaţă, să fie egoist şi să nu mai trăiască doar ca să nu-i amărască pe prietenii lui.

Antoine avea ca vecin de cameră o fiinţă umană, e cert, dar n-ar fi putut fi mai precis. Nu ştia dacă e femeie sau bărbat, n-avea idee de vârsta acestei persoane, pentru simplul motiv că era înfăşurată în bandaje precum mumiile egiptene. Dar această formă albă nu adăpostea corpul neînsufleţit al unui faraon, căci articulă cu o voce feminină, fără urmă de accent din Valea Regilor:

— Nu-ţi face griji, o să scap. Încă o dată, o să scap.

— Poftim? întrebă Antoine ridicându-se în pat.

— Dumneata de ce eşti aici?

— Comă etilică.

— Aha, am încercat deja asta, spuse femeia pe un ton degajat. Nu e rău. Ce ai băut? Votcă? Whisky?

— Bere.

— Câţi litri?

— O jumătate de pahar.

— O jumătate de pahar? Ai stabilit un record în materie. Coma etilică este o chestie clasică.

— Nu ăsta era scopul meu, eu voiam să fiu alcoolic, dar n-a mers. Acum, sinuciderea mi se pare soluţia cea mai abordabilă. Acolo, cel puţin, am toate şansele.

— Te-nşeli: nimic nu e mai greu decât să te autosuprimi. E mai uşor să iei bacul, concursul de inspector de poliţie sau diploma în litere, decât să te sinucizi. Rata de reuşită e sub opt la sută.

Antoine se aşează pe marginea patului. Soarele palid pătrundea prin transperante imprimându-şi lumina pe pereţii de o culoare bolnăvicioasă ai camerei. Prietenii lui Antoine trecuseră cu câteva ore în urmă pe-acolo, dar nu venea nimeni, niciodată, să se intereseze de femeie.

— Dumneata te-ai sinucis? întrebă Antoine.

— După cum se vede, răspunse ea pe un ton răutăcios, am dat greş.

— Nu eşti la prima tentativă?

— Nici nu le mai număr, că m-ar deprima. Şi totuşi, am încercat tot ce se putea. Dar, de fiecare dată, ceva sau cineva se punea în calea morţii mele. Când am încercat să mă înec, un imbecil curajos m-a salvat. De altfel, a murit după câteva zile de o pneumonie. E oribil, nu-i aşa? Când m-am spânzurat, s-a rupt funia. Când mi-am tras un glonţ în tâmplă, glonţul a traversat craniul fără să-mi atingă creierul, fără să producă vreo daună serioasă. Am înghiţit două cutii de somnifere, dar laboratorul greşise dozele, aşa că n-am avut dreptul decât la o siestă de trei zile. Acum trei luni am angajat chiar un ucigaş plătit ca să mă împuşte, dar imbecilul s-a înşelat şi a omorât-o pe vecina mea! Pur şi simplu nu am noroc. Înainte, voiam să mă

sinucid din disperare, acum, principala cauză a disperării mele este că nu reuşesc să mă sinucid.

Semănând cu nişte smaralde într-o casetă căptuşită cu pânză albă, doar ochii ei verzi se zăreau printre bandaje. Antoine căută în ei o urmă de tristeţe, dar nu găsi decât nemulţumire.

— Vrei să ştii de ce sunt în halul ăsta? întrebă ea întorcând ochii spre Antoine. Nu te jena, e normal să te întrebi de ce sunt ambalată aşa. M-am aruncat de la etajul trei al turnului Eiffel. Ar fi trebuit să fie imposibil să dau greş, nu-i aşa? Ei bine, a trebuit ca, exact în clipa aia, un grup de turişti germani în şort să se strângă la baza turnului pentru o poză suvenir.

— Ai căzut peste nemţi?

— I-am strivit, da. Mi-au amortizat căderea. Ba chiar am fost aruncată în sus. De mai multe ori. Rezultatul: am aproape toate oasele din corp rupte dar, după imbecilul ăla de doctor, voi fi pe picioare şi în plină formă peste şase luni.

Tăcerea îşi întinse aripile de fluture, largi şi delicate, în încăpere. Soarele dispăruse, lăsând locul ploii şi cenuşiului. Era o lună iulie care interpreta partitura de martie.

— Poate că ar fi mai bine să te laşi de sinucideri, se va sfârşi prost. Încearcă… nu ştiu… să întâlneşti lume, să asculţi un album cu Clash, să te îndrăgosteşti…

— Nu înţelegi! se răzvrăti ea. Din cauza dragostei vreau să mă omor, aşa încât, dacă mă-ndrăgostesc iarăşi şi iese prost, îmi voi dori să fiu de două ori moartă. Şi apoi, sinuciderea e vocaţia mea; de când eram mică de tot, este pasiunea mea. Ce o să se zică despre mine dacă mor la nouăzeci de ani din cauze naturale?

— Nu ştiu, doamnă, nu ştiu.

— Dar asta nu se va-ntâmpla, nu voi suferi această umilinţă. Mănânc orice, o mulţime de chestii prăjite, tone de carne, beau prea mult, fumez două pachete pe zi… Crezi că asta ţine, ca mod de a te sinucide?

— Da, o încurajă Antoine. Ceea ce contează e scopul pentru care faci toate astea. Dar, în acelaşi timp, nu cred că, dacă mori de un cancer la plămâni, va fi omologat ca sinucidere în statistici, chiar dacă ăsta era obiectivul vizat.

— Nu-ţi face griji, n-o să mai dau greş.

Atunci femeia îi povesti lui Antoine că descoperise pe panoul de afişaj al asociaţiilor din primăria arondismentului al XVIII-lea, printre cursurile de yoga şi de olărit, un curs de sinucidere. Antoine, care n-avea pic de experienţă în acest domeniu şi nu voia să piardă ani preţioşi de moarte încercând fără succes să se omoare, o ascultă cu atenţie pe vecina lui de cameră. Aceasta îi expuse planul ei: de-ndată ce se va reface, se va prezenta la acest curs şi, cu asiduitate, va învăţa să se sinucidă corect. Îi dictă lui Antoine numărul de telefon pentru curs.

Brusc, uşa se deschise şi doi diavoli tasmanieni dădură buzna într-un vârtej de exclamaţii şi de gesturi violente: unchiul Joseph şi mătuşa Miranda se năpustiră asupra bietului Antoine. Îl întrebară ce mai face, ce mai face familia lui, dar reveniră curând la ale lor, adică presupusele lor nenorociri. Unchiul Joseph îi povesti lui Antoine, precum şi vecinei lui de cameră – care probabil că regreta mai mult decât oricând prezenţa turiştilor germani –, că tocmai făcuse o operaţie de splină şi era convins că chirurgul îi schimbase splina cu a altcuiva. Insistă ca Antoine să-i pipăie abdomenul.

— Simţi splina, Antoine? şopti el cu dinţii încleştaţi. Acolo, o simţi? Nu e splina mea, n-o să mă las păcălit aşa, nu e splina mea!

— Dar bine, unchiule Joseph, de ce să-ţi fi schimbat splina?

— De ce?! exclamă unchiul. De ce? Spune-i, Miranda, eu nu pot. Spune-i, Miranda!

— De ce? continuă mătuşa Miranda. Traficul cu organe!

— Nu aşa tare! ţipă unchiul Joseph. Nu aşa tare, o să te audă, şi Dumnezeu ştie ce o să ne facă. Sunt în stare de

orice, de orice. Oamenii care schimbă spline sunt în stare de orice!

— Noi credem că e un complot, şuşoti mătuşa Miranda apucându-l pe Antoine de braţ, am adunat mai multe indicii şi prezumţii despre un important trafic cu organe în cadrul acestui spital.

— Ce vă face să credeţi asta? întrebă Antoine.

— Splina! exclamă unchiul Joseph. Splina mea! Ce, asta nu-i o dovadă? Au luat splina mea frumoasă ca s-o vândă pe bani grei şi mi-au pus una jigărită şi moale…

— Am observat semne, afirmă mătuşa Miranda, priviri furişe din partea infirmierilor şi a medicilor, care spun multe despre conspiraţie.

Unchiul Joseph şi mătuşa Miranda vizitau astfel toate camerele pentru a pipăi abdomenul pacienţilor. Plecară în fine, ca doi detectivi mojici, în căutare de mărturii şi dovezi despre acest trafic.

Bucuros să regăsească liniştea camerei sale, Antoine s-a întors spre femeia sinucigaşă. Dar ochii ei erau închişi. Intră un medic şi, pe un ton de garajist, îl anunţă pe Antoine că poate să părăsească spitalul.

Au trecut câteva zile până ce Antoine s-a hotărât să arunce o privire pe hârtiuţa unde era notat numărul de telefon de la cursul de sinucidere. În sfârşit, deasupra Parisului strălucea soarele. Tobele de eşapament îşi difuzau poluanţii precum polenurile unei noi ere, însămânţând în plămânii parizienilor şi ai turiştilor flora viitoare a unei civilizaţii bolnave. Agonia vegetaţiei, a arborilor şi plantelor, atât de tăcută şi invizibilă ochilor care nu văd decât ceea ce mişcă, devenea standardul de viaţă. Automobilele continuau să inventeze omul nou, care nu va mai avea picioare ca să se plimbe în visele lui asfaltate, ci roţi.

Antoine nu avea telefon, aşa că s-a dus la cabina de la colţul străzii. Aceasta se afla în faţa unei brutării; un miros de brioşe ştergea mirosurile mai puţin plăcute din cartier. Antoine a trebuit să aştepte puţin ca să se

elibereze cabina.

— S.P.T.P.T.M., Sinucidere pentru toţi şi prin toate mijloacele, bună ziua! răspunse o tânără cu glas melodios.

— Bună ziua, ăăă, am primit coordonatele dumneavoastră de la o prietenă, şi m-ar interesa cursurile dumneavoastră.

Un vagabond se lipise de grila de aerisire a brutăriei. Desfăcu o bucată de pâine veche ambalată într-o şosetă şi o degustă aspirând plăcutele miresme dulci ale specialităţilor vieneze, amestecându-le în gură cu pâinea cu gust de carton.

— În acest caz, domnule, vă sfătuiesc să veniţi direct să ne vizitaţi. Nu e niciun curs săptămâna asta, ca urmare a minunatei spânzurări a profesorului Edmond, dar, de luni, doamna profesoară Astanavis va preda cursurile. Vă dau programul. Aveţi cu ce nota?

— Aşteptaţi, aşteptaţi… Da, vă ascult.

— De luni până vineri, de la orele optsprezece la orele douăzeci, în piaţa Clichy, la numărul 7. Trebuie doar să sunaţi la interfon, e la parter. Scrie unde.

Lunea următoare, Antoine se afla în faţa imobilului din piaţa Clichy. Printre plăcuţele cu medici, cursuri de teatru, o secţie a Alcoolicilor anonimi, o trupă de cercetaşi, un partid politic, găsi o plăcuţă de aramă pe care era gravat: „S.P.T.P.T.M., asociaţie înfiinţată în 1742”. Antoine apăsă pe butonul care comanda deschiderea porţii grele a imobilului. Urmând pista pancartelor, după ce străbătu un coridor, pătrunse printr-o uşă dublă într-o încăpere lungă, luminată de ferestre mari.

Erau deja prezente vreo treizeci de persoane. Unele, şezând, citeau sau aşteptau, majoritatea discutau în mici grupuri răspândite. Un cvartet cânta o operă de Schubert. O femeie înaltă îmbrăcată în smoking negru părea a fi responsabila. Ea îl primi pe Antoine cu amabilitate şi se prezentă ca Prof. Astanavis. Participanţii erau tineri, bătrâni, de toate condiţiile sociale, de toate stilurile. Păreau destinşi; scotoceau prin geantă, discutau, schimbau

hârtii. Începură să se aşeze. Cei mai mulţi aveau un blocnotes sau un caiet. Aşteptau să înceapă cursul, cu stiloul în mână, şuşotind, înăbuşindu-şi hohote de râs.

Încăperea era umplută cu vreo zece rânduri de câte cincisprezece scaune; în fund, pe o estradă, se găsea pupitrul la care se instală Prof. Astanavis. Toţi elevii erau acum aşezaţi. Cei patru pereţi ai sălii erau acoperiţi cu portrete sau fotografii ale unor sinucigaşi celebri: Gérard de Nerval, Marilyn Monroe, Gilles Deleuze, Stefan Zweig, Mishima, Henri Roorda, Ian Curtis, Romain Gary, Hemingway şi Dalida.

Publicul fremăta de vorbe şi râsete ca înainte de începerea oricărui curs sau conferinţe. Antoine se aşează pe unul din rândurile din mijloc, între un bărbat elegant cu chip inexpresiv şi două tinere zâmbitoare. Profesoara tuşi în pumn. Se făcu linişte.

— Doamnelor, domnişoarelor, domnilor, întâi şi-ntâi, permiteţi-mi să vă anunţ, chiar dacă unii sunt deja la curent, sinuciderea izbutită a profesorului Edmond. A făcut-o!

Profesoara Astanavis luă o telecomandă şi se îndreptă spre peretele acoperit cu un tablou alb. Pe el se imprimă imaginea unui bărbat spânzurat într-o cameră de hotel. În plus, avea venele de la încheieturile mâinilor deschise, sângele făcuse două cercuri roşii, mari, pe mocheta bej. Când fusese făcută fotografia, probabil că trupul se legăna uşor, căci chipul era neclar. Spectatorii din jurul lui Antoine aplaudară şi făcură, între ei, comentarii elogioase despre această sinucidere combinată.

— A făcut-o! Şi după cum puteţi vedea, pentru a nu da greş, pentru siguranţă, în caz că s-ar fi rupt funia, şi-a deschis venele. Cred că asta mai merită câteva aplauze!

Elevii aplaudară din nou, se ridicară în picioare, strigară, fluierară. Antoine rămase aşezat, observând, uimit, manifestarea bucuriei care celebra moartea unui om.

— Avem un prieten nou în seara asta, spuse

profesoara, arătând spre Antoine. Îl voi ruga să se prezinte.

Toată lumea se întoarse spre Antoine. Acesta, puţin intimidat la ideea de a lua cuvântul în public, se ridică în picioare sub privirile binevoitoare şi încurajările mute ale asistenţei.

— Mă cheamă Antoine, eu… am douăzeci şi cinci de ani.

— Bună, Antoine! răspunseră în cor participanţii.

— Antoine, interveni profesoara, poţi să ne spui de ce te afli aici?

— Viaţa mea e un dezastru, explică Antoine stând tot în picioare, mişcând nervos din mâini. Dar nu asta e cel mai grav. Adevărata problemă este că sunt conştient…

— Tu ai ales să te sinucizi, murmură profesoara punându-şi mâinile pe pupitru, pentru a te cufunda în neantul liniştitor.

— De fapt, sunt atât de puţin dotat pentru a trăi, încât poate că mă voi realiza prin moarte. Am fără îndoială mai multe aptitudini să fiu mort decât viu.

— Sunt convinsă, Antoine, aprobă profesoara, că vei fi un mort foarte mare. Iar eu pentru asta sunt aici: ca să te învăţ, ca să *vă* învăţ să terminaţi cu viaţa asta care ne dă atât de puţin şi ne ia atât de mult. Teoria mea… teoria mea este că e mai bine să mori câtă vreme nu ţi-a luat viaţa totul. Trebuie să păstrezi muniţii, energie pentru moarte şi să nu ajungi acolo complet golit, ca bătrânii ăştia acriţi şi nefericiţi. Prea puţin mă interesează dacă sunteţi credincioşi, atei, agnostici sau diabetici, nu e treaba mea. Eu cred unele lucruri şi o să vă vorbesc despre ele, dar nu mă aflu aici ca să vă conving să muriţi sau să vă spun ce pot să fie viaţa şi moartea. Sunt experienţele voastre, motivele voastre, opţiunile voastre. Punctul nostru comun este că viaţa nu ne satisface şi că vrem să terminăm cu ea, atâta tot. Vă voi învăţa cum să vă sinucideţi în mod eficace, ca să nu daţi greş, într-un mod frumos, original. Învăţătura mea se referă la modalităţile de a te omorî, nu la motive.

Nu suntem o Biserică sau o sectă. În orice clipă, veţi putea să plângeţi, să părăsiţi acest curs, să ţipaţi: toate astea aveţi dreptul să le faceţi. Puteţi chiar să vă îndrăgostiţi de vecinul vostru şi să regăsiţi gustul pentru viaţă… De ce nu, asta vă va face să petreceţi clipe plăcute, chiar dacă riscăm să ne revedem peste şase luni. Dacă, din nefericire, voi mai fi încă aici.

Câţiva dintre vecinii lui Antoine râseră. Profesoara vorbea calm, nu ca un tribun politic sau religios, ci cu dezinvoltura unei profesoare de literatură în faţa unui amfiteatru atent. Cu mâinile în buzunarele hainei de smoking, era atât de sobru sclipitoare încât nu avea nevoie să folosească efecte exagerate, scenice sau retorice, pentru a crea în mod artificial o emfază.

— Există o cenzură împotriva sinuciderii. Politică, religioasă, socială, chiar şi naturală, căci doamnei Naturi nu-i place ca cineva să-şi aroge drepturi în privinţa ei, vrea să ne ţină în lesă până la capăt, vrea să hotărască în locul nostru. Cine hotărăşte moartea oamenilor? Am delegat această libertate supremă bolii, accidentelor, crimei. Asta se numeşte hazard. Dar e fals. Acest hazard este voinţa subtilă a societăţii care încet-încet ne otrăveşte prin poluare, ne masacrează prin războaie şi accidente… Societatea hotărăşte astfel data morţii noastre prin calitatea alimentaţiei, periculozitatea ambientului cotidian, a condiţiilor noastre de muncă şi de viaţă. Noi nu alegem să trăim, nu ne alegem limba, ţara, epoca, gusturile, nu ne alegem viaţa. Singura libertate este moartea; a fi liber înseamnă să mori.

Profesoara bău puţină apă. Rămase cu braţele sprijinite pe marginea pupitrului. Se uita atent la toţi participanţii din sală, dădea din cap, complice, ca şi cum i-ar fi legat o intimitate înţelegătoare.

— Dar toate astea sunt baliverne. Ajungi la asta mai târziu, să gândeşti astfel, să găseşti o anumită nobleţe, o sublimare, o legitimare, o transcendenţă… ce ştiu eu… iluzia unui absolut numit moarte sau libertate pe care ai vrea să le faci să coincidă la egalitate perfectă. Adevărul…

adevărul meu – să fie clar, eu vorbesc despre mine – este că sunt bolnavă. Un cancer a considerat că trupul meu ar fi o plăcută insulă paradiziacă, aşa că-şi petrece aici vacanţele, cu picioarele în oceanul sângelui meu, bronzându-se la soarele inimii mele… Nu are nevoie de umbrelă, puţin îi pasă de insolaţie. Concediul lui plătit este pentru a mă face pe mine să mor. Sufăr cumplit… Ştiţi cu toţii despre ce vorbesc. Ca să nu mă zvârcolesc de durere sunt obligată să-mi fac injecţii cu morfină, să mă îndop cu calmante… (Din buzunarul interior al hainei, scoase o cutiuţă de medicamente şi o agită.) Asta are un preţ, preţul conştiinţei mele. Mai am încă mintea întreagă, dar asta riscă să nu dureze, aşa că prefer să mă suprim fiind încă „eu”, decât să ajung să fiu debranşată de un medic, zăcând inconştientă pe un pat de spital. Este o mică libertate, o libertate jalnică. Dacă vă aflaţi aici este pentru că, şi voi, aveţi fără îndoială cancere organice sau cancere la suflet, tumori sentimentale, leucemii amoroase şi metastaze sociale care vă rod. Şi ele sunt cele care ne dictează opţiunea, cu mult înainte de orice idee măreaţă despre libertatea noastră. Să fim sinceri: dacă am fi sănătoşi, dacă am fi iubiţi aşa cum meritǎm, luaţi în seamă, cu un loc bun la soare, în societate, sunt sigură că această sală ar fi goală.

Profesoara îşi încheie prezentarea. Întreaga asistenţă o aplaudă; cele două vecine ale lui Antoine se ridicară în picioare, impresionate şi tulburate. Profesoara îşi scoase floarea roşie de la butonieră şi o puse în paharul cu apă de pe pupitru.

În următoarea oră şi jumătate, profesoara a ţinut cursul. A predat mai multe metode eficace de sinucidere. Şi-a învăţat auditoriul cum să facă un nod culisant adevărat, elegant şi solid, ce medicamente trebuie alese, cum se dozează şi se combină pentru a muri în mod plăcut. A dat şi a pregătit reţete de cocktailuri letale frumos colorate, asigurându-i că sunt delicioase. A prezentat în detaliu diferitele arme de foc şi efectele lor asupra oaselor craniene şi a anatomiei creierului, în funcţie de calibru şi

distanţa de tragere; i-a sfătuit ca, înainte de a se apuca să-şi tragă un glonţ în cap, să-şi facă o radiografie a craniului pentru a stabili unde să pună ţeava ca să nu dea greş. Cu ajutorul unor diapozitive cu scheme descriptive, le-a arătat elevilor ei atenţi ce vene de la încheietura mâinii să-şi taie, cum şi cu ce să le taie. I-a sfătuit să nu recurgă la mijloace aproximative cum ar fi gazul. A povestit sinuciderea lui Mishima, a lui Cato, a lui Empedocle, a lui Zweig… Toate aceste sinucideri circumstanţiale care conferă un sens lumii. În fine, a încheiat cursul cu un omagiu adus Prof. Edmond, amintind că este preferabil să conciliezi două forţe letale pentru a nu da greş: medicamente şi spânzurare, vene şi revolver…

Odată cursul terminat, Antoine părăsi încăperea înainte să încerce cineva să discute cu el. Cvartetul reîncepuse să cânte. Ieşind, trecu prin faţa micului chioşc al asociaţiei, unde se vindeau, într-un fermecător decor de casă de păpuşi, funii arătoase, broşuri, cărţi, arme, otrăvuri, ciuperci otrăvitoare uscate, precum şi cele necesare pentru a însoţi o moarte frumoasă: vinuri, bucate alese, muzică. O luă pe bulevardul Clichy până la staţia de metrou La Fourche; oraşul îi plutea în faţa ochilor ca şi cum ar fi fost beat. Acum că ştia cum să se omoare, după ce pierduse inocenţa amatorului şi poseda cunoştinţele profesionistului, nu îl mai tenta.

Antoine nu voia să trăiască, e cert, dar nici nu voia să moară.

4

— Nu ştiu dacă aţi remarcat, dar cu dimensiunile, circumferinţa şi greutatea unei baghete se poate obţine numărul de aur. Fără-ndoială că nu e ceva întâmplător.

Brutarul aprobă şi îi dădu o pâine integrală.

Antoine locuia în Montreuil, la marginea Parisului. Ceea ce-l făcea pe Aslee să spună că locuieşte în zariştea Parisului. Aslee era cel mai bun prieten al lui. Antoine nu-i spunea aproape niciodată pe numele complet, ci pe abrevierea As. Acest lucru îl amuza mult, pentru că în

limba samoană – iar Aslee era samoan – As înseamnă „apă de la munte”.

As avea probabil peste doi metri înălţime, dar se mişca cu fluiditatea unui cetaceu prin apă. Şi era înzestrat cu o calitate uimitoare. I se trăgea din copilărie.

Nestlé are obiceiul să-şi testeze noile produse, înainte de a le pune pe piaţă, pe un eşantion de consumatori. Părinţii lui Aslee fiind foarte săraci, îl înscriseseră la teste în schimbul unor bonuri de achiziţionare de alimente. La momentul respectiv, Nestlé voia să lanseze un nou sortiment de hrană pentru bebeluşi, cu adaos de vitamine şi fosfor. În doze infinitezimale, fosforul face bine la sănătate, dar a fost o eroare de dozare la fabrică, un inginer confundând microgramele cu kilogramele. Ca urmare a acestei greşeli industriale, nu chiar toţi copiii supuşi testelor au murit: supravieţuitorii au suferit de diferite forme de cancer şi alte boli grave. Aslee a avut şansa relativă de a nu avea decât tulburări mentale, care au deviat dezvoltarea lui cerebrală. Nu avea o deficienţă intelectuală propriu-zisă, numai că mintea lui o lua pe căi deosebite, raţiunea lui urma o logică pe care nimeni altcineva nu o împărtăşea. O altă consecinţă a acestui aliment pentru bebeluşi supradozat în fosfor era că Aslee strălucea în întuneric. Era foarte frumos. Când hoinăreau noaptea pe străzi, As, alături de Antoine, părea un licurici uriaş care le lumina calea pe străduţele fără felinare.

Pentru a-i fi tratate afecţiunile, As îşi petrecuse copilăria într-o instituţie specializată. Ani în şir, rămăsese mut, nicio reeducare clasică nereuşind să-l scoată din tăcere. Pe urmă, o ortofonistă amatoare de poezie a descoperit că singurul mijloc pentru ca As să poată vorbi era s-o facă în versuri. Limbajul lui handicapat avea nevoie de picioare: versurile era cârje pentru cuvintele lui. Puţin câte puţin, a putut să revină la o viaţă aproape normală şi a părăsit spitalul la vârsta de şaisprezece ani. De atunci, în pofida firii lui placide, care-l făcea să semene mai mult cu un urs mare de pluş decât cu un gardian, ocupa posturi de

paznic; se presupunea că statura lui impunătoare îi va speria pe eventualii hoţi. Mai avea încă două calităţi care au avut un oarecare efect asupra puţinilor spărgători cu care s-a confruntat: în primul rând, luminozitatea lui îl făcea să semene cu un spectru, cu o apariţie supranaturală; apoi, dacă hoţul nu leşinase sau nu o luase la goană, faptul că Aslee vorbea în versuri sfârşea prin a-l îngrozi. Era de doi ani şi jumătate paznic la Muzeul naţional de istorie naturală din Jardin des plantes.

Acolo îl întâlnise Antoine. Lui As îi plăcea mult să se plimbe, după orele de serviciu, pe etajele galeriei mari a Evoluţiei. E un loc uimitor, populat cu mii de animale împăiate, care-i dă vizitatorului impresia că se plimbă printr-o arcă a lui Noe încremenită în timp. Acest loc slab luminat degajă o atmosferă de mister; penumbra, prin contrast cu lumina aţintită asupra animalelor, îi învăluie pe curioşi, care murmură şi şuşotesc de teamă să nu trezească elefanţii, fiarele şi păsările. Într-o dimineaţă, Antoine vizita pentru prima oară galeria, se plimba cu o uimire şi o nerăbdare intacte, admira animalele în postúri neaşteptate şi panourile care le descriau viaţa şi habitatul. Mergând agale, spiritul lui nesăţios se hrănea cu toată această cultură oferită. O formă vagă, luminată ciudat, i-a atras atenţia. S-a gândit la început că reprezintă un fel de om de Neandertal sau un exemplar rarisim de yeti spân căruia i-au pus haine şi încălţări. Antoine a lăsat ochii în jos în căutarea unei etichete explicative, a unei note ştiinţifice despre originea şi epoca acestui specimen straniu. S-a uitat la picioarele creaturii, dar nu a găsit nimic. A ridicat privirea: creatura i-a zâmbit şi i-a întins o mână uriaşă. Aşa au devenit prieteni.

Erau mereu împreună. As nu vorbea mult, dar asta îi convenea lui Antoine, care avea mintea şi vorba agitate. As întrerupea veşnicele lui întrebări cu alexandrini care umpleau cu cele douăsprezece picioare ale lor arii de sens mai vaste decât prolixitatea lui Antoine. Acestuia îi plăceau sinteza şi poezia vorbelor lui As, iar As, la rândul lui, iubea vânzoleala, jungla cuvintelor lui Antoine.

Charlotte, Ganja, Rodolphe, As şi Antoine se întâlneau seara în micul bar islandez din strada Rambuteau, Gudmundsdottir. Jucau şah, discutau ingurgitând băuturi şi feluri de mâncare cu denumiri de nepronunţat şi compoziţii misterioase. Nu ştiau ce înghit, dacă e carne sau peşte, ce legume imposibile sunt astea, dar savorile inedite îi amuzau. Micul bar-restaurant era locul de întâlnire al islandezilor expatriaţi, aşa încât toţi ceilalţi clienţi debitau aceeaşi limbă stranie. Antoine constatase că aici, cel puţin, exista un motiv logic ca să nu înţelegi ce spun oamenii. În acest loc neaşteptat, mai multe seri pe săptămână, împreună cu prietenii lui, se jucau de-a portretul chinezesc, de-a inventatul unor ţinuturi noi, şi de-a jocul pe care-l numeau „jocul de-a lumea care se împarte în două". Este un joc care constă din a găsi adevăratele mari diviziuni ale lumii, cele care sunt cu adevărat pertinente, căci, infailibil, lumea se împarte întotdeauna în două: cei cărora le place să se plimbe cu bicicleta şi cei care gonesc cu maşina; cei care poartă cămaşa peste pantalon şi cei care şi-o bagă în pantalon; cei care beau ceaiul fără zahăr şi cei care îl beau cu zahăr; cei care cred că Shakespeare este cel mai mare scriitor al tuturor timpurilor şi cei care cred că e André Gide; cei cărora le place *Familia Simpson* şi cei cărora le place *South Park*; cei cărora le place Nutella şi cei cărora le place varza de Bruxelles. Cu o veritabilă preocupare antropologică, compuneau astfel lista diviziunilor fundamentale ale omenirii.

Cu ocazia uneia din întâlnirile lor secrete, la o săptămână după ieşirea lui din spital, pe 20 iulie, Antoine le-a comunicat prietenilor intenţia lui de a deveni prost.

5

Restaurantul se umplea. Un viking în miniatură ieşi din ceasul agăţat pe perete şi, cu barda, bătu de zece ori într-un scut. Zgomotul conversaţiilor în islandeză şi al muzicii tradiţionale transforma în insuliţă masa lui Antoine şi a prietenilor săi. Mirosurile de bucătărie şi de bere se amestecau şi formau un fel de ceaţă în suspensie în mica

sală a restaurantului. Monştri şi zei din mitologia islandeză transformaţi în lampioane străluceau deasupra clienţilor. Chelneriţele copleşite făceau slalom printre mesele înghesuite şi pline. Din geantă, Antoine scoase caietul mare în care îşi notase profesiunea de credinţă. Le ceru prietenilor să nu-l întrerupă şi, cu un glas crispat şi emoţionat, începu să citească:

„Există oameni cărora lucrurile cele mai bune nu le reuşesc. Pot să fie îmbrăcaţi într-un costum din caşmir, tot ca nişte vagabonzi o să arate; să fie bogaţi şi datornici; să fie înalţi şi nuli la baschet. Îmi dau seama astăzi, eu aparţin speciei celor care nu izbutesc să-şi rentabilizeze avantajele, pentru care aceste avantaje sunt chiar nişte inconveniente.

Adevărul iese din gura copiilor. La şcoala primară, o insultă josnică era să fii tratat de «telectual»; mai târziu, a fi intelectual devine aproape o calitate. Dar e o minciună: inteligenţa este o tară. Aşa cum cei vii ştiu că vor muri, dar cei morţi nu ştiu nimic, eu cred că să fii inteligent este mai rău decât să fii prost, pentru că un prost nu-şi dă seama ce-i cu el, pe când cineva inteligent, chiar dacă-i umil şi modest, tot o ştie.

În *Ecclesiastul* scrie «că cel ce îşi înmulţeşte ştiinţa îşi sporeşte suferinţa»; dar, neavând niciodată fericirea să merg la catehism cu ceilalţi copii, nu am fost prevenit de pericolele studiului. Creştinii au mare noroc că sunt de foarte tineri puşi în gardă împotriva riscului inteligenţei; ei vor şti, toată viaţa, să se ferească de ea. Fericiţi cei săraci cu duhul.

Cei care cred că inteligenţa are vreo nobleţe, cu siguranţă că n-au destulă pentru a-şi da seama că nu e decât un blestem. Anturajul meu, colegii mei de clasă, profesorii mei, toată lumea m-a considerat întotdeauna inteligent. N-am priceput niciodată prea bine de ce şi cum ajungeau la acest verdict despre persoana mea. Am suferit de multe ori din cauza acestui rasism pozitiv, al celor care confundă aparenţa inteligenţei cu inteligenţa şi te condamnă, dintr-un prejudiciu fals favorabil, să reprezinţi

o figură cu autoritate. Aşa cum opinia publică se extaziază în privinţa tânărului sau tinerei de o mare frumuseţe, pentru a-i umili tacit pe ceilalţi mai puţin înzestraţi de natură, eu eram creatura inteligentă şi cultivată. Cât uram şedinţele alea în care participam, fără voia mea, la rănirea şi înjosirea băieţilor şi fetelor consideraţi mai puţin strălucitori.

N-am fost niciodată foarte sportiv; ultimele competiţii importante care mi-au obosit muşchii au fost concursurile de bile din şcoala primară, din curtea de recreaţie. Braţele mele slabe, lipsa de suflu, picioarele încete nu-mi permiteau să fac eforturile necesare pentru a lovi o minge cu eficacitate; nu aveam decât forţa să explorez lumea cu mintea mea. Prea plăpând pentru sport, nu-mi rămâneau decât neuronii pentru a inventa jocuri cu mingea. Inteligenţa ţinea loc de altceva mai bun.

Inteligenţa este un rateu al evoluţiei. Îmi imaginez perfect, pe vremea primilor oameni preistorici, în sânul unui mic trib, toţi copiii alergând prin hăţişuri, fugărind şopârle, culegând fructe pentru cină; treptat, în contact cu adulţii, învăţând să devină bărbaţi şi femei desăvârşiţi: vânători, culegători, pescari, tăbăcari... Dar, privind mai atent viaţa acestui trib, observ că unii copii nu participă la activităţile grupului: rămân aşezaţi lângă foc, la adăpost, în interiorul peşterii. Ei nu vor şti niciodată să se apere în faţa tigrilor cu dinţi de sabie, nici să vâneze; lăsaţi singuri, nu ar supravieţui nicio singură noapte. Dacă-şi petrec zilele nefăcând nimic, nu e din lene, nu, şi-ar dori să zburde cu camarazii lor, dar nu pot. Natura, aducându-i pe lume, a dat un rateu. În tribul ăsta, există o fetiţă oarbă, un băieţel şchiop, un altul neîndemânatic şi neatent... Ei stau toată ziua în tabără, şi cum nu au nimic de făcut iar jocurile video nu au fost încă inventate, sunt nevoiţi să reflecteze şi să-şi lase gândurile să vagabondeze. Şi îşi petrec timpul gândind, încercând să descifreze lumea, scornind poveşti şi invenţii. Aşa s-a născut civilizaţia: pentru că nişte copilandri imperfecţi nu aveau nimic altceva de făcut. Dacă natura n-ar fi mutilat pe nimeni,

dacă tiparul ar fi fost de fiecare dată fără cusur, omenirea ar fi rămas o specie de proto-hominizi, fericită, fără nicio intenţie de progres, trăind foarte bine fără Prozac, fără prezervative şi reader dolby digital de DVD.

A fi curios, a vrea să înţelegi natura şi oamenii, a descoperi artele ar trebui să fie tendinţa oricărei minţi. Dar, dacă aşa ar sta lucrurile, cu organizarea actuală a muncii, lumea ar înceta să meargă mai departe, pentru simplul fapt că asta ia timp şi dezvoltă spiritul critic. Nimeni nu ar mai munci. De-asta oamenii au gusturi şi dezgusturi, lucruri care îi interesează şi altele care nu; pentru că, altfel, nu ar exista societate. Pe cei pe care îi interesează prea multe lucruri, îi interesează chiar şi subiecte care nu-i interesau a priori – şi care vor să înţeleagă motivele lipsei lor de interes – plătesc un preţ printr-o anumită singurătate. Pentru a scăpa de această ostracizare, este necesar să te dotezi cu o inteligenţă care are un rol, care serveşte o ştiinţă sau o cauză, o meserie; pur şi simplu o inteligenţă care serveşte la ceva. Presupusa mea inteligenţă, prea independentă, nu serveşte la nimic, adică nu poate fi recuperată pentru a fi folosită de către universitate, o întreprindere, un jurnal sau un cabinet de avocatură.

Eu am blestemul raţiunii; sunt sărac, celibatar, deprimat. De luni de zile reflectez la boala mea de a reflecta prea mult, şi am stabilit cu certitudine corelaţia dintre nefericirea mea şi incontinenţa raţiunii mele. Să gândesc, să încerc să înţeleg nu mi-a folosit la nimic, ci mi-a adus numai neajunsuri. Să reflectezi nu este o operaţie firească, răneşte, ca şi cum ar scoate la iveală cioburi de sticlă şi bucăţi de sârmă ghimpată amestecate cu aerul. Nu reuşesc să-mi opresc creierul, să-i încetinesc ritmul. Mă simt ca o locomotivă, o locomotivă veche care se năpusteşte pe şine şi care nu se va putea opri niciodată, căci carburantul care-i dă puterea vertiginoasă, cărbunele ei, este lumea. Tot ceea ce văd, simt, aud, dă buzna în cuptorul minţii mele, o ambalează şi o face să meargă cu viteză maximă. A încerca să înţelegi este o sinucidere

socială, înseamnă să nu mai guşti viaţa fără să te simţi, în pofida voinţei tale, ca o pasăre de pradă şi totodată devoratoare de cadavre, care îşi sfârtecă obiectele de studiu. De multe ori, ucizi ceea ce vrei să înţelegi, căci, asemeni medicului ucenic, nu există cunoaştere adevărată fără disecţie: descoperi venele şi circulaţia sângelui, organizarea scheletului, nervii, funcţionarea intimă a corpului. Şi, într-o noapte de groază, te trezeşti într-o criptă umedă şi întunecoasă, cu un scalpel în mână, mânjit de sânge, suferind de greţuri permanente, cu un cadavru rece şi inform pe o masă de metal. După aia, poţi încerca să faci pe Prof. Frankenstein şi să însăilezi totul la loc ca să faci o fiinţă vie, dar riscul este să fabrici un monstru ucigaş. Am trăit prea mult prin morgi; astăzi simt apropiindu-se pericolul cinismului, al acrelii şi al tristeţii nesfârşite; ajungi repede înzestrat pentru nefericire. Nu poţi să trăieşti fiind prea conştient, prea meditativ. De altfel, să observăm natura: toate cele ce trăiesc în fericire până la adânci bătrâneţi nu sunt foarte inteligente. Broaştele ţestoase trăiesc secole, apa e nemuritoare iar Milton Friedman[2] mai e încă în viaţă. În natură, conştiinţa este excepţia; se poate chiar postula că ea este un accident fiindcă nu garantează nicio superioritate, nicio longevitate deosebită. În cadrul evoluţiei speciilor, ea nu este semnul unei mai bune adaptări. Insectele sunt cele care, ca vârstă, număr şi teritoriu ocupat, sunt adevăraţii stăpâni ai planetei. Organizarea socială a furnicilor, de exemplu, este mult mai performantă decât va fi vreodată a noastră, şi nicio furnică nu deţine catedră la Sorbona.

Toată lumea are ceva de spus despre *femei, bărbaţi, poliţişti, asasini*. Noi generalizăm pornind de la propria noastră experienţă, de la ceea ce ne convine, de la ceea ce putem înţelege cu slabele mijloace ale reţelelor noastre de neuroni şi în funcţie de perspectiva viziunii noastre. Este o înlesnire care ne permite să gândim rapid, să emitem judecăţi şi să ne poziţionăm. Dar asta nu are valoare în

2 Milton Friedman — economist american, născut în 1912.

sine, sunt nişte semnale, nişte steguleţe pe care le flutură fiecare. Şi toată lumea apără adevărul avantajelor sale, ale sexului său, ale averii sale.

Într-o dezbatere, generalităţile oferă avantajul simplităţii şi al fluidităţii raţionamentelor, al înţelegerii lor uşoare şi deci al unui mai mare impact asupra auditoriului. Pentru a traduce acest lucru în limbaj matematic, discuţiile pe bază de generalităţi sunt adunări, operaţii simple, care, prin caracterul lor evident, te fac să crezi în pertinenţa lor. În vreme ce o discuţie serioasă ar semăna mai degrabă cu o serie de inecuaţii cu mai multe necunoscute, de integrale şi de jonglări cu numere complexe.

Într-o discuţie, o persoană înţeleaptă va avea întotdeauna impresia că simplifică, şi unica ei dorinţă ar fi să şteargă câte ceva din text, să aplice asteriscuri unor cuvinte, să pună note de subsol şi comentarii la sfârşitul volumului pentru a-şi exprima cu adevărat gândirea. Dar, într-o conversaţie la un colţ de coridor, la o cină animată sau în paginile unui ziar, acest lucru nu e cu putinţă: nu se pune problema rigorii, imparţialităţii, onestităţii. Virtutea este un handicap retoric, nu e eficace într-o dezbatere. Anumite minţi strălucite, văzând vacuitatea inevitabilă a oricărei conversaţii, au ales să fie glumeţe şi să sugereze complexitatea prin paradox şi un umor detaşat. De ce nu, la urma urmelor, e un mod de a supravieţui.

Oamenii simplifică lumea cu ajutorul limbajului şi al gândirii, şi astfel au certitudini; iar a avea certitudini este cea mai mare voluptate din lume, mult mai mare decât banii, sexul şi puterea luate împreună. Renunţarea la inteligenţa veritabilă este preţul care trebuie plătit pentru a avea certitudini, şi este întotdeauna o cheltuială invizibilă la banca conştiinţei noastre. În sensul ăsta, îi prefer pe cei care nu se-nvăluie în mantia raţiunii şi recunosc caracterul fictiv al credinţei lor. Precum un credincios care acceptă că credinţa lui nu este decât părere şi nu preempţiune asupra adevărului lucrurilor reale.

Există un proverb chinezesc care spune, aproximativ,

că un peşte nu ştie niciodată când face pipi. Asta se potriveşte perfect intelectualilor. Intelectualul este convins că e inteligent, fiindcă se foloseşte de creierul lui. Zidarul se foloseşte de mâinile lui, dar şi el are un creier care îi poate spune «Hei! Zidul ăsta nu e drept şi, în plus, ai uitat să pui ciment între cărămizi». Există un du-te-vino permanent între munca şi raţiunea lui. Intelectualul care munceşte cu raţiunea nu are acest du-te-vino, mâinile lui nu se înviorează ca să-i spună «Hei, omule, greşeşti! Pământul este rotund». Intelectualului îi lipseşte acest decalaj, de aceea se crede în stare să aibă o opinie documentată despre orice subiect. Intelectualul este asemeni unui pianist care, fiindcă îşi foloseşte mâinile cu virtuozitate, crede că posedă aptitudini pentru a fi, desigur, jucător de poker, boxer, neurochirurg şi pictor.

Evident că intelectualii nu sunt singurii pe care îi priveşte inteligenţa. În general, când cineva începe prin a spune: «Nu că aş vrea să fiu demagog, dar…», este tocmai ca să fie demagogic. Prin urmare, nu prea ştiu cum să spun ce anume ar putea fi interpretat drept condescendenţă. Sunt convins că inteligenţa este o virtute împărtăşită de ansamblul populaţiei, fără distincţie socială: există acelaşi procent de oameni inteligenţi printre profesorii de istorie şi pescarii bretoni, printre scriitori şi dactilografe… Asta ştiu din experienţa mea, din frecventarea unor *brain-builders*, unor gânditori, profesori, intelectuali simpli şi, totodată, a unor oameni normali, inteligenţi fără certificat de inteligenţă, fără aura instituţională. Nu pot spune altceva. Este cu atât mai contestabil, cu cât un studiu ştiinţific este imposibil. Să consideri că cineva este inteligent, cu judecată, nu depinde de diplomă; nu există test de I.Q. pentru a dezvălui ceea ce am putea numi bunul simţ. Mă gândesc iarăşi la ce spunea Michael Herr, scenaristul de la *Full Metal Jacket*, în splendida carte a lui Michel Ciment despre Kubrick: «Prostia oamenilor nu se trage din lipsa lor de inteligenţă, ci din lipsa lor de curaj.»

Un lucru pe care putem să-l recunoaştem este că frecventarea marilor opere, folosirea minţii proprii, citirea

lucrărilor unor genii, chiar dacă nu te face cu certitudine inteligent, face riscul mai probabil. Desigur, există oameni care au citit Freud, Platon, care ştiu să jongleze cu cuarci şi să deosebească un şoim-călător de un vindereu, şi care să fie nişte imbecili. Cu toate acestea, potenţial, în contact cu o multitudine de stimuli şi lăsându-ţi spiritul să frecventeze o atmosferă stimulatoare, inteligenţa găseşte un teren favorabil dezvoltării ei, exact la fel ca o boală. Căci inteligenţa este o boală."

În fine, Antoine citi concluzia. Închise caietul şi îşi privi prietenii cu aerul unui savant care a făcut demonstraţia implacabilă a unuia din marile mistere ale ştiinţei în faţa unei adunări de distinşi colegi rămaşi cu gura căscată.

6

Ganja izbucni într-un râs care nu l-a mai părăsit toată seara; un islandez, aşezat la masa din spate, i-a întins pachetul lui de ţigări: pare-se că râsul behăit al lui Ganja însemna în islandeză ceva de genul „N-aveţi cumva o ţigară?". Aşa încât, de câte ori râdea, un islandez amabil îi oferea o ţigară. Rodolphe făcu observaţia că Antoine nu ar trebui să se forţeze prea mult ca să fie prost; Charlotte îl apucă de mână cu afecţiune; As îl privi cu ochii lui mari de uimire.

Cu o simplitate emoţionantă, Antoine le-a explicat că nu se poate împiedica să gândească, să încerce să înţeleagă, şi că asta îl face nefericit. Dacă cel puţin studiul i-ar fi dat bucuria căutătorului de aur… Dar aurul pe care îl găsea avea culoarea şi greutatea plumbului. Mintea lui nu-i dădea niciun răgaz, îl împiedica să doarmă cu întrebările ei neîncetate, îl trezea în toiul nopţii cu îndoielile şi indignările ei. Antoine le-a povestit prietenilor lui că, de multă vreme, nu mai avea nici visuri, nici coşmaruri, într-atât ideile îi umpleau spaţiul somnului. Din cauză că gândea prea mult, că avea o conştiinţă în stare permanentă de turgescenţă, Antoine trăia prost. Acum dorea să fie inconştient un pic, să ignore mult cauzele, adevărurile, realitatea… Se săturase de acea acuitate a

observaţiei care îi dădea o imagine cinică asupra raporturilor umane. Voia să trăiască, nu să ştie realitatea vieţii, doar să trăiască.

Le-a reamintit prietenilor lui tulburaţi, de tentativa de a deveni alcoolic şi de proiectul de sinucidere eşuat. Prostia era ultima lui şansă de salvare. Încă nu ştia cum să procedeze, dar a promis să-şi consacre toată voinţa pentru a deveni prost. Spera să pună puţină apă în vinul lui fără alcool, să devină mai maleabil, să se debaraseze de prejudecăţile pe care le numim adevăruri. Antoine nu dorea să fie un imbecil perfect, ci să-şi dilueze inteligenţa în aliajul vieţii, să renunţe la a mai analiza mereu totul, la a decortica totul. Spiritul lui fusese întotdeauna un vultur cu privirea sigură, cu gheare şi cu cioc ascuţite. Acum voia să-l înveţe să fie un cocor falnic, să planeze şi să se lase purtat de vânt, să profite de căldura soarelui şi de frumuseţea peisajului.

Nu se punea problema să renunţe în mod gratuit la raţiune: scopul era să ia parte la viaţa în societate. El încerca întotdeauna să găsească motorul motivelor care animă fiecare fiinţă umană, ştia cât de puţin loc deţine liberul arbitru în alegerea opiniilor. O parte din nefericirea lui se trăgea din faptul că trăia sub imperiul tragediei enunţate de Jean Renoir, anume că „nenorocirea pe lumea asta este că toată lumea are motivele ei”. Precum un sacerdoţiu, el aplica formula lui Spinoza: „Să nu deplângi, să nu râzi, să nu deteşti, ci să-nţelegi”, încerca întotdeauna să nu judece, nici măcar ceea ce voia să-l rănească şi să-l subjuge. Antoine era genul de suflet care ar fi putut fabrica un aparat dentar pentru rechini şi ar fi fost în stare să încerce să-l instaleze în bot. Dar, deşi încerca să înţeleagă, nu o făcea la modul religios, care constă din a ierta totul cu condescendenţă. Poate că exagera, însă el vedea sub poleiala libertăţii şi a opţiunii necesitatea şi mecanismul unei maşinării care se hrăneşte cu suflete omeneşti. În acelaşi timp – căci încerca să fie la fel de obiectiv cu sine însuşi cum era şi cu ceilalţi –, constatase că încercând să înţeleagă totul învăţase să nu trăiască, să nu iubească, şi

că probitatea lui intelectuală extremistă putea fi interpretată ca o teamă de a se angaja în viaţă şi de a ocupa acolo un loc bine definit. Era conştient de acest lucru şi asta a contribuit la hotărârea lui.

— Dar, adăugă el, adevărul, precum Ianus, are două feţe, iar eu până acum nu am trăit decât pe faţa lui întunecată. Mă voi plimba pe faţa lui luminoasă. Să uit să înţeleg, să mă pasioneze cotidianul, să cred în politică, să cumpăr haine frumoase, să urmăresc evenimentele sportive, să visez la ultimul tip de automobil, să mă uit la ştirile de la televizor, să îndrăznesc să detest unele chestii… Eu am ignorat toate astea, interesându-mă de toate, dar nepasionându-mă nimic. Nu spun că este bine sau rău, numai că o să încerc, şi voi participa, da, voi participa la acel spirit larg care se numeşte „opinie publică”. Vreau să fiu cu ceilalţi, nu să îi înţeleg, ci să fiu ca ei, printre ei, să împărtăşesc aceleaşi lucruri…

— Vrei să spui, pronunţă rar Ganja mestecând boabe medicinale, vrei să spui că ai fost prost încercând să fii atât de inteligent, că era pe de lături de drum, şi că să devii puţin prost, asta ar fi o treabă inteligentă…

— Nouă, spuse Charlotte, nouă ne placi aşa, eşti puţin complicat, dar… eşti un tip super. Dacă aş fi hetero…

— Iar eu, Charlotte, răspunse Antoine, dacă aş fi daneză, te-aş cere în căsătorie. Ascultaţi. O oarecare asocialitate mi se pare în continuare lucrul cel mai normal din lume, ba chiar este bine să ai probleme cu societatea. Nu vreau să fiu complet integrat, dar nici nu vreau să fiu dezintegrat.

— Trebuie să găseşti un echilibru, spuse Ganja.

— Da, continuă Charlotte, sau un dezechilibru echilibrat.

Chelnerul le-a adus boluri cu o supă groasă şi verzuie şi pahare pline cu un lichid tulbure la suprafaţa cărora se ridicau mici bobiţe roşii. Cei cinci prieteni se aplecară circumspecţi asupra mâncării. Chelnerul scoase din adâncul gâtlejului un ghem de consoane care probabil

însemnau ceva de genul „Poftă bună”. Sub forma unui haiku, As l-a întrebat atunci pe Antoine dacă nu exista pericolul să fie definitiv pierdut şi să ajungă într-o bună zi animator la televiziune. Antoine i-a răspuns că este o aventură, iar marile aventuri umane nu sunt lipsite de primejdii: Magellan, Cook, Giordano Bruno sunt doar câteva exemple. Până în prezent, trăise în ochiul ciclonului, care este un loc liniştit şi solitar înconjurat de furtuna cea mai cumplită. Voia să părăsească acest cuib blestemat, să traverseze perdeaua de vârtejuri distrugătoare ca să se alăture lumii laice.

Îngrijoraţi şi întristaţi pentru Antoine, prietenii l-au îmbărbătat, l-au pus să promită că nu va face prostii şi au reuşit să-l convingă să meargă să-i ceară sfatul medicului şi confidentului său, Edgar.

7

Cabinetul doctorului Edgar Vaporski se găsea la etajul al treilea al unui frumos imobil din arondismentul al XX-lea, pe strada Pirineilor, foarte aproape de piaţa Gambetta. Antoine îl consulta de când avea doi ani şi nu avusese niciodată alt medic decât pe el.

Era pediatru, dar nimeni nu îl cunoştea pe Antoine ca el. Dat fiind că se ştiau de douăzeci şi trei de ani, exista între ei o oarecare intimitate: îşi spuneau pe nume şi, din când în când, ieşeau împreună, căci aveau o pasiune comună pentru Brady, un cinematograf vechi de pe bulevardul Strasbourg.

După vârsta de douăzeci de ani, începuse să se simtă foarte jenat să fie singurul adult care stătea în sala de aşteptare neînsoţit de un copil. Părinţii se uitau la Antoine discret, pe deasupra revistelor lor, copiii se zgâiau la el. Chiar dacă se aşeza lângă femeile singure, faptul că nu avea copii sfârşea prin a ieşi la iveală. Iată de ce îl lua cu împrumut de fiecare dată pe nepoţelul vecinei lui, sau orice alt puşti disponibil. În ziua aceea o cărase cu el pe Coralie, fiica portarului blocului său, care nu se arăta prea entuziastă să-i furnizeze un alibi.

Edgar a deschis uşa sălii de aşteptare, cu o mască de chirurg pe faţă. I-a chemat în cabinet pe Antoine şi Coralie. Încăperea semăna cu oricare alt cabinet de medic, cu diplomele lui agăţate pe pereţii crem, cu biblioteca cu volume groase legate superb în pielea unei vaci care probabil păscuse aur. Ca şi cum plăcuţa de alamă de la intrare n-ar fi fost de ajuns, cabinetul emana o garanţie de competenţă; culorile şi mobilierul inspirau seriozitate. Oricine intra aici era asaltat de atmosfera aceasta de solemnitate, simţea domnia medicinei atotputernice şi nu avea altă alegere decât să se supună. Deseori, mersul la medic te sileşte să renunţi la orice suveranitate asupra ta: nu îţi mai aparţii cu adevărat, îţi dăruieşti trupul şi disfuncţiile lui vrăjitorilor ştiinţei bolilor. Similitudinea între mărunţişurile care îmbracă orice cabinet medical şi cele care compun misterul unui cabinet de prezicătoare sau de vraci este uimitoare. Un spirit critic şi glumeţ ar putea să reproşeze acestor două puneri în scenă faptul că în simplul miros de produse medicale şi în mirosul de tămâie se regăseşte aceeaşi intenţie, aceeaşi influenţă asupra psihologiei clientului. Dar cabinetul lui Edgar scăpa puţin de toate astea, căci pe pereţi erau afişate desene de copii, iar pe jos şi pe birou erau împrăştiate mâzgăleli, jucării şi plastilină. Un Power Ranger[3] roşu pus pe un teanc de reţete dezamorsa puterea simbolică a naturii lui medicale.

Fereastra era deschisă, în cameră plutea un uşor miros de gaz lacrimogen. Asta era explicaţia pentru masca lui Edgar. Acesta o scoase, aerul fiind din nou respirabil. Antoine îi atrase atenţia asupra mirosului, în timp ce Coralie se strâmba şi se ţinea de nas.

— Un puşti de zece ani puţin prea turbulent; a încercat să-mi fure reţetele.

— Şi pentru asta l-ai împroşcat cu gaz lacrimogen? se indignă Antoine.

— Avea un nunchaku, răspunse Edgar ridicând

3 Power Rangers — film serial pentru copii.

braţele spre cer. Un nunchaku, Antoine!

— Dumnezeule, ţi se întâmplă des?

— Nu, din fericire. Bună, Coralie, spuse Edgar după ce se instală la birou. E pentru tine sau pentru Antoine?

— E pentru el, răspunse Coralie pe un ton de reproş. La vârsta lui, tot mai sunt obligată să-l însoţesc la medic!

— Te plătesc, Coralie, spuse Antoine. Şi destul de bine.

— Două cornuri cu ciocolată şi *Première*... Ar trebui să-mi revizuiesc tarifele şi să le măresc. În fond, inflaţia trebuie să afecteze şi raporturile umane.

— Coralie, mama ta te lasă să citeşti pagina financiară a ziarelor? E de necrezut.

— Trebuie să te obişnuieşti, e noua generaţie. Ei bine, Antoine, ce s-a întâmplat?

După ce scotoci printr-un talmeş-balmeş de cărţi, ziare şi hârtii diverse, Antoine scoase din geantă un desen reprezentând creierul uman în secţiune şi-l puse pe birou. Luă Mont Blanc-ul lui Edgar şi indică anumite zone ale creierului.

— Funcţiile cognitive superioare sunt asigurate de cortexul neo-cerebrum-ului, suntem de acord?

— Da... Acum ce ai mai născocit? Unde vrei să ajungi? Te-ai decis să fii neurochirurg?

— Lobii frontali, aici, continuă Antoine încercuind zonele respective, asigură comunicarea între structurile eului şi funcţiile cognitive...

— Este foarte bine, Antoine. Sunt medic, nu-mi spui nimic nou. Toate astea sunt cunoscute.

— Bun, spuse Antoine cu ochii tot pe desen, mă gândeam că ai putea să-mi scoţi o parte a cortexului, sau, dacă preferi, să suprimi un lob frontal, aşa...

Edgar se uita perplex la Antoine care încercuia pe creierul lui părţile de înlăturat. Încruntă din sprâncene, privindu-l atent pe prietenul şi pacientul lui. Coralie îşi citea revista de cinema pe canapeaua din fundul

cabinetului.

— Despre ce vorbeşti, Dumnezeule mare? spuse Edgar ridicându-se brusc de pe scaun. Nu pricep. Ai luat-o razna, te-ai prostit de tot, sau ce naiba?

— Aş vrea eu, răspunse Antoine foarte serios, ăsta e scopul. Eu…

— Vrei să practic asupra ta o lobotomie? îl întrerupse Edgar, îngrozit.

— Da fapt, cred că o semilobotomie ar fi suficientă: vreau să mai fiu în stare să scapăr un chibrit şi să deschid frigiderul; să nu ajungem până la un remake după *Zbor deasupra unui cuib de cuci*… În fine, tu eşti medicul, fă ce crezi că e mai bine.

— Cel mai bun lucru ar fi să te închid într-un azil. Ce te-a apucat?

— Nu, nu este ceea ce crezi… Îţi cer asta având mintea perfect sănătoasă, în deplinătatea facultăţilor. Îţi voi da un act de justificare. M-am gândit mult. Iau hotărârea asta cu mâna pe suflet. Nu e prima mea alegere, ca să ştii, înainte am vrut să devin alcoolic şi să mă sinucid, dar n-a mers.

— Ai vrut să te sinucizi?

— O catastrofă. Să nu vorbim despre asta.

Edgar ocoli biroul şi se aşează alături de Antoine. Îi puse o mână pe umăr, plin de solicitudine pentru pacientul lui cel mai familiar, cel mai apropiat, prietenul lui.

— Eşti deprimat? E ceva ce nu merge? întrebă el, neliniştit.

— Nimic nu merge, Edgar. Dar nu-ţi fă probleme, sunt pe cale să caut o soluţie. Cea mai bună mi se pare să devin prost…

— Ce?

— Poţi să-mi faci un serviciu? Descrie-mă. Dacă ar trebui să-i vorbeşti cuiva despre mine, ce ai spune?

— Nu ştiu… Că eşti strălucit, inteligent, cultivat, curios în ambele sensuri ale termenului, simpatic,

amuzant, puţin prea împrăştiat şi indecis, neliniştit…

Pe măsură ce pediatrul înşira calificativele ce-l caracterizau pe prietenul său, chipul acestuia se întuneca de parcă asta ar fi fost o listă a bolilor grave de care suferea.

— Este extrem de măgulitor, în fine, ar trebui să fie, dar viaţa mea e un iad. Cunosc o mulţime de oameni idioţi, inconştienţi, plini de certitudini şi de prejudecăţi, nişte imbecili perfecţi, şi care sunt fericiţi! Eu unul o să fac ulcer, am deja câteva fire de păr alb… Nu mai pot să trăiesc aşa, nu mai pot. După un studiu minuţios al cazului meu, am dedus că inadaptarea socială mi se trage de la inteligenţa mea vitriolantă. Nu-mi dă niciodată pace, n-o pot îmblânzi, mă transformă într-un castel bântuit, întunecos, primejdios, neliniştitor, posedat de spiritul meu chinuit. Mă bântui pe mine însumi.

— Chiar dacă inteligenţa ta este cauza problemei, nu pot să fac ceea ce-mi ceri. Ca medic, nu pot, este contrar oricărei etici. Iar ca prieten, nu vreau.

— Nu mai pot de cât gândesc, Ed, trebuie să mă ajuţi. Creierul meu aleargă ca la maraton toată ziua, toată noaptea, se învârte neîncetat ca o roată pentru hamsteri.

— Îmi pare rău, nu pot. Nu te înţeleg: eşti fantastic, original, nu-ţi dai seama ce noroc ai. Va trebui să-nveţi să trăieşti fiind tu însuţi. Pentru o vreme, până îţi revii, până depăşeşti starea asta, vom găsi o soluţie de depanare ca să-ţi ameliorăm viaţa.

— Ameliorarea vieţii mele ar fi să fiu stupid.

— Este stupid.

— Deci sunt pe calea cea bună. N-am putea scoate o parte din neuronii mei? Există bănci de organe, bănci de sânge, bănci de spermă, ar trebui să existe şi bănci de neuroni, nu? În felul ăsta, cei care au prea mulţi neuroni pot să le dea tuturor celor care au o carenţă în privinţa asta. În plus, ar fi un gest umanitar.

— Nu, nu există aşa ceva, Antoine. Îmi pare foarte rău.

— Atunci ce pot să fac, Ed? Ce-o să se aleagă de mine? De ce sunt deosebit? Doresc banalitatea vieţii, vreau să fiu asemeni celorlalţi. Doar o furnică printre furnici.

În timp ce vorbea, Antoine mâzgălea pe desenul creierului în secţiune; desenă furnici de jurîmprejurul desenului, şi o furnică mare care-ar fi trebuit să-i semene.

— Ţii minte cartea pe care mi-ai făcut-o cadou când am împlinit zece ani?

— *Domnul Badabum?*

— Da, *Domnul Badabum*. În aventurile lui, nu i se întâmplă decât necazuri: când iese pe-afară, plouă, se loveşte peste tot cu capul, uită prăjitura în cuptor, îşi pierde toate lucrurile, pierde mereu autobuzul… De ce? Fiindcă este Domnul Badabum! Edgar, am sentimentul că sunt pe cale să devin Domnul Badabum… Domnul Badabum sunt eu!

Pe obrajii lui Antoine se prelinseră lacrimi. Edgar îl strânse în braţe şi îl bătu uşor pe umăr, ceea ce îi provocă o criză lungă de tuse. Edgar scoase dintr-un sertar nişte sirop; îi dădu două linguriţe, apoi îi propuse un Twix. Antoine muşcă cu lăcomie din batonul îmbrăcat în ciocolată, cu ochii acum uscaţi, recăpătându-şi puţin câte puţin calmul.

— Te-ai gândit să te duci la un psihiatru?

— Am fost la un psihiatru, spuse Antoine, ridicând braţele a neputinţă.

— Şi?

— După părerea lui, toate astea sunt perfect normale: nu am o patologie psihică, nici… Ştii ce mi-a spus? „Profită de viaţă, tinere, destinde-te. Nu-ţi mai bate capul”. Ce şcoală de psihanaliză a frecventat ca să-mi spună asta? Şcoala cauzei tomjonesiene?

— Bun. Ceea ce pot să-ţi propun, spuse medicul, este să-ţi dau Heurozac. În general sunt împotriva genului ăstuia de medicamente, dar tentativele tale de sinucidere şi de alcoolism, starea ta mă determină să iau în considerare acest mijloc. Dar asta nu rezolvă nimic, nu e

un tratament.

— Vreau numai să gândesc mai puţin, Ed.

— Heurozac are o acţiune tranchilizantă şi antidepresivă. Este exact ce-ţi trebuie. Nu e lipsit de riscuri, de asta va trebui să vii să mă vezi în fiecare lună, ca să-ţi reînnoiesc, sau nu, tratamentul.

— Nu e lipsit de riscuri? Cum adică?

— Micile efecte secundare obişnuite ale medicamentelor: uscarea mucoaselor, posibile vertijuri, oboseală… Şi, mai ales, o foarte agreabilă dependenţă. Va trebui neapărat să citeşti modul de administrare şi să respecţi dozele.

— Cu ăsta, întrebă Antoine, plin de speranţă, voi gândi mai puţin?

— Vei fi aproape un zombie, ţi-o garantez. Viaţa ţi se va părea mai simplă, mai frumoasă. Ceea ce va fi fals, bineînţeles, dar nu vei fi conştient de acest lucru. Trebuie să ştii că asta nu poate fi decât temporar.

— E foarte bine, îl asigură Antoine, în fond, ai dreptate, mai bine să nu fie ceva definitiv. M-am cam ambalat. Văd asta ca pe un colac de salvare, ştii, mă va ajuta un timp, pe urmă voi putea să mă descurc singur.

Au mai discutat câteva minute, despre familiile lor, despre prieteni, despre cinema. Antoine avea deseori întrebări de pus lui Edgar, întrebări pe care le considera ca ţinând de competenţa lui medicală: de ce băuturile gazoase te fac să râgâi, de ce cresc unghiile, de ce strănutăm, de ce sughiţăm, de ce, atunci când creta zgârie tabla sau o furculiţă farfuria este ceva neplăcut? După ce a trecut recomandarea în registru şi a scris reţeta, Edgar i-a strâns mâna lui Antoine cu căldură. Ca de obicei, Antoine a vrut să plătească consultaţia şi, tot ca de obicei, Edgar a refuzat. Coralie şi Antoine au ieşit din cabinet.

8

Garsoniera lui se afla la etajul opt al unui imobil vechi din Montreuil. La colegiu şi la liceu, Antoine suferise umilirea instituţionalizată – alături de alţi colegi care nu

prea erau făcuţi pentru practicarea activităţilor fizice – de a fi ales întotdeauna printre ultimii la formarea echipelor de fotbal şi de volei. Trebuise întotdeauna să îndure reproşurile şi zeflemeaua colegilor pentru care cursurile de educaţie fizică nu aveau nimic de-a face cu învăţatul, ci mai degrabă cu competiţia. De aceea lui Antoine nu îi plăcea sportul. Dar nu-i convenea să se supună acestei experienţe negative şi să nu facă mişcare, aşa că se hotărâse să închirieze o garsonieră la un etaj superior, ceea ce-l va obliga să se servească de ipoteticii lui muşchi. În practică, acest lucru s-a dovedit repede prea epuizant. Vecinul lui de la etajul şapte era un campion de catch, foarte drăguţ, pe nume Vlad. Cum el trebuia să se antreneze tot timpul, să ridice haltere, să facă execiţii pentru muşchi, i-a propus lui Antoine să-l care până la el. Prin urmare, Antoine încerca să ajungă la aceeaşi oră cu el la baza scărilor, pentru ca Vlad să-l ducă pe umărul lui până la etajul şapte. După spusele lui Vlad, Antoine nu cântărea mai mult decât un prosop, aşa că atâta timp cât nu încerca să se şteargă cu el după duş… Vlad avea un metru optzeci şi aproape sigur cântărea o sută douăzeci de kilograme; era atât de puternic, încât o dată îl uitase pe Antoine pe umărul lui, intrase la el în casă şi se apucase să-şi pregătească cina.

Nu era o garsonieră foarte şic, ba era chiar dărăpănată: caloriferele, izolaţia, instalaţiile, lumina, nimic nu funcţiona cum trebuie. Şi totuşi, era mult peste posibilităţile lui Antoine. La început, putea plăti chiria datorită ajutorului de cazare pentru studenţi şi muncii lui de traducere în aramaică a cărţii *În căutarea timpului pierdut*. Dar de când proiectul fusese abandonat, datorită falimentului neaşteptat al editorului, finanţele sale erau extrem de reduse. În faţa agoniei portofelului său, se gândise la un spital financiar unde ar putea fi puse la perfuzie conturile bancare anemiate. Antoine îi vorbise despre asta bancherului lui, dar acesta părea să considere banca drept o clinică privată.

În căutarea unui clasament al umanităţii, Antoine

stabilise un barem universal care determina gradul de bogăţie pornind de la etalonul şosetă. Prima categorie, cei mai săraci, cei care nu au şosete; a doua categorie, cei mediu săraci, cei care au şosetele găurite; a treia categorie, cei mai bogaţi, care au şosete fără găuri. Antoine făcea parte din a doua categorie. Veniturile lui constau în principal din onorariile de lector la Paris V, care variau, în funcţie de lună, între o mie şi două mii de franci. La asta se adăugau banii de la R.M.I.[4], pe care îi încasa total ilegal datorită unei confuzii în privinţa prenumelui său: în documentele de la universitate, el era Antoine Arakan, în vreme ce pentru A.S.S.E.D.I.C.[5] era înscris sub prenumele lui birmanez, Sawlu, pe care nu-l folosise niciodată în viaţa de toate zilele. În plus, mai lucra din când în când la negru. Astfel, de curând, dublase ţipetele unei familii de girafe într-un documentar despre animale ale cărui benzi audio se pierduseră. Din Bretania, părinţii îi trimiteau ceva bani şi mâncare. Era un amestec delicios de specialităţi asiatice şi bretone. În fiecare lună, primea o cutie frigorifică grea, conţinând nem-uri cu peşte şi scoici, pacheţele de primăvară cu flori de brâncă, ravioli cu cochilii Saint-Jacques, plăcinte din făină de hrişcă cu nuoc-mam, flambate, umplute cu orez călit... Îl mai ajuta şi prietenul lui Ganja, şi l-ar fi ajutat şi mai mult, dacă Antoine nu ar fi refuzat să fie întreţinut.

Antoine trăia lună de lună dintr-o sumă mai mică decât salariul minim. Cu toate astea, rămânea în garsoniera lui. Cum? Nu mai plătea chirie. De ce? Fiindcă proprietarul, dl. Brallaire, suferea de Alzheimer.

Antoine nu era foarte sigur că era într-adevăr boala Alzheimer. În orice caz, dl. Brallaire nu-şi mai amintea nimic. La început de septembrie, Antoine trebuia să-l însoţească la spital pentru nişte controale suplimentare. Domnul Brallaire nu avea familie, aşa încât Antoine avea grijă de el. Îşi dăduse seama de amnezia lui cu totul

4 Ajutor de şomaj.

5 Asociaţie profesională

întâmplător. Neputând să-i dea banii de chirie în fiecare lună, Antoine se strecura încet pe lângă pereţi, încercând să fie cât mai discret cu putinţă. Cu toate astea, într-o zi, dl. Brallaire a pus gheara pe el. Antoine se aştepta să-i spună să-şi facă bagajele. Uitându-se la el parcă fără să-l vadă şi ţinându-l de braţ, acesta murmură:

— Locuiţi aici?

— Da, domnule. La etajul opt. Aş vrea să mă scuz, luna asta, am probleme… am uitat…

— Aţi uitat ceva? îl întrebă acesta, cu o solicitudine naivă şi mirată.

De obicei, dl. Brallaire pretindea plata chiriei la întâi ale lunii; dimineaţa, la ora şapte fix, plicul trebuia să-i fie băgat pe sub uşă. Erau de-ajuns câteva ceasuri de întârziere pentru ca dl. Brallaire să-i bată cu pumnii în uşă şi să-l ameninţe cu portăreii.

— Ăăă, nu, răspunse Antoine, trecându-l transpiraţiile. Am uitat să vă spun bună ziua. Bună ziua.

— Bună ziua, murmură acesta. Locuiţi aici?

— Da, domnule. La etajul opt.

Aici s-a ivit un caz de conştiinţă delicat. Antoine putea lăsa boala omului să-şi facă mendrele şi să continue astfel să stea în garsoniera lui. Sau putea să se ocupe de acest proprietar altădată clonţos, niciodată amabil, şi lipsit de milă. Bunătatea lui nativă a câştigat. Antoine s-a gândit cu tristeţe că ar trebui să-şi dezvolte egoismul şi amoralitatea pentru a supravieţui în lumea asta.

L-a dus la medic. Acesta nu a dat un diagnostic clar: era nevoie de timp şi de un noian de analize pentru a stabili cu certitudine boala dlui Brallaire.

— Şi are şanse să se vindece?

— E greu de spus, răspunse medicul. Memoria lui e ferfeniţă. Trebuie să aveţi grijă de el. Are mintea întreagă, dar e incapabil să-şi amintească trecutul recent.

Antoine se ocupa de el ca de un unchi bătrân. Îl ducea înapoi la apartamentul lui atunci când se rătăcea pe culoare; îi făcuse un cartonaş cu adresa, pe care i-l

strecurase în portofel, în caz că se pierdea prin oraş. Îi făcea cumpărăturile, strângea banii de la ceilalţi locatari şi îi depunea în contul bancar al bătrânului. Domnul Brallaire mai avea încă perioade de luciditate în care îşi amintea unele lucruri, în special că Antoine nu-şi mai plătea chiria; dar asta nu dura mult. Antoine citise un articol în *Le Monde* despre progresele cercetărilor medicale privind bolile degenerative ale creierului: Parkinson, Alzheimer… Se bucura pentru dl. Brallaire şi în acelaşi timp era îngrozit de ideea că aceste progrese ştiinţifice vor duce probabil la evacuarea lui. Savanţii nu sunt conştienţi că descoperirile lor pot avea şi alte consecinţe decât cele medicale. Dacă se ajungea în cele din urmă ca boala proprietarului lui să fie vindecată, Antoine nu putea conta pe recunoştinţa acestuia: din registrele contabile bătrânul avea să constate toate chiriile neplătite, dar nu-şi va aminti deloc de ajutorul dat de Antoine.

A doua zi după consultaţia la cabinetul lui Edgar, joi 25 iulie, Antoine a început să ia medicamentul care trebuia să-i asigure o protecţie împotriva propriei lui minţi, Heurozac. Doza era de un comprimat pe zi. Antoine a luat iniţiativa să o dubleze. Dorea un efect palpabil şi rapid, nu un balsam pentru o acţiune de suprafaţă. Efectul avea să se facă simţit după câteva zile, exact cât îi trebuia lui Antoine pentru a-şi pregăti noua viaţă cu toată candoarea de care era capabilă voinţa lui.

Prima etapă. A trimis o scrisoare de demisie la universitatea Paris V René-Descartes. De doi ani, ţinea un curs săptămânal de o oră şi jumătate despre Apocoloczntova divinului Claudius (adică „metamorfozarea în dovleac”), o piesă satirică a lui Seneca. În plus, asigura din când în când supliniri la materiile în care avea cunoştinţe temeinice: biologie, lepidoptere, retorică aramaică, cinema. Cunoştinţele lui de specialitate în privinţa multor subiecte erau suficiente pentru a putea înlocui pe nepusă masă un profesor bolnav, dar rămâneau mult prea fragmentare ca să-i confere o stăpânire veritabilă a unei materii universitare şi speranţa unui post.

A doua etapă. S-a descotorosit de tot ce ar fi putut risca să-i stimuleze mintea. Şi-a pus cărţile în cutii de carton, sutele de romane, de lucrări teoretice, de dicţionare şi enciclopedii, discurile, kilogramele de cursuri, de cunoştinţe, de reviste ştiinţifice, istorice, literare… A dat jos de pe pereţii singurei lui camere afişele de cinema, portretele eroilor lui şi reproducerile după picturi de Rembrandt, Schiele, Edward Hopper şi Miyazaki. As, Charlotte, Vlad şi Ganja l-au ajutat să transporte cutiile la Rodolphe, care s-a bucurat să recupereze, temporar spusese Antoine, aceste comori culturale.

A treia etapă. Garsoniera fiind goală, Antoine se întreba cum putuse să depoziteze atâtea într-un spaţiu aşa mic. Trebuia acum să-l umple cu lucruri inofensive, care să-i lase spiritul în pace. După vizite din interes la câţiva vecini ale căror protecţii imunitare împotriva inteligenţei le considera excelente, a constatat care ar fi decorul perfect pentru noua lui viaţă. Un cuplu de vecini format dintr-un profesor, Alain, şi o jurnalistă, Isabelle, i se părea exemplul cel mai elocvent pentru o viaţă întreagă dedicată renunţării la inteligenţă. Îi studia de multă vreme şi, în adâncul sufletului său, îi admira: erau atât de ancoraţi în viaţă, posedau atât de complet toate nuanţele unei prostii sclipitoare, ale unei stupidităţi pure, pline de inocenţă, fericite şi împlinite, o stupiditate plăcută pentru ei şi anturajul lor, câtuşi de puţin răutăcioasă sau primejdioasă. Alain şi Isabelle, cu o seriozitate grijulie, de un ridicol absolut fermecător, l-au sfătuit cum să-şi umple garsoniera. A recuperat un televizor vechi, pe care l-a pus în mijlocul camerei, ca simbol manifest al hotărârii lui. A lipit cu scotch pe pereţi afişe cu *Regele Leu*, cu maşini sport şi tinere voluptuoase, fotografii de actori şi actriţe care-şi luau un aer preocupat, de genii universale, fotografii cu personalităţi intelectuale nemuritoare precum Alain Minc şi Alain Finkielkraut. La început, a fost şocat, s-a simţit prost în mediul ăsta steril. S-a autoliniştit spunându-şi că, datorită chimiei Heurozacului, în curând totul i se va părea formidabil. Alain şi Isabelle i-au

recomandat discuri inofensive pentru calmul lui sinaptic, muzică modernă pe bază de lovituri de ciocane electronice pe piane compresate, albume de folclor internaţional.

I s-a părut, în fine, că garsoniera lui era perfect inofensivă pentru creierul său pe cale de a deveni flasc. Antoine ştia însă că, şi dacă lumea exterioară urma aceeaşi tendinţă, tot nu putea spera să eradicheze complet slabele pericole culturale şi intelectuale ale societăţii.

Antoine i-a poftit pe Charlotte, Ganja, As şi Rodolphe la o gustare irlandeză în noul lui decor. Masa era acoperită cu delicii nordice: ceai cu unt, bucăţele de rahat cu pinguin, gogoşi cu ierburi confiate, prăjite în grăsime de focă… Antoine şi-a reafirmat hotărârea de a fi prost, măcar pentru un timp, pentru a încerca să-şi dilueze conştiinţa mult prea concentrată. Considerând acest proiect ca fiind un rău mai mic, amicii lui i-au acordat, cu regret, sprijinul lor. Antoine i-a invitat să nu provoace discuţii pe teme majore, ci să stea la taclale despre una şi alta, despre vreme, despre acele lucruri anodine şi frivole pe care el le neglijase până acum.

— Bănuiesc, îi spuse Ganja, că partidele noastre de şah sunt de domeniul trecutului?

— Pentru moment, da. Dar îţi propun să le înlocuim cu partide dintr-un alt joc, pe care l-am descoperit datorită vecinilor mei. Se cheamă Monopoly. Scopul jocului e simplu: trebuie să câştigi bani, să fii abil, să te comporţi ca un bun capitalist imbecil. Este fascinant. O virtute a acestui joc este că el ar trebui să mă înveţe, şi poate chiar să mă convertească, prin latura sa ludică, la morala liberală. Voi adera la ceea ce astăzi condamn, ca un simplu joc, fără să mă preocupe consecinţele chiriilor mult prea mari care aruncă atâtea familii în stradă. Voi deveni un zgârie-brânză, egoist, fără altă grijă decât banul, fără altă frământare şi întrebare existenţială majoră decât modul în care să câştig cât mai mult cu putinţă.

— Atunci, rişti să devii un adevărat imbecil, remarcă Charlotte.

— Să fiu un adevărat imbecil ar fi un bun remediu pentru boala mea. Am nevoie de un tratament radical: să fiu imbecil, asta va fi chimioterapia pentru inteligenţa mea. E un risc pe care mi-l asum fără şovăire. Dar dacă, peste şase luni, vedeţi că mă complac puţin prea mult în calitatea de… tâmpit, interveniţi. Scopul meu nu este să devin stupid şi cupid, ci să las să circule molecule din astea prin corpul meu, pentru a-mi curăţa mintea prea dureroasă. Dar să nu interveniţi mai devreme de şase luni.

Într-un sonet magnific, As îi spuse lui Antoine că riscă să-şi piardă personalitatea, să fie contaminat de aceste otrăvuri pe care le va lăsa să pătrundă în el.

— Şi ăsta e un risc. Cu atât mai mult cu cât faptul de a fi idiot aduce mult mai multă plăcere decât acela de a trăi sub jugul inteligenţei. Aşa eşti mult mai fericit, e cert. Nu va trebui să păstrez sensul prostiei, ci elementele benefice care înoată prin ea ca nişte oligo-elemente: fericirea, o anumită detaşare, capacitatea de a nu mai suferi de empatia mea, o lejeritate în viaţă, în spirit. Lipsă de griji!

— Înţeleg, interveni Rodolphe. Eu numesc asta teoria rechinului. La fel precum curara sau amanitele faloide, rechinul este mortal de primejdios şi, totuşi, în ţesuturile lui se găsesc compuşi chimici care vor servi la fabricarea medicamentelor pentru tratarea cancerului, pentru a salva vieţi. La urma urmelor, devenind prost, s-ar putea ca, de data asta, să dai dovadă de o inteligenţă uimitoare. Mă consideraţi perfid?

— Ăsta este şi principiul vaccinului, continuă Charlotte. Poate că o să reuşeşti să te tratezi şi să te imunizezi.

— Dacă nu mor din asta, spuse Antoine ducându-şi mâna la ceafă şi zâmbind, vag neliniştit.

— Sau dacă nu devii iremediabil stupid, spuse Charlotte. Ceea ce ar fi mai rău decât moartea.

În naivitatea lui disperată, Antoine privea prostia ca pe un univers infinit care avea să ofere vieţii lui un spaţiu

lipsit de orice rezistenţă faţă de atmosferă: avea să plutească printre stele şi planete pe elipsa speciei lui.

9

Pentru Antoine, marea problemă a fost să descopere minele miraculoase care, printre roci şi minereuri, pot adăposti diamantele de stupizenie. Să arăţi cu degetul câţiva imbecili, prostia generală şi ambiantă, asta ar fi uşor, dar este cel mai adesea camuflajul unei judecăţi de valoare. Dacă am spune că fotbalul, jocurile televizate, mass-media sunt intrinsec stupide, ar fi simplu. Dar, pentru Antoine, era limpede că stupiditatea se găsea mai mult în modul de a face lucrurile, decât în lucrurile înseşi. În acelaşi timp, să ai prejudecăţi era stupid, aşa că Antoine a considerat că ăsta putea fi un bun început pentru noua lui viaţă.

Heurozacul începea să-şi facă efectul. Antoine era mai relaxat, îndoielile şi angoasa îl părăsiseră. Alchimia care avea loc în creierul lui şi în sistemul lui nervos transforma plumbul realităţii într-un praf luminos, auriu şi colorat.

Înainte, toate întrebările, toate principiile care se încâlceau în mintea lui îl împiedicau să trăiască. De exemplu, verifica provenienţa tuturor hainelor pe care le cumpăra, ca să nu contribuie la exploatarea copiilor în uzinele din Asia ale firmei Nike şi ale altor multinaţionale. Cum publicitatea era o lezare a libertăţii, o lovitură de stat aplicată consumatorului, imaginarului şi inconştientului acestuia, îşi făcuse un caiet cu numele tuturor mărcilor şi produselor care participau la acest război psihologic, şi nu le accepta în coşul lui de cumpărături. De asemenea, ţinea un registru cu toate întreprinderile care investeau în activităţi condamnabile din punct de vedere moral, poluante, în ţări nedemocratice, sau care făceau concedieri când beneficiile lor creşteau brusc. Nu cumpăra nici alimente chimice, alimente conţinând conservanţi, coloranţi, antioxidanţi şi, atunci când i-o permiteau mijloacele financiare, prefera să cumpere produse rezultate din agricultura biologică. Nu că ar fi fost

ecologist, pacifist, internaţionalist, făcea pur şi simplu ceea ce considera conştiinţa lui ca fiind drept; comportamentul lui în viaţă era rodul ideilor morale, mai degrabă decât al convingerilor politice. În privinţa asta, Antoine avea anumite caracteristici ale unui martir al societăţii de consum. De altfel, îşi dădea foarte bine seama cât de mult semăna atitudinea lui intransigentă cu mortificarea creştină. Acest lucru îl deranja, fiindcă era ateu, dar nu putea să se comporte altfel decât ca un soi de Cristos laic şi apostat. Încercând să nu-şi ascundă nimic în ce-l privea, Antoine îşi zisese că poate că acest rigorism dureros, ba chiar dolorist, era modul lui de a-şi exprima culpabilitatea de mascul-occidental-exploatator-al-lumii-a-treia. Ca orice cleric abstinent, avea principii cam rigide: refuza să cadă în capcana noilor tehnologii care îi obligă pe consumatori să se redoteze periodic cu materiale după ultima modă. Astfel, respingea discurile laser şi se mulţumea, pe bună dreptate, cu excelenta tehnică a celor de 33 de turaţii şi cu vechiul lui picup.

Din păcate, o atitudine de consumator responsabilă şi umanistă avea un preţ. Antoine plătea totul mai scump. Rezultatul moralei sale şi al simţului său de răspundere ascuţit era că avea puţine haine şi de multe ori îi era foame. Dar nu se plângea niciodată.

Sub soarele chimic al Heurozacului, Antoine a descoperit lumea. A văzut-o aşa cum nu o mai văzuse niciodată. Înainte, peisajele, aerul, străzile, oamenii, toată realitatea era afectată de violenţa războaielor, de şomaj, boli, nefericirea cotidiană a majorităţii fiinţelor omeneşti. Nu putea să admire soarele fără să se gândească la cei pentru care, în Africa, această măreţie strălucitoare era sinonimă cu recoltele pârjolite, cu foametea. Nu putea aprecia ploaia, căci ştia câţi morţi şi câte distrugeri aduce musonul în Asia. Mulţimea maşinilor desena în mintea lui sensibilă imaginile miilor de răniţi şi de morţi de pe şosele. Titlurile ziarelor cu litaniile lor de catastrofe, de crime şi de nedreptăţi – asta era ceea ce dădea culoarea cerului lui, temperatura zilei, calitatea aerului pe care îl respira.

De când lua micile pastile roşii, între lume şi consecinţele ei profunde se crease o etanşeitate salvatoare.

Nu că nu i-ar mai fi păsat de soarta speciilor în pericol, că nu l-ar mai fi impresionat mizeria din lume, atentatele, războaiele, inegalităţile sociale – a căror victimă era el însuşi –, dar devenise realist. Găsea întristătoare sărăcia, violenţele de tot soiul, era într-adevăr groaznic, dar… asta e! ce putea să facă? Nu avea cum să schimbe ceva, pe cont propriu. O sinceră compasiune luase locul empatiei lui dureroase.

Antoine se plimba, gusta bucuria simplă de a umbla şi a vedea, simţea plăcerea vibrantă de a constata că îi bate inima şi că respiră. Inspira aerul dimineţii în parcul din Montreuil, cu ochii mari închişi asupra realităţii lumii, admira măcăleandrii fără să-i treacă prin minte scăderea vertiginoasă a longevităţii lor din cauza poluării. Profita de spectacolul tinerelor fete în ţinută de vară, fără să se întrebe dacă au cărţi în geantă, lua lumea aşa cum este, cum se prezintă, fără să caute mai departe, profitând de plăcerile ei gratuite.

Pentru a avea comportamentul unui individ normal în societate, Antoine i-a invitat pe vecinii lui la cină, să se uite împreună la meciuri de tot soiul de sporturi, în cursul cărora s-a arătat entuziasmat de oamenii de afaceri în şort. El care avea mereu îndoieli, s-a străduit să emită judecăţi părtinitoare şi să nu ţină cont de preferinţele altora. Era pe cale să să instaleze încet-încet în normalitate, când s-a decis să treacă testul suprem care să dovedească succesul integrării lui: McDonald’s-ul. Înainte, nu i-ar fi venit nicicând ideea să pătrundă în acest sălaş al capitalismului imperialist, furnizor de grăsimi, de zaharuri, simbol al uniformizării modurilor de viaţă. Dar se schimbase mult.

A ales McDonald’s-ul din Montreuil, la câteva minute de casă. În era precedentă a existenţei sale – adică cu o eternitate de patru luni în urmă –, Antoine îşi zisese că, dacă nu ar fi fost împotriva oricărei violenţe, i-ar fi plăcut să pună o bombă aici. Dar, obiectase tot el de-ndată, aici

lucrau studenţi şi angajaţi exploataţi, ar fi nedrept să îi rănească şi să îi bage în şomaj.

Clădirea era vastă şi înaltă, colorată, cu afişe care te invitau să iei viaţa uşor şi pentru o sumă modică. Un M mare roşu trona pe zidul fast-food-ului. Un clovn simpatic din plastic l-a întâmpinat în faţa uşii de la intrare, cu mâna ridicată, cu zâmbetul spontan. Antoine a intrat şi i-a salutat înclinând puţin capul pe cei doi paznici, prezenţi fără-ndoială pentru a-i proteja pe clienţi de atacurile puternicelor bande de hoţi de cartofi prăjiţi. A ajuns la tejghea:

— Bună ziua! îi spuse el tinerei din faţa lui.

— Ce vreţi?

Antoine era fermecat de această economie relaţională: nu mai era nevoie să lansezi o formulă de politeţe mecanică. Aşa că se va abţine. Era mai deschis, mai onest la urma urmelor. Se uită la meniuri.

— Un meniu Best of McDeluxe, descifră el pe panoul luminos, sedus de făgăduiala de a mânca pentru treizeci şi doi de franci un aliment cuprinzând cuvântul „lux” în denumirea lui.

— De băut?

— Da, bineînţeles. E perfect.

— Ce băutură vreţi? întrebă tânăra, puţin iritată.

— Coca, da, să-ncercăm o Coca.

Pentru a se supune cutumelor acestei noi realităţi, a avut reflexul să se abţină de la orice mulţumiri. S-a instalat la o masă bej şi s-a apucat să-şi mănânce cartofii prăjiţi, golind treimea de litru de lichid brun şi cu bule. Cu o privire curioasă, a studiat un cartof prăjit, l-a muiat într-un amestec de ketchup, muştar şi maioneză şi l-a ronţăit. Cu câteva zile în urmă, Antoine nu s-ar fi putut împiedica să se gândească, doar mâncând un cartof prăjit, la istoria sângeroasă a cartofului, la sacrificiile umane pe care le-a făcut în numele lui civilizaţia aztecă. Faptul că acest tubercul simplu avea atâţia morţi pe conştiinţă l-ar fi împiedicat fără îndoială să-l aprecieze pe de-a-ntregul.

Neîndemânatic, şi-a înfipt dinţii în sandviş; o parte din garnitura vâscoasă a căzut pe tavă. A trebuit să admită că îi plăcea chestia asta. Precis că nu era foarte bună pentru sănătate, ambalajele probabil că nu erau biodegradabile, dar era ceva simplu, nu prea scump, foarte caloric şi cu o savoare liniştitoare. Gustul îi dădea impresia că a găsit o familie fără frontiere, că s-a alăturat miilor de persoane care mestecau în acelaşi moment un sandviş identic. Ca într-o coregrafie internaţională, el executa aceleaşi gesturi de cumpărare, ducere a tăvii, supt de Coca şi ingerare a cartofilor prăjiţi şi a sandvişului precum alţi dansatori-consumatori din temple extrem de asemănătoare. A simţit o oarecare plăcere, o încredere, o forţă nouă în a fi la fel cu ceilalţi, împreună cu ceilalţi.

Pe Antoine nu-l preocupase niciodată cum arată. Avea haine rezistente, suficient de vechi ca să fie deja uzate, dar nu avea nici mijloacele, nici chef să-şi cumpere haine noi; magazinul lui favorit era second-hand-ul Guerrisold de pe bulevardul de Rochechouart. Cât despre „coafura” lui, ea consta dintr-un tuns simplu cu maşina, pe care i-l făcea Ganja la fiecare două luni.

I-a cerut unui frizer să-i facă o tunsoare. Într-un magazin de confecţii, a copiat alegerile unui tânăr care se comporta ca şi cum ar fi fost sigur pe gusturile lui, fără să-l intereseze să afle dacă hainele pe care le alege sunt fabricate de copii. A cumpărat o pereche de Nike, nişte jeans Levi’s şi un sweat-shirt Adidas. Asta avea să fie ţinuta lui de recreere. A comis apoi o vizită la Galeriile Lafayette, delict inimaginabil cu ceva timp în urmă. A pătruns în această ogradă burgheză, parfumată cu moscul superiorităţii sociale. La sfaturile unui vânzător care lungea toate cuvintele, a cumpărat un pantalon de stofă, o cămaşă şi un sacou, într-un stil elegant „dar foarte foarte cooool, vă asigur…”.

Pentru a încheia ziua, şi-a oferit o partidă de jocuri video într-o sală specializată. O, nu a ales unul din jocurile alea intelectuale în care trebuie să găseşti obiecte, să rezolvi enigme, nu, s-a jucat de-a ucis monştri veniţi din

spaţiul intersideral. Asta l-a defulat, a eliminat tensiunea unei zile pe care o spera tipică. A simţit chiar o oarecare plăcere să-i extermine pe extratereştrii ăştia; angajat în luptă, era implicat ca şi cum viitorul omenirii ar fi depins cu adevărat de agilitatea încheieturii mâinii lui şi de precizia degetelor lui. Era, în sfârşit, un erou.

I-a telefonat Charlotte. Fusese din nou la inseminare şi voia să o însoţească la o serbare câmpenească. Au vorbit ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat, despre vara care îşi dăduse drumul atât de târziu anul acesta, despre guvernul atât de ineficace, despre viaţa atât de frumoasă. La un moment dat, ea a încercat să-i vorbească despre angajarea lui în echipa care îşi asumase sarcina să traducă toată opera lui Christopher Marlowe. După două ture cu maşinuţele care făceau optul mare în această fericire însoriţă, Antoine a vomitat în înaltul cerului. Cele două pastile roşii, nedigerate încă, au căzut în mijlocul unei băltoace de cartofi prăjiţi şi ketchup. Şi-a clătit gura şi a înghiţit alte două pastile. S-au despărţit fără să-şi ia rămas bun.

La un chioşc, uitându-se la copertele revistelor pentru tinere, la revistele uşoare de informare pentru bărbaţi, la publicitatea pentru parfumuri şi produse de înfrumuseţare masculine, la actorii sex-simbol, Antoine şi-a dat seama că el nu corespunde imaginii bărbatului ideal. Un număr din *Elle* cuprindea o anchetă despre caracteristicile masculine care le provoacă fantasme femeilor şi, oarecum dezamăgit, a constatat că el nu poseda niciuna. Cu ceva timp în urmă, puţin i-ar fi păsat, şi-ar fi spus că era vorba de corespondentul firesc al fantasmelor masculine şi că el are calităţi mai profunde. Dar, sub imperiul pastilelor roşii, s-a simţit umilit fiindcă nu putea stârni o dorinţă imediată. Pentru a semăna cu conformitatea viselor pe hârtie lucioasă, s-a înscris la o sală mare de exerciţii pentru dezvoltarea musculaturii, luminoasă şi modernă, cu plante exotice atârnate de tavan. Spera astfel să ia forma dorinţelor epocii şi să acceadă la existenţa sexuală.

O oră pe zi, a ridicat greutăţi cu picioarele, cu braţele, cu umerii, a făcut serii de mişcări repetitive. Epuizat, Antoine uita de sine în efort; durerea, transpiraţia, muzica scrâşnetelor de metal şi a loviturilor ca de tampon ale greutăţilor pe aparate îl transformau într-un mecanism, o rotiţă a acestei săli de maşini umane vârâte în maşini de fier.

Seriozitatea celorlalţi clienţi ai sălii l-a convins pe Antoine de importanţa activităţii lui. Muzica zvâcnitoare şi hipnotică dădea cadenţa loviturilor de vâslă ale condamnaţilor pe galera muşchilor. Nimeni nu se uita deschis la ceilalţi, plutea un soi de jenă, de jenă de a nu avea un trup splendid şi de a fi obligat să ţi-l fabrici prin această chirurgie de transpiraţie.

Trupul lui Antoine dobândea substanţa netedă şi dură a obiectelor industriale; linii clare au luat locul liniilor nedefinite ale vechiului său trup. Pe pântecul lui au apărut desene, reliefuri. Devenea mai puternic şi, chiar dacă nu ştia cum să folosească această forţă nouă, se bucura să vadă ieşind oţelul din carnea lui moale. Îşi admira muşchii incipienţi ca pe nişte stigmate ale normalităţii, simboluri vizibile ale conformităţii lui cu un ideal de frumuseţe omologat. Era puternic, era cineva, îşi dădea bine seama că, fiind plăpând şi slab, fusese aproape un nimeni. Precum un Lego, trupul lui se îmbina perfect în recunoaşterea lumii. Avea de-acum aceeaşi fluiditate cu a rechinilor în apă, nimic nu se mai agăţa de el; transformarea fizică urma transformarea lui psihică. Mintea şi trupul nu îi mai erau dureroase, ca şi cum ar fi aparţinut în sfârşit acelei specii uimitoare de peşti cărora nu le este frică de înec. Nici măcar nu şi-a dat seama că delicata şi preţioasa timiditate îşi luase zborul din sufletul lui asemeni unui fluture.

Antoine nu mai era ieşit din comun, se recunoştea pe sine în ceilalţi ca în nişte oglinzi vii; ceea ce îl scutea de multe eforturi.

Imperturbabil de fericit, Antoine avea impresia că trupul lui este umplut cu pene mici şi moi de gâşte tinere, care îi circulă prin vene, îi umplu organele; inima şi creierul îi erau pline de bomboane chamallows multicolore. Marţi 1 august, a primit o scrisoare de la bancă prin care era informat că are descoperire de cont. Atunci a avut prima angoasă de când începuse tratamentul. Mult prea nepăsător, uitase să găsească o sursă de venituri, cumpărând cu o voluptate nouă lucruri care i s-ar fi părut inutile cu câteva săptămâni în urmă. Trebuia să facă rost de bani: viaţa este un animal care se hrăneşte cu cecuri şi cu cărţi de credit.

Cu masteratul de aramaică, licenţa de biologie şi masteratul de cinematografie cu teza despre Sam Peckinpah şi Frank Capra, precum şi cu multitudinea de fragmente de diplome, nu putea spera să găsească o slujbă calificată care să corespundă formaţiei lui. Şocul acestei reveniri la realitate neutralizase efectele Heurozacului, aşa că Antoine s-a prezentat la Oficiul forţelor de muncă din cartierul lui dureros de conştient. După o aşteptare de trei ore, în picioare, împreună cu alţi şomeri, într-o sală climatizată cu feromonii stresului, un bărbat de la un ghişeu a strigat numele lui, stâlcindu-l fără nicio ezitare. Antoine s-a aşezat în faţa bărbatului în costum, care butona pe computer. Au trecut cinci minute fără ca omul să ia cunoştinţă de prezenţa lui. În sfârşit, i-a pus câteva întrebări, fără să-şi ia ochii de pe ecranul computerului. Antoine i-a mărturisit diplomele lui exotice.

— Las-o baltă, îi spuse bărbatul. Eşti nebun, nu-i aşa? De ce oi fi ales să studiezi chestiile astea…

— Mă interesau. O, şi era cât pe ce să fac o licenţă în…

— Asta e sinucidere profesională, dumneata ai făcut studii ca să fii şomer!

— Bun, spuse Antoine ridicându-se în picioare, la revedere şi mulţumesc pentru ajutor şi sprijin.

— Stai, nu te da bătut aşa uşor. Ai permis?

— Nu.

— Nu ai permis… Incredibil.

— De fapt, conform unui studiu, explică Antoine ironic, rezervele de petrol ale planetei ar trebui să se epuizeze peste patruzeci de ani. Nu merită să stric bani pe asta.

— Nu trebuie să fii prea pretenţios. Eşti de mâna a doua. Aşteaptă, aşteaptă.

Omul, care nu privea decât ecranul computerului, i-a propus lui Antoine stagii, pregătire pentru meserii care nu îl interesau şi care erau plătite de sărăcie. Antoine şi-a dat seama că se află în postura cerşetorului: nu avea de ales, trebuia să accepte ce i se pune în pălărie, monede galbene, tichete de metrou, Ticket-Restaurant, nasturi de izmene, chewing-gum-uri deja mestecate… Bărbatul se străduia să îi găsească ceva, adică orice; îl înjosea cu o bunăvoinţă profesionistă. Antoine s-a ridicat şi a plecat fără ca bărbatul să observe.

Antoine şi-a amintit de un coleg de liceu care făcuse avere, Raphael. Scotocind prin cutia unde îşi arunca claie peste grămadă arhivele, a dat de numele lui de familie şi de telefonul lui. Bineînţeles, Raphael nu mai locuia cu părinţii. Aceştia, adorabili sau ramoliţi, n-ar fi fost în stare să spună care din două, i-au dat numărul lui de telefon.

Antoine spera ca Raphi, ăsta era diminutivul lui ridicol, să-şi amintească de el şi de rolul pe care îl jucase în alegerea carierei lui, cu ocazia unei discuţii la sfârşitul ultimei clase.

Foarte sigur pe sine, Raphi se simţea în largul lui cu toată lumea; avea contactul deschis şi direct al celui care nu se îndoieşte că este iubit. Conştiinţa lui aerodinamică nu avea şansa dureroasă de a se agăţa de asperităţile realităţii şi de a se răni: ea aluneca prin lume. Raphi îl aprecia pe Antoine, îl găsea nostim, în principal fiindcă nu simţea critica ascuţită din cuvintele lui; şi, mai ales, îl intriga acest personaj care nu era căzut în admiraţia lui. Antoine, pentru Raphi, era exotic, nu îl înţelegea. Cât

despre Antoine, să mănânce la aceeaşi masă cu Raphi era un prilej de a nu trebui să asculte o conversaţie pentru a şti dinainte că nu va fi interesantă. Raphi poseda egocentrismul celor care vorbesc despre ei înşişi la persoana întâi: vorbea despre el, despre alţii în raport cu el, despre ce spuneau despre el etc.

Raphi era pe cale să taie în bucăţele un colţ de pâine, îl rupea, îl frământa, semn de nervozitate neobişnuit la el. Şi-a apropiat capul de urechea lui Antoine şi i-a şoptit, de parcă ar fi fost doi spioni americani la cantina K.G.B.-ului:

— Am o problemă. Poţi să mă ajuţi?

— Ba chiar o să lansez o mare operaţiune umanitară, răspunse laconic Antoine, nu foarte convins că aceste şaptezeci de kilograme de perfecţiune ar putea avea cu-adevărat o problemă importantă.

— Este extrem de important, ştiu că eşti bun la chestia asta.

— Desigur, sunt centură neagră la ontologie.

— Uite. Trebuie să aleg unde-mi continui studiile, sunt acceptat la cele mai bune clase preparatorii… Aş putea urma calea succesului: Ştiinţe Politice, Înalte Studii Comerciale, Şcoala Politehnică, poate Şcoala Naţională de Administraţie, pe urmă să intru într-un mare grup pe un post important şi să sfârşesc prin a-l conduce, sau aş putea face carieră ca înalt funcţionar public…

— Ai putea ajunge preşedinte… spuse Antoine, sarcastic.

— Da, sigur. Aş putea avea un astfel de viitor strălucit, dar îmi doresc altceva. Vreau să-mi asum riscuri şi să fac ceea ce mă pasionează. Nu vreau ca, la sfârşitul vieţii, să-mi spun că am avut succes în tot ce-am întreprins, că sunt bogat şi iubit şi aşa mai departe, dar că nu mi-am realizat pasiunea. Nu le-am spus nimic părinţilor mei, fiindcă nu vreau să-i neliniştesc, dar îmi vine să dau cu piciorul la tot şi să fac ce-mi dictează inima. Am nevoie de aventură, să ies de pe cărările bătătorite, simt că am ceva original în mine. Am un vis tainic, Antoine, o pasiune

complet smintită…

— E foarte bine, Raphael, spuse Antoine, mirat că colegul lui de clasă se lasă antrenat de o pasiune aparent atât de puţin raţională. E foarte bine, trebuie să-ţi mărturisesc că m-ai surprins, te credeam mai cu picioarele pe pământ, mai arivist.

— Asta e latura mea de poet, Antoine, simt că am suflet de artist. Crezi că ar trebui să merg înainte şi să mă dăruiesc total pasiunii mele?

— Da, e limpede, dă-i bătaie. Rupe lanţurile. O să ai nevoie de curaj şi răbdare, să te cramponezi pentru a-ţi realiza visul, însă trăieşte-ţi pasiunea.

Raphi era în al nouălea cer. Emoţionat, i-a strâns mâinile lui Antoine, cu ochii sclipind de recunoştinţă. Drept mulţumire, l-a servit cu un pahar de apă.

— De fapt, Raphael, nu mi-ai spus care este visul tău nebunesc…

— Îmi voi înfiinţa propria societate de brokeraj.

— Poftim?

— Acţiuni, obligaţiuni, consultanţă pentru plasamente financiare… O voi face, Antoine, mulţumită ţie o să ajung un tip de milioane!

Până la urmă, părinţii lui Raphael nu au luat lucrurile foarte în tragic, ba chiar i-au oferit un milion ca să ajute firma să demareze. De atunci, Antoine avea pe conştiinţă această crimă imbecilă: fabricase un nou capitalist. Ridicase din umeri când Raphi îi spusese că va fi oricând acolo ca să-l ajute la nevoie, dar, acum, contul lui din bancă era lihnit şi nu mai vedea nicio barieră morală care să-l împiedice să facă orice pentru a câştiga bani. Când constaţi că eşti unul dintre puţinii care mai respectă nişte principii morale în raporturile umane, poate fi tentant să cazi în amoralitate, nu din convingere sau de plăcere, ci pur şi simplu pentru a nu mai suferi, căci nu există durere mai mare decât să fii un înger în iad, în timp ce un diavol este oriunde la el acasă. Antoine se va inspira din acest comportament care constă în integrare, oferind drept

sacrificiu idealurile sale; damnarea permite orice, iartă orice.

Nu a putut vorbi direct cu Raphi: o secretară s-a interpus şi i-a cerut să-şi lase numărul de telefon. O oră mai târziu, telefonul din cabina de lângă brutărie a sunat. Era Raphi, surescitat şi bucuros să vorbească cu cel care-l încurajase să-şi ia destinul în propriile mâini.

— Antoine! De-ai ştii cât mă bucur că te aud. Ce vremuri bune am trăit noi, tu şi cu mine! Ce mai faci? Trebuie neapărat să vii la noi la masă, împreună cu soţia ta, să-mi vorbeşti despre munca ta, ar fi grozav!

— Sunt celibatar şi şomer.

La celălalt capăt al firului a fost o clipă de tăcere. Raphael nu se gândise niciodată că succesul lui personal nu instaurase fericirea pentru toate fiinţele umane de pe pământ.

— Nu e o problemă, tu eşti guru-ul meu, Antoine, o să-ţi găsesc eu ceva. Este cel mai mărunt lucru pe care ţi-l datorez. Trebuie să ne vedem!

Au stabilit o întâlnire în clădirea din Saint-Germain-des-Prés care adăpostea societatea lui Raphi. Acesta l-a primit pe Antoine în biroul lui mare, decorat cu afişe mari de cinema. Chestiunea a fost rezolvată rapid: Raphi voia să-l angajeze pe Antoine.

— Nu mă pricep deloc la Bursă…

— Tocmai de-aia, eşti nou în mediul ăsta, nu va exista riscul să fii influenţat de tâmpenii. Am încredere în tine.

— Ce va trebui să fac?

— E uşor: ajunge să vinzi şi să cumperi acţiuni în lumea-ntreagă. La momentul potrivit. Să simţi cursul căror acţiuni va creşte sau va scădea, să fii pe fază, să te laşi în voia instinctului. Şi în privinţa asta nu am de ce să-mi fac griji: toate astea, succesul meu, ţie ţi se datorează.

Foarte mândru, Raphi l-a dus pe Antoine să viziteze birourile luxoase ale societăţii, l-a prezentat colegilor lui şi automatului de cafea. Atmosfera era laborioasă şi electrizantă, dar destinsă; relaţiile de muncă erau flexibile,

ca într-o comunitate egalitară. Preşedintele Clinton îi cere presei disciplinate să-i spună Bill, nu pe numele complet, William; este mai simpatic, îi conferă imaginea unui prieten, a cuiva apropiat, căruia e uşor să-i ierţi anumite lucruri; în plus, asta face posibilă atenuarea imaginii negative legate de funcţia lui. Urmând aceeaşi strategie afectivă, pentru toţi din firmă, Raphael era Raphi. Uşor accesibil, deschis şi amabil, acest lucru îi servea pentru a exercita asupra colaboratorilor lui presiuni binevoitoare, pentru a le cere, amical, o productivitate mai mare şi ore de lucru prelungite.

Lui Antoine i s-a dat un *box* în imensa sală care îi adăpostea pe cei şaptezeci de agenţi de bursă ai societăţii. Acesta era dotat cu două micro-computere, un mic birou de fier cenuşiu cu o serie de sertare, şi o ceaşcă de cafea. Pe pereţii sălii defilau cursurile diferitelor tranzacţii ale celor mai mari Burse mondiale. Timp de o săptămână, Antoine a studiat ce fac colegii lui; i s-au dat sfaturi; a cumpărat cărţi ca să-şi însuşească termenii şi mecanismele financiare: O.P.A., Nasdaq, O.P.E., F.E.D., C.O.B., Stoxx, F.T.S.E. 100, DAX 30... Incomparabil mai simplă decât aramaica, această nouă limbă nu a mai avut curând niciun secret pentru el.

Viaţa lui s-a schimbat şi mai mult. Salariul fix, care i-ar fi ajuns din plin ca să trăiască, era completat de un comision pentru rezultate. Şi-a abandonat mica garsonieră gratuită pentru un atelier transformat în locuinţă, lângă Bastilia, pe strada Roquette. Cum domnul Brallaire tot nu îşi revenise, Antoine l-a rugat pe Vlad, vecinul lui catchist, să se ocupe de el.

Nu se mai vedea cu Rodolphe. Acesta voia să-l atragă spre subiecte intelectuale şi polemici pentru care îşi pierduse orice interes; fără liantul discuţiei şi al contradicţiei, relaţia lor s-a dezagregat. Antoine continua să o însoţească pe Charlotte să se dea în roata mare, dar nu mai stăteau de vorbă. Ganja, atât de calm de obicei, s-a supărat şi a declarat că nu se vor revedea decât după ce va renunţa la proiectul lui prostesc de a deveni prost. As i-a

dedicat un catren în care constata că nu mai respirau acelaşi aer şi că, fără să se fi mutat în altă ţară, îşi deveniseră străini unul altuia. S-au despărţit într-o seară, după o întâlnire tăcută la cartierul lor general, Gudmundsdottir. Antoine i-a privit pe prietenii lui îndepărtându-se în noapte, luminaţi de strălucirea corpului lui As. Acest lucru nu îl întristase foarte tare: nu mai aveau nimic să-şi spună. Antoine era ocupat cu noua lui meserie, cu ambiţia de a deveni ambiţios şi de a dori să-şi dorească haine de marcă. Avea prieteni noi, care aveau o părere despre orice, cu care mergea la concerte, la serate. Trăia astfel viaţa normală a tuturor tinerilor care au mjloace să trăiască. Antoine a câştigat amici de consum, preambalaţi, amici de serie, care nu ar şovăi să nu îi vină în ajutor, în caz de nevoie.

Din afară, l-ai fi putut crede complet integrat în această castă de prinţi, jucând fără probleme rolul costumului său Hugo Boss. Dar, dacă priveai mai atent, ţi-ai fi dat seama că mai avea o oarecare reţinere. În tot cazul, nu îşi punea niciodată întrebări despre moralitatea relaţiilor lui, nu emitea niciodată o opinie care ar fi putut părea originală. Antoine se lăsa purtat de această lume nouă şi simţea o plăcere certă: plăcerea libertăţii încadrate, a lăsării în voia curentului care urmează forma fluviului.

Banii, succesul, integrarea într-un mediu recunoscut ca având baze solide, toţi aceşti factori contribuie la o economisire de sine. Nu mai ai nevoie să te gândeşti la dorinţele tale, la morala ta, la actele tale, la prietenii tăi, la viaţa ta, nu mai ai nevoie să înţelegi, să cauţi: mediul îţi oferă toate astea la cheie. Antoine a primit trusoul său de căsătorie cu societatea. Este o chestiune de economii de energie; este categoric mai puţin obositor, mai puţin stresant decât să încerci să găseşti totul tu însuţi, sau să inventezi. Nu, nu merită osteneala, ţi se vor pune la dispoziţie emoţii prefabricate, gânduri preasamblate.

Fiinţele umane seamănă frapant de mult cu automobilele lor. Unii au o viaţă fără opţiuni, care doar

merge, nu prinde viteză prea mare, calează şi are deseori nevoie de reparaţii; este o viaţă în partea de jos a gamei, puţin solidă, care nu-şi protejează ocupanţii în caz de accident. Alte vieţi au toate opţiunile posibile: banii, dragostea, frumuseţea, sănătatea, prietenia, succesul, precum airbag-ul, A.B.S.-ul, scaunele tapisate cu piele, servodirecţia, motorul cu 16 supape şi aerul condiţionat.

La jumătatea lui august, grefa lui Antoine la noua lui profesie reuşise bine, era un agent de bursă la fel ca ceilalţi, munca lui era corectă. Urmărea pieţele, reacţiona după un amestec de instinct şi de logică, dar nu reuşise marea lovitură care l-ar fi făcut să intre în cenaclul milionarilor din firmă. A uitat să se mai gândească la consecinţele speculaţiei şi ale jocurilor lui cu cifre asupra unei lumi reale care nu mai exista cu-adevărat în sfera conştiinţei lui vătuite.

Exista totuşi o trăsătură care îl deosebea pe Antoine de colegii lui: nu suporta cafeaua. Încercase să bea o ceaşcă la începuturile sale în societate. Rezultatul: nu putuse să închidă ochii două nopţi la rând. De atunci, consuma ziua întreagă cafea decofeinizată. Ceaşca de cafea este o chestiune de standing, un bun agent de bursă are întotdeauna în mână sau pe biroul lui o ceaşcă de cafea. Exact aşa cum un poliţist are armă, un scriitor, stilou, un jucător de tenis, rachetă, agentul de bursă lucrează cu cafeaua lui; este instrumentul lui de lucru, picamerul lui, Smith & Wesson-ul lui.

Apoi, deodată, fără nicio premeditare, Antoine a devenit bogat. Tasta ca de obicei pe cele două computere în micul lui *box* în mijlocul agitaţiei unei zile normale: creşteri, scăderi, strigăte, sonerii de telefon continue, sinucideri, clinchete, urlete, şuierat sacadat al celor zece cafetiere aliniate la perete… Tasta liniştit, cu un telefon fixat între ureche şi umăr, vindea yeni, îşi lansa undiţa şi momeala în hazardul tranzacţiilor, când, vrând să apuce ceaşca de cafea pentru a-şi umezi mucoasa labială uscată, a vărsat-o pe tastatura computerului său principal. Au ieşit câteva scântei, puţin fum, sfârâituri, ecranul computerului

s-a întunecat, a clipit, dar totul a reintrat în ordine într-o clipă. Cu excepţia faptului că din conturile lui reieşea că realizase o fructuoasă operaţiune a cărei sumă se ridica la mai multe sute de milioane. Scurtcircuitul provocase o reacţie în lanţ, care a dus la operaţiuni financiare geniale.

— Am ştiut eu că e o idee bună să te angajez, îi spuse Raphi. Cum ai făcut ca să prevezi lovitura asta?

— Intuiţia, răspunse Antoine, lăsând ochii în jos.

— Iar asta nu se învaţă. Dar tot a trebuit să munceşti pe tema asta, ai stăpânit perfect evenimentele, nu te-ai speriat, ai ştiut ce urmăreşti. Asta, prieteni, numesc eu sânge rece.

Toată sala l-a aplaudat pe Antoine, colegii i-au dat palme zdravene pe spinare, au zburat confeti, s-au deschis sticle de şampanie, iar Raphi i-a întins cecul cu comisionul lui. Antoine a privit suma de pe cec şi, pe neaşteptate, s-a simţit emoţionat. Atât de emoţionat de parcă tocmai i s-ar fi născut mai mulţi copii. Avea de ce să fie, căci poseda sextupli: după o cifră oarecare, pe cec erau desenate şase zerouri.

În clipa aceea, Antoine nu şi-a amintit că pe vremuri ştia că cel mai uşor de corupt este propria ta persoană. O pastilă roşie l-a scutit de gândul că putuse în acelaşi timp să se vândă şi să se cumpere cu o bogăţie care nu se va fosiliza în niciun vis.

11

Pentru a palpa realitatea averii lui, Antoine şi-a încasat prima în bancnote mici. A ieşit din bancă cu două valize pline de bani şi a pus pachetele în teancuri, pe masa mare din lemn de măslin, din salonul lui. Aceste mii de dreptunghiuri de hârtie erau atomii succesului lui. S-a lăsat puţin pradă beţiei a ceea ce focaliza dorinţa omenirii, l-a luat ameţeala; fără să vrea, a zâmbit. Era bogat; adică îndeplinise o parte a contractului său, realizând o fantasmă împărtăşită de mii de persoane.

Dar acest sentiment, pe care l-a botezat „fericire”, nu a ţinut mult. Ce va face cu bogăţia asta? Dacă voia să fie

un milionar perfect normal, nu se putea mulţumi cu păstrarea acestor bani. A fi bogat nu e un scop în sine; trebuia ca societatea, oamenii de pe stradă, prin admiraţia şi invidia lor, să fie oglinda succesului său. Antoine şi-a dat seama că, devenind bogat, nu parcursese decât jumătate de drum: acum era necesar să-şi dorească lucrurile pe care şi le doresc cei bogaţi. Iar asta i s-a părut partea cea mai dificilă. Pentru a deveni bogat, fusese de-ajuns să verse o ceaşcă de cafea pe tastatura computerului; pentru a-şi folosi bogăţia, va trebui să-şi bată capul.

Răsfoind reviste, a întocmit lista lucrurilor pe care trebuia să şi le dorească. Şi să nu le dorească: a avut grijă să nu cadă în păcatul celor proaspăt îmbogăţiţi, categorie de oameni bogaţi pare-se demnă de dispreţ, care nu are decât poleiala cea mai puţin importantă a bogăţiei, adică banii.

Ca şi cum ar fi devenit propriul său Moş Crăciun, Antoine a făcut cumpărături cu coşul lui mare din răchită şi cu sania trasă de reni. Pentru a-şi decora apartamentul şi a-şi înveşmânta reputaţia, a cumpărat artă contemporană. Dintr-o prestigioasă galerie pariziană, a ales pânze ale unui pictor care probabil că era un geniu, dat fiind numărul de zerouri aplicate sub semnătura lui. Proprietarul galeriei l-a descris drept noul Van Gogh. „De altfel, îi spuse el lui Antoine pentru a-l convinge, a avut oreion”. Antoine a mimat admiraţia, a scos un „o!”, din milă pentru tâmpenia venală a negustorului de artă, şi şi-a deschis geanta. Pe urmă, s-a decis să cumpere o maşină de lux. Nu ştia să conducă, nu avea câtuşi de puţin intenţia să înveţe, dar asta nu i-a afectat cu nimic hotărârea de a se conforma acestui ritual esenţial. Aproape toată lumea cumpără o maşină, alegerea fiind limitată pentru cei mai mulţi de raţiuni financiare. Antoine nu trebuia să-şi facă astfel de griji, aşa că avea în faţă o ofertă inimaginabilă de mărci, modele şi motoare. A constatat că diversele automobile de lux corespundeau de multe ori unui anumit tip de avere: milionarii din societatea lui Raphi aveau toţi maşini sport pentru cei mai tineri şi Mercedes-uri sau

BMW-uri pentru cei mai în vârstă, trecuţi de treizeci de ani. Antoine a cumpărat maşina care să afirme că este tânăr, strălucit şi agent de bursă milionar: un Porsche roşu. Concesionarul a livrat maşina în faţa apartamentului lui, şi acolo a rămas, ca o firmă luminoasă ce-i premărea succesul şi puterea.

În magazine păzite de dispreţul cerberic al vânzătorilor împotriva celor care nu posedau mijloacele necesare pentru a-şi face cumpărăturile acolo, Antoine a fost primit ca un prinţ, atunci când i-au văzut coroana plastifiată: cartea de credit aurie. A cumpărat costume elegante care vor face să râdă generaţiile viitoare, şi care, pentru moment, difuzau superioritatea lui asupra poporului de rând care nu are posibilităţi să afişeze un gust atât de prost cu o ostentaţie atât de firească.

Năpârlirea, *la mue* (definiţie din *Petit Robert*) este o „schimbare parţială sau totală care afectează carapacea, coarnele, pielea, penajul, blana etc. anumitor animale, în anumite anotimpuri sau în perioade determinate din existenţa lor”. Antoine năpârlise. Renunţase la vechile lui ţoale pentru nişte haine elegante; îşi parfuma pielea cu arome exorbitante, o ungea, o întreţinea cu uleiuri şi lapte, se ducea pentru masaj, îngrijiri şi ultraviolete în institute de înfrumuseţare şi îşi întreţinea săptămânal frizura într-un salon şic. Acest cuvânt înseamnă, în franceză, şi modificarea timbrului vocii umane în momentul pubertăţii. De aceea, lui Antoine i s-a părut că devenise subit, în doar câteva săptămâni, adult. Înainte de epoca succesului, vocea lui nu era atât de eficace în viaţa de toate zilele, când trebuia să-i ceară ceva unui vânzător, când avea de a face cu funcţionari de pe la administraţii, ori pur şi simplu într-o conversaţie: se întâmpla să nu fie auzit, deşi avea un glas limpede. Dar acum, fără ca el să fi constatat o schimbare de timbru, Antoine era de-ndată auzit, ascultat şi servit.

Cu toate poveştile astea despre năpârlire, am putea spune că Antoine devenise un fel de şarpe. Nu mai avea mare lucru în comun cu fiinţa umană ce fusese, ca şi cum

şi-ar fi schimbat specia.

Bugetul lui explodase. Pe lângă achiziţiile importante de tablouri, maşină, haine, şi-a oferit pentru standingul lui aparate electrocasnice, hi-fi, video şi informatice. De fapt, nu folosea aceste aparate perfecţionate şi exorbitante. Tot aşa cum nu mânca nici cantităţile uriaşe de alimente rafinate pe care le îndesa în fiecare seară în giganticul său frigider american. Mintea lui era în faza de cumpărare, nu încă în cea de consum. Antoine îşi păstrase gusturile simple. Apartamentul lui semăna cu un muzeu de minunăţii ale tehnicii moderne, cu un cimitir de aparate noi.

Pentru ca contul lui din bancă să continue să-i alimenteze lucrările practice de consum, Antoine a vărsat, iarăşi, o ceaşcă de cafea decofeinizată pe tastatura computerului. Şi de data asta, a fost un jackpot: banul este un animal domestic, un bun câine credincios care începea să cunoască drumul spre contul lui bancar.

Era la sfârşitul zilei. Toţi agenţii de bursă se pregăteau să plece, când Raphi l-a chemat pe Antoine la el în birou. Raphi era încadrat de două tinere în rochii de seară sexy.

— Antoine! exclamă Raphi. Eşti minunat, prietene. Iată prima ta.

— Mulţumesc, spuse Antoine băgând milioanele în buzunarul interior al hainei. Bine, bună seara…

— Cum „bună seara”? Petrecem seara împreună. Ca să-ţi sărbătorim genialitatea. Ţi-o prezint pe Sandy.

— Încântată, spuse una dintre tinere zâmbind şi întinzându-i mâna ei delicată.

— Şi Séverine, continuă Raphi, care va fi partenera ta în seara asta, băftosule.

Antoine s-a uitat la Séverine, la trupul ei superb, chipul atrăgător, ochii plini de dorinţă când îl privea, şi şi-a spus că era o problemă. Simţind cum caninii personalităţii lui încep să se iţească din hipogeul conştiinţei, ar fi înghiţit bucuros una sau două pastile de Heurozac pentru a

preveni acest pericol, dar le uitase acasă. L-a întrebat pe Raphi dacă pot să vorbească o clipă între patru ochi. Raphi le-a rugat pe fete să îi aştepte la maşină. Acestea au ieşit din birou cu un aer de provocare concupiscentă.

— Nu pot să cred că-mi faci una ca asta, spuse Antoine pe un ton de reproş.

— Ca asta? Ce vrei să spui?

— Îmi plăteşti o prostituată… Credeam că mă cunoşti mai bine, Raphael. Mă dezamăgeşti.

— O târfă? Raphi izbucni în râs. Crezi că Séverine e o târfă?

— Mi se pare evident.

— Ar trebui să ai mai multă încredere în potenţialul tău de seducţie, Antoine. Nu, Séverine nu este o târfă.

— Atunci de ce vrea să iasă cu mine? Şi, mai ales, de ce are aerul ăsta pofticios când se uită la mine. Ai zice că se uită la Brad Pitt.

— I-am vorbit despre tine, că eşti un magician al finanţelor, şi aşa mai departe. Crede-mă, ai farmec.

— Aşa deci. Şi Sandy asta ce este? Raphael, tu ai o soţie senzaţională…

— O, nu, n-o să te apuci să-mi faci morală!

— Nu, nu vreau asta, dar… Ba da, o să-ţi fac morală, pentru că…

— O să mă torni? Nu e frumos să torni. Turnătorii merg în iad. Eşti puţin cam încuiat, Antoine. Relaxează-te.

— Soţia ta va fi nefericită, nu poţi să faci asta.

— Soţia mea nu va şti nimic, deci nu va suferi, prin urmare nu e nimic rău.

— De ce faci asta? Ai un amor…

— În viaţă nu există numai amorul. Există şi dorinţa. La naiba, Antoine, suntem în anul 2000, emanciparea sexuală a avut deja loc, trezeşte-te. Dispunem de trupul nostru, fetele sunt emancipate.

Raphi avea morga unui principe plebeu care confundă privilegiile cu drepturile pe care le are, şi

justificarea lor cu adevărul. Antoine s-a aşezat într-un fotoliu în faţa biroului. Freca o gumă pe o agendă, cu privirea în gol. A rămas aşa un minut întreg. În timpul ăsta, Raphi îşi punea nişte hârtii în servietă. Antoine a întors ochii spre Raphi:

— Apropo de emancipare sexuală…

— Vrei nişte lecţii? Séverine îţi va da lecţii… dacă pricepi ce vreau să spun.

— Una dintre colegele mele îţi împărtăşeşte părerea, votează pentru tine.

— Bineînţeles, lucrurile s-au schimbat, trebuie să fii mai puţin încuiat. Ea profită de sex şi are dreptate.

— Nu ştiu dacă o cunoşti, o cheamă Mélanie.

— Mélanie? rosti Raphi pălind. Mélanie, cea de la Nasdaq?

Sprijinindu-se de birou, Antoine răsuci scaunul cu rotile. Se uita la Raphi, îi urmărea reacţia, cu un zâmbet în colţul buzelor, şi parcă o anume melancolie îi apăruse în ochi. S-a ridicat în picioare şi l-a apucat pe Raphi de umăr.

— Da. Ea este de acord şi, ca să spun totul, este gata să se culce cu oricine, atât este de emancipată. Nu-i grozav? Dar problema e că nimeni nu vrea să se culce cu ea. Aşa că… mi-am zis că, dat fiind că şi tu eşti emancipat, poate că ai putea să-i faci acest serviciu…

— Dar, Mélanie… ea este într-adevăr… în fine, vezi tu… ea nu are nimic…

— Este cu siguranţă mai amuzantă, mai inteligentă decât toate aceste Sandy, nu începe discuţie în privinţa asta. Asta vrei să spui?

— Este nasoală, Antoine, îmi pare rău, dar ăsta e adevărul, seamănă cu un schelet. Este un antidot pentru Viagra.

— Şi?

— Şi ce? Ce vrei să-ţi spun? Asta e natura: nu toată lumea poate să alerge suta de metri. Există inegalităţi naturale, eu nu pot să fac nimic. Nu are corpul pentru aşa ceva. Dar mai sunt şi alte sporturi. Ar fi mai bine să-şi

concentreze forţele asupra dragostei, numai sentimentele pot să facă acceptabil un fizic ca al ei. Dragostea e oarbă. Ştii proverbul: e o fată făcută pentru prietenie, nu pentru pat.

— Asta e tot? Dar… Raphael, nu înţelegi… Ea îşi doreşte sex, vrea să se dezlănţuie. La fel ca tine, ca Sandy.

— Pot să mă interesez, să-i găsesc tipi orbi. Ascultă, Antoine, mâine, o să-i propun ca prin asigurările facultative firma să-i plătească o operaţie de pus silicoane la sâni. Asta ar trebui să limiteze pagubele.

— Eşti cu-adevărat milostiv. Dacă tot faci asta, n-ai decât să pui să-i grefeze o puţă în mână…

— Trezeşte-te, Antoine, nu poţi avea fantasme pe motive de personalitate. Nu asta te face să ţi se scoale. Poate că e păcat, dar asta e. Nu pot face nimic.

— Kirk Douglas a zis: „Arătaţi-mi o femeie inteligentă, o să vă spun «Iată o femeie sexy.»”

— Hei, Antoine, doar nu vrei să mă culc cu ea numai pentru a fi coerent?

— Ar fi fost bine.

Mélanie era genul de persoană căreia îi place ceea ce i se refuză, precum săracii care îi admiră pe cei bogaţi; aşa cum Raphi nu o dorea fiindcă era urâtă, ea îl dorea fiindcă era chipeş. O săptămână mai târziu, ea a sosit la serviciu cu un decolteu peste noii ei sâni, voluminoşi şi tari. Pentru unii bărbaţi, asta a fost de-ajuns ca să o facă vizibilă. Nu mai era un spectru în ochii colegilor: cu sânii ei, ea intra în sfârşit în tiparul privirii bărbaţilor.

Raphi era mulţumit de magnanimitatea lui, dar îşi făcea griji pentru Antoine din pricina „robespierrismului lui sentimental” după cum s-a exprimat el. Printr-o hărţuire amicală, l-a convins să meargă să consulte o prietenă care conducea o firmă de intermediat întâlniri.

I-a dat toate garanţiile de seriozitate, l-a asigurat că asta nu îl angaja cu nimic, l-a implorat să aibă măcar o întrevedere cu prietena lui. Antoine a capitulat pentru ca Raphi să-l lase în pace cu catehismul lui libertin şi

predicile moralizatoare. Cu câteva săptămâni în urmă, mai avea încă o idee despre dragoste ca fiind o formă de artă, sau cel puţin de meşteşug artistic; acum intra tot mai adânc în noua lume, categoric mai reală, în care amorul este o formă de consum şi un loc de segregaţie.

La etajul cincizeci al unui imobil de birouri care adăpostea sediile sociale ale unor întreprinderi high-tech, Antoine a pătruns în incinta plină de forfotă a firmei matrimoniale. Nu existau pereţi; angajaţii umblau încoace şi-ncolo, telefoanele sunau fără încetare; răpăitul tastaturilor de computer distila o muzică ce ar fi putut fi cântată la Institutul de Cercetări şi Coordonare pentru Acustică/Muzică. Antoine a fost introdus într-un birou în stil englezesc, izolat de agitaţie. A aşteptat câteva secunde singur, în picioare. Încăperea era luminoasă şi ordonată. Câteva cărţi pe etajere, plante lângă pereţi, obiecte de artă discrete, un Apple bleu, o fereastră mare. O femeie de vreo patruzeci de ani a intrat în pas vioi, l-a invitat să ia loc şi a trecut în spatele biroului. Purta un taior elegant, destul de larg pentru a nu o jena în mişcări şi poate şi pentru a ascunde câteva kilograme presupuse a fi în plus.

— Veniţi din partea lui Raphi, nu-i aşa? Bun, o să vă găsim ceva. Nu trebuie să fiţi prea dificil, nu sunteţi de primă mână. Aveţi pretenţii speciale?

— Adică?

— Blondă, brună, roşcată, înălţime, categorie profesională. Există o mulţime de criterii. Nu vă pot promite să vă aranjez o întâlnire cu cineva care să semene leit cu ce vă doriţi, dar putem găsi ceva pe-aproape.

Femeia dădu drumul la calculator, deschise fişiere, tastă câteva cuvinte. Părea epuizată, de parcă ar fi fost la capătul puterilor, şi în acelaşi timp nervoasă şi încordată. Se uita ţintă la Antoine, aşteptând lista criteriilor lui.

— Nu vreau să intru în detalii. În fine… cred că am greşit venind aici. Scuzaţi-mă, vă rog.

— Vă şochează? Dar aşa merg lucrurile, numai că în locul filtrelor inconştiente, noi folosim filtre ştiinţifice.

Rezultatul este acelaşi. Nu întâmplător avem gradul cel mai mare de reuşită dintre toate agenţiile matrimoniale: noi ne ocupăm de afaceri, nu de sentimente. De afaceri cu sentimente, dacă vreţi. Să reluăm. Deci fără profil prestabilit.

Degetele ei loviră violent tastele. A sunat telefonul, dar nu l-a ridicat. Soneria s-a oprit. Ea l-a privit pe Antoine, scrutându-l cu un ochi de expert, ca şi cum ar fi făcut o evaluare.

— Oricum, cineva cam de vârsta mea…

— Splendid. Ascultă, băiete, fă un efort. Vom alcătui un dosar despre tine şi, pornind de la acesta, clientele poate că se vor interesa de tine. Aşa că ar fi bine să te prezinţi.

— Adică să vă vorbesc despre pasiunile mele?

— Da. O să punem asta la sfârşit. Dar mai întâi, trebuie să punem pe primul plan situaţia ta socială.

— Aş prefera, nu vreau să…

— Îţi baţi joc de mine? Nu am timp de pierdut cu tipi care vor să fie iubiţi pentru personalitatea lor. Dacă ai fi frumos, ai găsi fără mare greutate fete care să te iubească pentru umorul şi drăgălăşenia ta. Dar aşa… Tinere, nu suntem aici ca să facem morală, ca să spunem e bine sau e rău, numai că aşa funcţionează lumea, fie că-ţi place sau nu, aşa că atrage-ţi toate şansele de partea ta. Machiavelli a spus despre politică lucruri care pot părea cinice, dar nu sunt mai puţin adevărate. Noi suntem Machiavelli ai dragostei. Nu spun că oamenii iubesc pentru bani, pentru culoarea părului, circumferinţa pieptului, dar statisticile ne arată că toate astea au o importanţă hotărâtoare. Meseria, musculatura, înălţimea, vârsta, banii, greutatea, maşina, hainele, culoarea ochilor, naţionalitatea, marca de corn flakes pe care o mănânci dimineaţa… Nici nu-ţi închipui câţi factori au o influenţă. Ştiai că blondele au cu douăzeci şi patru la sută mai multe raporturi sexuale decât brunele? Există adevăruri în dragoste şi în sex, şi ştii ceva? Aceste adevăruri nu interesează pe nimeni, fiindcă toată lumea e

convinsă că mica sa poveste este ceva deosebit. Am tone de statistici care-mi spun contrariul.

— Generalizaţi, spuse Antoine, pe un ton liniştitor. Personalitatea contează după părerea mea, nu în aceeaşi măsură pentru toată lumea, dar… Cunosc oameni pentru care contează. Poate că exageraţi puţin.

— Crezi? S-ar putea. Sunt nefericită, aşa că am dreptul să exagerez şi să am o viziune pesimistă despre toate astea. Totuşi cred că sunt obiectivă, dar în dragoste adevărul înseamnă fără îndoială cinism. De fapt, mă enervează că sunt atât de obiectivă, că înţeleg că toate astea nu sunt lipsite de cauză şi că nu suntem răspunzători de nimic. Aş vrea să încetez să mai fiu obiectivă, ca să mă las în voia urii şi să reuşesc, în fine, să-l detest pe soţul meu care m-a părăsit pentru o fată de douăzeci de ani.

A trântit mouse-ul pe birou, a apăsat pe o tastă şi s-a ridicat în picioare. Zâmbea cu o răutate tristă. S-a întors spre etajere, a mutat câteva cărţi, a răsturnat statueta unui koala, care s-a spart pe podea. A adunat cioburile.

— Îmi pare foarte rău… murmură Antoine ridicându-se şi ajutând-o să strângă bucăţile statuetei.

— De ce îţi pare rău? spuse femeia încruntând din sprâncene. Îţi interzic să-ţi pară rău şi să-l critici pe soţul meu. Cine te crezi?

— Voiam doar… V-a părăsit pentru o fată mai tânără…

— Ei şi? Te înşeli ţinându-mi partea. Eu, eu n-aş fi putut niciodată să mă îndrăgostesc de un bărbat ca tine.

— Fiindcă nu sunt destul de drăguţ?

— Nu, mai ales din cauză că eşti mai scund decât mine.

— Doar pentru atât?

— E important, în tot cazul, pentru mine. Nu mă întreba de ce. Dar trebuie să recunosc că probabil ţine de aceleaşi motive pentru care idiotul de bărbatu-meu preferă o tânără. În dragoste nu există inocenţi, nu există decât victime.

— Nu credeţi că este o atitudine cam calculată, să alegeţi genul ăsta… de criterii…

— Nu, te înşeli. Nimic nu este calculat, toată lumea e sinceră în dragoste. Soţul meu este cu adevărat îndrăgostit de ştoarfa aia. Nu şi-a spus: „Ei, nevastă-mea are patruzeci de ani, sânii încep să i se lase, pielea nu o mai are la fel de frumoasă, începe să se îngraşe, aşa că o voi înlocui”. Ăsta e adevărul, după părerea mea, dar el nu şi-a spus asta. Numai că toate s-au întâmplat în aceste condiţii. Numai după aceea poţi să raţionalizezi şi să analizezi în amănunt un comportament. Eu, te-aş fi adorat, poate că ai fi fost cel mai bun prieten al meu, dar nu m-aş fi îndrăgostit de tine, sincer. Când aud oameni spunând că nu ştiu de ce s-au îndrăgostit de o anumită persoană, îmi vine să zâmbesc. Poate că nu vor să ştie, dar, pe lângă motivele legate de întâlnirea a două personalităţi, există motive psihologice, sociale, genetice… Dragostea şi seducţia sunt lucrurile cele mai inconştiente şi totodată cele mai raţionale din câte există. A spune că nu există motive, asta-ţi permite să nu mărturiseşti că nu sunt foarte glorioase, căci cine are interes să cunoască adevărul? Când l-am întrebat pe soţul meu de ce mă părăseşte pentru fata aia, tânără, fină, blondă, sexy, cu sâni superbi, plină de viaţă, mi-a spus: „Nu ştiu, draga mea, nu ştim de ce ne îndrăgostim, se întâmplă, atâta tot”. Şi ştii ce-i mai rău în toate astea? Că era sincer, fiul de căţea credea sincer în tâmpeniile astea. Nemernicul era sincer. Ştii ce a spus Mme de Staël? „În domeniul sentimentelor, nu este nevoie să minţi ca să spui minciuni.” Aşa că, da, exagerez… dar am dreptate să exagerez, fiindcă… sunt bătrână, fac parte din plebe, acum.

Plângând, femeia continua să vorbească, îşi reproşa că se vaită, îl blestema pe soţul ei şi pe noua lui logodnică. Nu şi-a dat seama când Antoine s-a retras discret, întristat.

Într-o rodnică zi de disperare, îşi spusese că a crede în aceste adevăruri care te silesc să pleci capul înseamnă să te supui realităţii care le produce: oricine va vrea să găsească dovezi ale nefericirii sale va găsi, căci în chestiunile omeneşti găseşti întotdeauna ceea ce cauţi.

Hotărâse atunci că orice adevăr care îl făcea să sufere era o morală, că realitatea însăşi era o morală şi că el putea să-i opună închipuirea lui. Dar, ieşind din imobil, în pofida tulburării, nu şi-a amintit de asta. Mai exact, nu a avut nevoie să-şi amintească: a luat două pastile de Heurozac şi spectrul cuvintelor deziluzionate ale femeii a dispărut. Antoine l-a sunat pe Raphi, i-a povestit episodul şi l-a sfătuit să aibă grijă de prietena lui.

În timpul întrevederii, pe lângă conştiinţa lui trecuse plutind o umbră, dar a dispărut de îndată ce a reintrat în ritmul de viaţă în care zilele se reproduc între ele.

Pentru cei care sunt perfect integraţi în societate, nu există decât un singur anotimp, o vară veşnică, care le bronzează spiritul sub un soare care nu apune peste somnul lor: au vise în care nu e niciodată noapte. Antoine trăise douăzeci şi cinci de ani de toamnă ploioasă; de-acum încolo, fie că va fi iarnă, primăvară, toamnă, pentru conştiinţa lui nu va exista decât domnia nedisputată a verii.

12

Începea luna septembrie. Soarele mai avea încă putere şi mângâia cu mâinile vântului pielea trecătorilor. În seara aceea, Antoine rămăsese în faţa televizorului, zapând, uitându-se la emisiuni interesante, amuzante. Nu conta, de fapt, ce face, la ce se uită: singurul lucru care-l interesa erau efectele tranchilizante şi anxiolitice ale televiziunii, această radiaţie solară care încălzea şi umplea peştera conştiinţei lui. Cu telecomanda în mână, zapa. O acoperise cu o ţesătură mătăsoasă şi plină şi o dotase cu un motoraş ce producea un zgomot plăcut, de tors, atunci când trecea mâna pe deasupra ei. Era telecomanda-pisică. Cu degetul arătător, alegea emisiunile care, prin subiectul lor, să-i furnizeze un pretext pentru această dependenţă. În ciuda celor patru pastile de Heurozac, Antoine nu se simţea bine. Asta de când găsise în faţa uşii lui, cu câteva ceasuri în urmă, la întoarcerea de la serviciu, un pachet. Era un mic colet poştal anodin, aşa că Antoine nu avusese nicio reţinere atunci când l-a desfăcut, în bucătărie.

Smulsese hârtia, scotchul, iar când l-a desfăcut, o explozie l-a proiectat până în frigider. Rămăsese holbându-se la micul pachet deschis care conţinea o ediţie de buzunar a corespondenţei lui Flaubert. Inima lui şi-a reluat încet-încet ritmul regulat. Plânsese, fără să se poată opri, ca şi cum lacrimile ar fi încercat să facă să dispară imaginea cărţii de pe masă sau să stingă incendiul pe care ea îl provocase explodând în memoria lui. Nu o atinsese, nu îndrăznise. Corespondenţa lui Flaubert era una dintre cărţile preferate ale lui Antoine, înainte de transformarea lui. O adorase, se regăsise deseori în tatonările, deziluziile şi dificultăţile lui Flaubert de a trăi pur şi simplu şi de a-şi suporta epoca. Această carte care reapărea brusc în faţa lui era ca şi cum ar fi muşcat dintr-un măr otrăvit ce tulbura un organism şi o gândire pe care le crezuse securizate. Bănuia că acest atentat era opera vechilor săi prieteni, care, rănindu-l, încercau să îl recupereze. Îşi concentrase voinţa ca să lupte împotriva acestei bombe de hârtie care risca să deranjeze mersul lin şi fără surprize al vieţii lui. De teamă să nu se contamineze, lăsase cartea pe masă şi îşi conectase conştiinţa la televizor, cu telecomanda care torcea în mână.

Culorile nopţii pătrundeau în apartamentul lui Antoine. Luna se bronza ostentativ pe plaja de nisip negru a spaţiului. Antoine încerca să se hipnotizeze în ochiul ciclopului televizual, când, dintr-o dată, un harpon s-a înfipt în ecran. Scântei, puţin fum negru, cuvintele unui prezentator care se distorsionează, apoi nimic, nimic decât acest harpon înfipt chiar în mijlocul ecranului. Antoine s-a întors brusc, telecomanda a căzut. În apartament nu era aprinsă nicio lumină, aşa că nu a reuşit decât să distingă forma umană a celui care aruncase harponul. Nu putea fi un extraterestru, şi-a spus Antoine, liniştit. A constatat cu surprindere că nu îi era frică, în mod sigur datorită supradozei de Heurozac. S-a silit să tremure şi şi-a muşcat buza de jos. Cât despre siluetă, era un bărbat de talie normală, aprioric lipsit de aripi de liliac.

Pe stradă, se aprinseseră felinarele. Acum, Antoine îl

putea vedea pe bărbatul din faţa lui.

— Dany Brillant… murmură el. Eşti Dany Brillant. Dany Brillant este un spărgător. O să mă omori? Eşti un gen de ucigaş în serie?

Antoine îl cunoştea vag pe acest cântăreţ care părea să fi rămas blocat în anii cincizeci; mai multe dintre cântecele lui i se păruseră plăcute şi pline de farmec. Totul începea să capete sens: Dany Brillant cu pieptănătura lui à la Elvis, cu costumele lui excentrice şi cântecele dintr-o altă epocă, tipul ăsta era un psihopat. Dany Brillant râse. Era îmbrăcat într-un costum negru, cu o cămaşă albă, deschisă peste piept şi pantofi negri de lac. O ţinută pe care ar fi putut s-o poarte Jerry Lee Lewis.

— Fals, fals, fals. Tot ce spui e fals, Tony. Nu sunt Dany Brillant, niciun spărgător, şi mai puţin un *serial killer*. Ce, un ucigaş în serie s-ar îmbrăca cu atâta clasă?

— Nu ştiu, dar cineva normal nu s-ar îmbrăca cu genul ăsta de costum. Eşti Dany Brillant. Vorbeşti ca el, ai acelaşi zâmbet, acelaşi păr, dat cu briantină. Eşti Dany Brillant.

— Greşit, Tony: sunt fantoma lui Dany.

— Dany Brillant a murit?

— Nu.

— Atunci cum poţi fi fantoma lui?

— Sunt o fantomă născută prematur. Se mai întâmplă. Nu apar decât atunci când Dany Brillant cel în viaţă doarme.

— Glumeşti.

— Ba deloc, Tony. Atinge-mă.

Dany Brillant, sau fantoma lui, se apropie de Antoine cu un pas exagerat de relaxat, cu privirea maliţioasă, pocnind din degete.

— Am priceput, spuse Antoine dându-se înapoi, eşti un pervers.

— Sunt o fantomă! spuse Dany râzând. Atinge-mă şi o să vezi că mâna ta trece prin corpul meu.

Şi, într-adevăr, mâna lui Antoine traversă corpul lui Dany. Asta l-a amuzat mult pe Antoine.

— Hei, ajunge! Jos labele! Nu sunt un joc, Tony.

— Ai putea să nu mai îmi spui „Tony”?

— Nicio problemă, Tonio.

— Foarte bine, continuă să-mi spui „Tony”, e mai puţin oribil.

— Nicio problemă, Tony. Îmi permiţi să arunc o privire în frigiderul tău?

Fără să-i aştepte răspunsul, Dany a intrat în bucătărie. A deschis uşa frigiderului, luminând încăperea. Antoine a venit lângă el. Dany a rămas cu gura căscată în faţa frigiderului deschis, a căzut în genunchi, cu braţele ridicate, în adoraţie, ca în rugăciune în faţa bogăţiei de alimente. S-a ridicat şi şi-a umplut braţele cu Nutella, *foie gras*, un cârnăcior, blini, tot soiul de provizii. Şi-a depus comoara pe masa mare din bucătărie, s-a aşezat pe un scaun înalt şi a început să înfulece.

— Fantomele mănâncă? întrebă Antoine instalându-se pe un taburet în afaţa lui.

— Tofada, spuse Dany cu gura plină de blini unse cu *foie gras* şi Nutella. În plus, ce e bine, e că nu ne îngrăşăm. Putem mânca hamburgeri toată ziua, să bem Cola cât poftim, nu luăm un kilogram. Să fii fantomă, e grozav, e viaţa dulce, omule. Îmi dai o Coca?

— Ascultă, Dany, pari foarte simpatic, cânţi cântece frumoase, dar eu mâine lucrez, aşa că n-ai putea să te duci să bântui pe altcineva?

— Nu pot, spuse Dany după ce a golit jumătate din sticla de Coca şi a râgâit fără sfială. Am o misiune, de-asta sunt aici.

— A, şi misiunea ta este să-mi goleşti frigiderul?

— Nu, dar asta face misiunea şi mai simpatică.

— N-ai putea să te opreşti o clipă din mâncat şi să-mi dai o explicaţie fără să scuipi firimituri peste tot? Eu fac curat.

— Calmează-te, Tony. Am fost desemnat să fiu îngerul tău păzitor.

— Ca să mă previi de riscurile colesterolului? Cine te-a desemnat?

— Nu mai ştiu, eram full. În orice caz, sunt aici ca să te scot din tot rahatul ăsta.

Dany a făcut un gest larg cuprinzând apartamentul. A râgâit şi a scormonit în muntele de alimente. Era evident că fantoma lui Dany Brillant avea mai puţină clasă decât originalul.

— Ei, aşadar e minunat? remarcă Antoine, ironic.

— Aşa s-ar zice, aprobă Dany, atacând un pachet de chips. Bun, Tony, cum e viaţa ta? Eşti fericit?

— Nu ăsta e cuvântul pe care l-aş folosi, dar nici nefericit nu sunt.

— Nici fericit, nici nefericit? Mai rău nici că se poate. Viaţa ta e un rahat.

— Mulţumesc, eşti foarte delicat. Ca să fii înger păzitor, nu trebuie să ai o oarecare pregătire psihologică?

— Nu, se învaţă la locul de muncă. Tu eşti pentru mine primul, Tony, my first one.

— Fantastic, cu-adevărat fantastic.

Antoine s-a apucat să adune resturile de mâncare şi ambalajele. Dany a şters masa cu mâinile, a ridicat hârtiile unse, bucăţile de prăjitură, feliile de somon şi, în sfârşit, a găsit obiectul căutării sale: ediţia de buzunar a corespondenţei lui Flaubert. A tamponat-o cu un şerveţel şi a şters grăsimea de pe copertă, a răsfoit-o şi a deschis-o la o pagină căreia i-a îndoit colţul.

— Uite. Ai un microfon, Tony?

— În salon, Dany, murmură Antoine, tot mai obosit. Sub combina muzicală.

După ce a ingurgitat un borcănel de caviar cu un pai cu cap de Mickey, Dany a trecut în salon. A scos microfonul din amabalaj, l-a pus pe un stativ şi l-a racordat la combina muzicală. A izbucnit un zgomot ascuţit de distorsiune.

— Ai putea să-mi dai *Best of*-ul meu, Tony?

— Nu am *Best of*-ul tău, Dany. De altfel, nu am niciun disc.

— Nu e grav, spuse Dany scoţând un CD din buzunar, prevăzusem chestia asta. Combina ta cu opţiune karaoke e genială.

A pus CD-ul în compartimentul lui şi a apăsat pe câteva taste. În mâna stângă ţinea deschisă cartea cu corespondenţa lui Flaubert. A bătut uşor în microfon, a apăsat pe „play” şi din difuzoare au ţâşnit primele note ale hit-ului său *Redonne-moi ma chance*, fără cuvinte. Mişca din cap în ritmul muzicii, apoi a început să cânte un extras dintr-o scrisoare către dra Leroyer de Chantepie, datată 18 mai 1857, urmând exact forma cântecului lui şi adăugând exclamaţii ceva mai personale:

Oamenii superficiali, încuiaţi, minţile înfumurate şi entuziaste vor ca orice să aibă o concluzie;

Ei caută rostul vieţii, ei da, şi dimensiunea infinitului, ehe!

Iau în mâna lor, mmm, în biata lor mânuţă, un pumn de nisip,

Şi îi spun oceanului: „O să număr firele de nisip de pe malurile tale”, yeah!

Dar cum firele le curg printre degete, daaa, şi numărătoarea e lungă,

Dau din picioare şi plâng, da, plâng.

Ştii ce trebuie să faci pe malul oceanului?

Trebuie să îngenunchezi sau să te plimbi, da!

Plimbă-te. Plimbă-te, Tony! Da, plimbă-te!

Mmm plimbă-te!

Tony!

Cufundat în canapea, Antoine s-a lăsat legănat, fără voia lui, de ritmul agreabil al cântecului. Cuvintele îl aruncaseră într-un vârtej. Strângea în braţe perna. La sfârşitul cântecului, Dany s-a aşezat lângă el. L-a apucat pe după umeri şi l-a zgâlţâit prieteneşte.

— Nu-ţi mai bate atâta capul, Tony. Câte puţin, e bine, dar marele Gustave are dreptate: plimbă-te pe malul mării! Trebuie să termini cu prostiile, tu nu eşti un golden boy, nu eşti tu ăsta. Dă-le cu şutul la toate astea, tâmpitului de Raphi, regăseşte-ţi prietenii şi inventează-ţi viaţa. Da, inventează-ţi viaţa, Tony.

— Tot ce spui seamănă cu nişte cuvinte de cântec… murmură Antoine, străduindu-se să zâmbească.

— Deformaţie profesională, recunoscu Dany.

Noaptea se pregătea de culcare, pe firele stâlpilor electrici ciripeau şi ţopăiau păsărele. Dany s-a ridicat în picioare şi şi-a scuturat costumul.

— Acum trebuie să plec: mai sunt şi alţi tipi jalnici care au nevoie de sfaturile mele. Dar voi continua să veghez asupra ta până când îţi rezolvi problemele. O să le rezolvi, Tony. Ştii ce spunea Nietzsche? „Inteligenţa e un cal sălbatic, trebuie să înveţi să-i ţii frâiele, să-l hrăneşti cu ovăz bun, să-l ţesali şi, uneori, să foloseşti cravaşa”. Ciau, Tony.

Fantoma lui Dany Brillant a traversat salonul şi a dispărut în bezna culoarului fără ca Antoine să fi auzit uşa deschizându-se. A adormit pe canapea câteva ceasuri, care i s-au părut secole.

În săptămâna ce a urmat vizitei fantomei, Antoine nu a vorbit cu nimeni. Părea preocupat. I-a ignorat pe Raphi, pe prietenii lui agenţi de bursă şi ieşirile pe care le puseseră la cale în localuri la modă. Vineri seara, plecând de la serviciu, a făcut semn unui taxi, ca să meargă acasă. O camionetă neagră cu geamuri fumurii, pe care era pictată o femeie călărind un balaur, a oprit chiar în faţa lui într-un scrâşnet de roţi. Şoferul s-a întors spre Antoine, ameninţându-l cu un pistol. Pe faţă avea o mască de Albert Einstein. Uşa camionetei a culisat, alţi doi Einsteini l-au apucat fiecare de câte un braţ şi l-au băgat în maşină. Antoine nu a reacţionat; era atât de ostenit, de plictisit, că nu mai avea putere să se opună unor voinţe contrare. Einsteinii i-au pus un căluş, l-au legat la ochi şi l-au făcut

fedeleş. Antoine a încercat să înregistreze mental traseul, momentele când coteau la stânga, la dreapta, semafoarele, dar, după cinci minute, a pierdut şirul. După o cursă plină de derapaje şi de calări ale motorului, camioneta s-a oprit. Einsteinii l-au scos afară pe Antoine. Aerul blând al serii de septembrie era plăcut, de parcă ar fi fost ţesut din mătase. Au intrat într-un loc închis, un imobil, după câte i s-a părut lui Antoine. Cineva l-a apucat de talie şi l-a săltat pe umărul său. În poziţia asta, a fost transportat mai multe etaje, pe care nu a reuşit să le numere, căci începea să aibă ameţeli. S-a deschis o uşă. Nişte braţe l-au instalat pe un scaun. Kidnapperii i-au desfăcut legăturile, bandajul de pe ochi, şi l-au legat de scaun. I-au lăsat căluşul. Câteva secunde, a văzut tulbure, a ghicit siluete în jurul lui, o fereastră. În sfârşit, imaginile au devenit clare, a putut să observe cele patru persoane îmbrăcate în negru, purtând în continuare măşti de Albert Einstein. Stăteau în faţa lui, în semicerc, fără să scoată o vorbă. Antoine a încercat să vorbească, dar căluşul l-a împiedicat să articuleze ceva. A privit atent camera, căutând indicii, ceva care să explice răpirea lui. Peste pereţi şi în faţa ferestrei fuseseră puse cearşafuri mari albe. În spatele răpitorilor săi era aprinsă o lampă cu halogen, ceea ce îi făcea să pară mai mari şi mai impresionanţi decât erau în realitate; umbrele lor uriaşe se întindeau în toată încăperea şi treceau peste Antoine, legat de scaun. Ridurile din plastic ale măştilor de Einstein ieşeau în relief în contraste înfricoşătoare, coamele de păr alb străluceau ca nişte coline de flăcări lipsite de culoare.

L-au tras pe Antoine cu scaun cu tot şi l-au pus cu spatele la fereastră. Lângă el, au instalat un aparat de proiectat diapozitive. Atunci a început cea mai formidabilă şedinţă de exorcism care a avut loc vreodată.

Dintr-o pungă de plastic de la Champion, un Albert Einstein a scos vreo zece capete şi râcâitoare de pui. Le-a aşezat în cerc în jurul scaunului, iar lui Antoine i-a legat de gât un cap de cocoş cu penele lui frumoase. Un alt Albert Einstein a luat o sticlă plină cu sânge şi l-a mânjit pe faţă. Cei patru Albert Einstein s-au aşezat puţin mai în spate

decât Antoine; lumina s-a stins; proiectorul de diapozitive a început să meargă.

În timp ce aparatul difuza diapozitive cu mari spirite ale omenirii, cu opere de artă, invenţii şi descoperiri, cei patru Einstein citeau, precum nişte incantaţii, texte menite, conform unei alopatii naive, să combată letargia. Toţi patru aveau în mână câte un exemplar din *Meditaţii metafizice* a lui Descartes, în colecţia cu copertă roşie de la P.U.F., şi parcă ar fi ţinut o carte de rugăciuni. În cor, au citit prima meditaţie, cu glas tare şi sonor, în timp ce chipurile de artişti, de oameni de ştiinţă, de umanişti şi cele ale membrilor Familiei Simpson defilau pe cearşaf. Au continuat declamând pasaje din *Cugetările* lui Pascal, din *Comentariile* unui îndrăgostit de Gracián şi de vinul de Burgundia şi momentele cele mai amuzante din *Trei într-o barcă*, de Jerome K. Jerome.

Şedinţa de exorcism a durat ceva mai mult de o oră. În fine, păcănitul diapozitivelor s-a oprit. Răpitorii şi-au încheiat melopeele erudite. Au aprins lampa şi au smuls cearşafurile care acopereau încăperea. Antoine a recunoscut vechea lui garsonieră din Montreuil. Kidnapperii s-au demascat: au apărut chipurile asudate ale lui As, Charlotte, Ganja şi Rodolphe. Păreau satisfăcuţi de munca lor, dar a fost nevoie de gesticulaţiile lui Antoine de pe scaunul lui, ca să-l elibereze.

— Ce-i cu voi, v-aţi pierdut minţile? întrebă Antoine cât putu de calm, scoţând cu scârbă capul de cocoş agăţat de gâtul lui.

— Nu am vrut decât să te scoatem de sub vrajă, Antoine, explică Ganja. Deveniseşi un tip destul de infect.

— Eu am o mătuşă care e puţin vrăjitoare voodoo, continuă Charlotte, ea ne-a explicat cum să te scăpăm de farmecele astea pe care ţi le-ai făcut singur.

— Te-am salvat, peroră Rodolphe cu aroganţa-i obişnuită. Deveniseşi un zombie. Te-am dezombifiat. Misiune îndeplinită.

As l-a luat pe Antoine în braţe şi l-a strâns tare,

lipindu-l de uriaşul lui trup luminos. În octosilabi, i-a spus cât de mult se bucură să îl revadă. Antoine a renunţat la ideea de a se înfuria: intenţia prietenilor lui faţă de el fusese generoasă şi, chiar dacă o făcuseră cu nepricepere şi cu riscul de a-l traumatiza, ei voiseră să-l salveze.

Antoine le-a povestit – fără a menţiona vizita nocturnă a fantomei lui Dany Brillant ca să nu-i neliniştească în privinţa sănătăţii lui mentale – că încetase de o săptămână să mai ia pastile şi îşi pregătise o retragere cu surle şi trâmbiţe: introdusese un virus în sistemul informatic al societăţii lui Raphi, care, conectat la reţeaua mondială, trebuia să provoace, la redeschiderea pieţelor, la începutul săptămânii, ceva de genul unei vesele harababuri financiare.

În acea noapte de eliberare, au dormit cu toţii întinşi pe cearşafurile albe din garsoniera lui Antoine, ca nişte copii într-o cabană construită într-un stejar din mijlocul unei păduri fermecate.

Trecură câteva zile, în care Antoine şi-a petrecut timpul împreună cu prietenii lui, distrându-se şi regăsind bucuria de a fi dependenţi unii de alţii.

Într-o dimineaţă, la uşa lui au sunat nişte poliţişti şi l-au arestat. Raphi fugise în Elveţia cu câteva economii. Considerând că exilul helvetic era o pedeapsă suficient de crudă, Justiţia nu a cerut extrădarea lui. Foarte rapid, a avut loc un proces. Antoine a plătit o amendă care a înghiţit toţi banii pe care reuşise să-i câştige; toate bunurile lui inutile, tablourile, maşina, au fost sechestrate; şi, cum nu fusese nimeni rănit, nu a fost condamnat decât la şase luni de închisoare cu suspendare. Antoine a considerat că e un preţ cinstit pentru exilul lui Raphi şi pentru că făcuse să dispară câteva miliarde.

12

Era una din acele dimineţi din pragul toamnei, când luna reuşeşte să supravieţuiască zilei. Soarele nu se arăta pe cer: răzbătea delicat în toate individualităţile naturale şi urbane, picura din petalele florilor, din clădirile vechi şi din

chipurile obosite ale trecătorilor. În holocaustul fecund al timpului ce trece, înfloresc pentru ochii traumatizabili singurele edenuri veritabile, acelea a căror arhitectură este o senzaţie.

În această dimineaţă de duminică, Antoine s-a trezit la ora opt. În valurile ce se-ncalecă despărţind somnul de trezie, i se păruse că aude un cântec.

S-a sculat, întinzându-se. După ce a pus apă la încălzit, a făcut un duş. Când infuzia de ceai a fost gata, a zăbovit o clipă în faţa ferestrei, uitându-se la lichidul verde şi aburind. Pe o ramură, un măcăleandru roşu părea să pozeze pentru amintirea lui Antoine; soarele de vară răspândea un flash permanent în atmosferă. Fără să bea o picătură din ceai, a lăsat ceaşca în faţa ferestrei şi a ieşit din garsonieră.

A luat-o pe jos până la parcul din Montreuil, strecurându-se printre maşini şi trecători. A grăbit pasul, cu şireturile desfăcute, cu părul ciufulit şi încă umed. La ora asta, parcul era aproape pustiu: câţiva bătrânei se plimbau, câteva femei îşi scoseseră copiii la aer, un pictor cu o pălărie largă îşi ridicase şevaletul pe iarbă.

Antoine mergea fără nicio direcţie, parcă pierdut în acest spaţiu neted şi tihnit. S-a aşezat pe o bancă, lângă un bătrân sprijinit în bastonul lui cu măciulie de argint. Bătrânul purta o pălărie de fetru gri cu o bandă de mătase neagră; a întors puţin capul spre Antoine, apoi şi-a reluat poziţia de santinelă ostenită. Antoine s-a uitat în aceeaşi direcţie şi, o clipă, nu a văzut nimic, dar, strângând din ochi, privind cu atenţie, chiar în faţa lui se ivi o tânără. L-a scrutat cu privirea pe Antoine, a înclinat capul, s-a aplecat să-l studieze de parcă ar fi fost o sculptură, apoi i-a întins mâna. El a vrut să vorbească, dar tânăra a dus un deget la buze şi i-a făcut semn să se ridice şi s-o urmeze. S-au îndepărtat de bancă şi de bătrân.

— Caut nişte prieteni, spuse fata uitându-se la Antoine, pe urmă de jur-împrejur.

— Cum arată?

— Poate seamănă cu tine. Cum aveai aerul că eşti o persoană interesantă, şezând acolo pe banca aia, mi-am zis că poate vrei să fii unul din prietenii mei. Pari a fi de bună calitate. De calitate superioară.

— De calitate superioară… Parcă ai vorbi de şuncă.

— Nu, nu de şuncă, eu nu mănânc carne.

— Şi îţi mănânci prietenii?

— Nu mai am prieteni, tu trebuie să-mi dai replica. Aşadar, când eu spun lucruri într-adevăr uimitoare, tu trebuie să mă întrebi de ce.

— Impresarul meu a uitat să-mi trimită continuarea scenariului. Deci… de ce?

— De ce, ce? întrebă ea, mimând foarte convingător uimirea.

— De ce nu mai ai prieteni?

— Au mucegăit. Nu remarcasem că au o dată de expirare. Trebuie să fii atent la asta. Prietenii mei au început să aibă urme de putregai, pete verzi destul de scârboase. Ceea ce spuneau începea cu-adevărat să miroasă rău…

— Asta poate fi periculos.

— Da, ar fi putut să-mi dea salmoneloză.

— I-ai pus în lada de gunoi?

— Nu, n-a fost nevoie, s-au aruncat singuri în viaţa lor fără vlagă.

— Eşti aspră.

— Scuze, ăsta nu e textul tău: ar trebui să spui: „Eşti grozavă.”

— Au fost unele modificări de ultim minut în scenariu.

— Eu aflu întotdeauna ultima!

Fata se opri brusc şi-şi dădu o palmă peste frunte. Se puse în faţa lui Antoine, un pic panicată, cu ochii larg deschişi.

— Am uitat scena prezentărilor! Am uitat scena prezentărilor! Trebuie să reluăm totul de la început. Haide,

ne întoarcem la bancă.

— Ştii, răspunse Antoine oprind-o, vom putea face un racord. Pentru asta există montajul.

— Ai dreptate. Să facem câţiva paşi fără să spunem nimic şi să ne prezentăm. Motor.

Se plimbară pe aleile înguste ale parcului, pe peluze, privind copacii, păsările. Vremea era blândă, aerul avea o culoare limpede şi aproape sclipitoare. Nicicând nu mai fusese o lună septembrie atât de plăcută; ignora cu candoare apropierea toamnei, stătea mândră, în picioare, ardea ultimele forţe ale verii ca şi cum ar fi fost nesfârşite.

— O, spuse fata cu spontaneitate, pe mine mă cheamă Clémence.

— Încântat, răspunse Antoine pe un ton vesel. Pe mine mă cheamă Antoine.

— Încântată să te cunosc, spuse ea strângându-i mâna, apoi, după câteva secunde de tăcere, continuă: acum, Antoine, să reluăm de acolo de unde spuneai că sunt grozavă.

— Spuneam că eşti severă.

— Eşti foarte nedrept. Tu nu judeci pe nimeni?

— Încerc, dar e greu.

— Teoria mea este că poţi să înţelegi şi să judeci. Judecăm tocmai pentru a ne proteja, fiindcă pe noi cine încearcă să ne înţeleagă? Cine îi înţelege pe cei care încearcă să înţeleagă?

— Lacenaire spunea că singurii care au dreptul să judece sunt condamnaţii.

— Atunci e în regulă, noi suntem condamnaţii, spuse Clémence desfăcând braţele. Eu am fost dintotdeauna condamnată, de când eram mică am fost judecată cu sentinţe tăcute. E frumos ce spun, nu-i aşa?

— Exemple?

— De exemplu: totul. Toată societatea e o judecată împotriva mea. Munca, studiile, muzica modernă, banii, politica, sportul, televiziunea, manechinele, ziarele,

maşinile. Ăsta e un bun exemplu, maşinile. Nu pot să merg cu bicicleta, să mă plimb pe unde vreau, să profit de oraş: maşinile îmi restrâng libertatea. Şi put, sunt periculoase…

— Sunt de acord. Maşinile sunt o calamitate.

Au cumpărat o vată de zahăr. Ciugulind, rupând vălătuci roz, au înghiţi-o repede, lingându-se pe buze şi pe degete.

— Încă o chestie, spuse Clémence. După părerea mea, marea diviziune a lumii, bun, în afară de toată chestia cu clasele sociale, marea diviziune este între cei care mergeau la petreceri şi cei care nu mergeau. Iar această diviziune a omenirii, care datează din colegiu, persistă toată viaţa sub alte forme.

— Eu nu eram invitat la petreceri.

— Nici eu. Le era teamă, fiindcă spuneam ceea ce gândesc, şi gândeam multe lucruri rele despre colegii mei. Detestam pe aproape toată lumea. Era colosal. Dar acum, fiindcă şi-au dat seama cât suntem de grozavi, ar vrea să ne invite la petrecerile de adulţi şi să se poarte ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat, ca şi cum totul ar fi uitat. Dar, nu, noi nu vom merge.

— Sau numai pentru a şterpeli fursecuri şi sticle de Orangina.

— Şi ca să le dăm la toţi indivizii ăia lovituri cu bâta de baseball peste craniu, spuse Clémence mimând gestul.

— Şi o să-i lichidăm cu beţe de golf, e mai elegant.

— Cu clasă, cu graţie!

În timp ce discutau, au ieşit din parc. Mergeau unul lângă altul, Clémence ţopăia, culegea flori, uşuia păsările bătând din palme. Era cam de vârsta lui Antoine; în unele momente foarte serioasă şi, în clipa următoare, dezinvoltă şi destinsă, personalitatea ei se schimba neîncetat. Cu un aer nevinovat, a exclamat deschizând braţele:

— De ce să nu avem dreptul să criticăm, să-i considerăm pe unii tâmpiţi şi săraci cu duhul, sub pretext că am părea acri şi geloşi? Toată lumea se comportă ca şi cum am fi cu toţii egali, ca şi cum am fi cu toţii bogaţi,

educaţi, puternici, albi, tineri, masculi, fericiţi, sănătoşi, cu o maşină mare… Dar asta nu e adevărat. Aşadar, am dreptul să fac scandal, să fiu prost dispusă, să nu zâmbesc fericită tot timpul, să-mi dau părerea când văd lucruri anormale şi nedrepte, şi chiar să insult oamenii. E dreptul meu să protestez.

— De acord, dar… e obositor. Poate avem ceva mai bun de făcut, nu-i aşa?

— Ai dreptate, acceptă Clémence. E o idioţenie să-ţi cheltuieşti energia pentru chestii care nu merită. Mai bine să ne păstrăm forţele ca să ne distrăm.

— Şi să ne plimbăm pe malul mării.

— Să ne plimbăm pe malul mării… Asta nu e dintr-un cântec?

Clémence a început să fredoneze o melodie vagă. Mergeau pe trotuar prin mulţimea de lucrători şi de şomeri, de studenţi, de bătrâni şi de copii. Magazinele, brutăriile, băncile nu se mai goleau de aceste globule divers colorate care sunt fiinţele omeneşti în aparatul circulator al oraşului. O maşină a trecut prin faţa lor claxonând. S-a oprit cu zece metri mai încolo, la semafor. Clémence l-a luat pe Antoine de braţ.

— Închide ochii, i-a cerut ea. Am o surpriză pentru tine.

Antoine a închis ochii. Un vânt uşor şi cald ciufuli părul celor doi tineri. Clémence îl conduse pe Antoine trăgându-l de braţ; îl duse în mijlocul străzii. La o sută de metri, se apropia o maşină neagră.

— Bun, poţi să deschizi ochii.

— Clémence, vine o maşină, constată liniştit Antoine.

— Ai promis să ai încredere în mine.

— Nu, câtuşi de puţin, n-am spus niciodată asta.

— A, am uitat să-ţi cer. Ai încredere în mine, de acord?

— Clémence, maşina…

— Jură că ai încredere în mine, şi nu te mai văicări,

fricosule. Nu trebuie să te mişti, e foarte important. Jură.

— Bine, jur. Nu o să mă mişc, nu… o să mă mişc…

Maşina era la numai treizeci de metri, claxonul urla pentru ca cei doi tineri să plece din drum. Antoine şi Clémence tot nu se mişcau, trecătorii se uitau la ei. În penultimul moment, Clémence îl trase pe Antoine de braţ şi căzură pe trotuar. Maşina neagră trecu mârâind furioasă şi arătându-şi colţii.

— Ţi-am salvat viaţa, spuse Clémence. Sunt eroina ta! (Se sculă şi îl ajută şi pe Antoine să se ridice în picioare.) Asta înseamnă că suntem legaţi pe viaţă. De acum încolo răspundem unul de celălalt. Ca la chinezi.

— Cred că am avut destule emoţii pentru azi.

— Ai un număr de emoţii pe care nu trebuie să-l depăşeşti?

— Da, aşa e, altfel risc o supradoză. Să nu-mi spui că supradozele de emoţii sunt geniale, nu sunt obişnuit cu ele.

Înfometaţi de viaţa lor atât de aventuroasă, Clémence şi Antoine au convenit să se ducă să ia masa la Gudmundsdottir împreună cu As, Rodolphe, Ganja, Charlotte şi prietena ei. Dar, cum mai erau câteva ore până la prânz, s-au hotărât să se joace de-a fantomele. Clémence i-a explicat lui Antoine în ce consta jocul: urmau să se poarte ca nişte fantome, să-i privească pe oamenii de pe terasele cafenelelor din toate părţile, să se plimbe pe străzi şi prin magazine zgomotoşi, să ţipe ca bufniţele, să hoinărească profitând de invizibilitatea lor, să se poarte ca şi cum ar fi dispărut din ochii lumii. Zornăindu-şi lanţurile şi ridicând braţele înfricoşător, Clémence şi Antoine au început să bântuie oraşul.

Table of Contents

Despre autor şi traducător

M-am hotărât să devin prost

Intro „Lui Antoine…” „Pe jumătate…” „Din cauza unei…” „Nu ştiu dacă…” „Restaurantul se umplea…”

„Ganja izbucni…” „Cabinetul doctorului Edgar…” „Garsoniera lui se afla…” „Pentru Antoine…” „Imperturbabil de fericit…” „Pentru a palpa realitatea…” „Începea luna septembrie…” „Era una din acele…”